

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra českého jazyka a literatury

Diplomová práce

Bc. Petra Koudelníčková

Didaktické využití textů z knih Lois Lowryové v literární
výchově

Olomouc 2018

vedoucí práce: Mgr. Jana Sladová, Ph. D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jsem pouze uvedené zdroje a literaturu.

V Olomouci dne 12. 4. 2018

vlastnoruční podpis

Děkuji vedoucí práce Mgr. Janě Sladové, Ph.D. za odborné vedení diplomové práce, poskytování rad, vstřícnost a trpělivost.

Děkuji také Mgr. Martě Eibensteinerové, v jejíchž hodinách literární výchovy jsem mohla realizovat své pracovní listy, a především žákům 7. ročníku Základní školy Babice za jejich aktivitu a ochotu spolupracovat.

V poslední řadě bych ráda poděkovala své rodině, přáteli a kamarádům, kteří mě po celou dobu studia podporovali a věřili v mé schopnosti.

Obsah

Úvod	5
1 Biografie Lois Lowryové.....	7
2 Bibliografie Lois Lowryové	12
3 Vybrané knihy Lois Lowryové vhodné k didaktickému využití	32
3.1 Spočítej hvězdy	32
3.2 Dárce.....	35
3.3 Hledání modré	38
4 Didaktické využití vybraných textů z knih Lois Lowryové	40
4.1 Pracovní list č. 1 – Spočítej hvězdy.....	41
4.2 Pracovní list č. 2 – Spočítej hvězdy.....	44
4.3 Pracovní list č. 3 – Spočítej hvězdy.....	47
4.3.1 Realizace pracovního listu.....	50
4.4 Pracovní list č. 4 – Dárce.....	51
4.5 Pracovní list č. 5 – Dárce.....	53
4.6 Pracovní list č. 6 – Dárce.....	56
4.7 Pracovní list č. 7 - Dárce	59
4.7.1 Realizace pracovního listu.....	61
4.8 Pracovní list č. 8 – Hledání modré	63
4.9 Pracovní list č. 9 – Hledání modré	66
Závěr.....	69
Seznam použitých zdrojů.....	71
Seznam obrázků.....	75
Seznam textových příloh	75
Přílohy	76
Anotace.....	109

Úvod

Cílem diplomové práce je navrhnout didaktické využití vybraných textů z knih americké autorky pro děti a mládež Lois Lowryové.

Teoretická část diplomové práce je rozdělena na tři kapitoly.

První kapitola se zabývá biografií Lois Lowryové. Zdrojem informací pro tuto část práce je zejména blog samotné autorky, kam pravidelně vkládá příspěvky ze svého osobního života, a díky němuž může čtenář svou oblíbenou autorku lépe poznat.

Ve druhé kapitole je nastíněna rozsáhlá bibliografie autorky, která zahrnuje všechny tituly vydané v zahraničí. Její tvorba čítá přes třicet titulů. Nutno podotknout, že v České republice byla autorka do roku 2013 opomíjena. V témže roce však vyšla její první kniha přeložená do češtiny román *Dárce*, jež si svou originalitou získal pozornost a oblibu mnoha čtenářů.

Třetí kapitola pojednává o třech autorčiných knihách, které vyšly mezi léty 2013 až 2017 v nakladatelství Argo. V této kapitole jsou přiblíženy česky vydané tituly, konkrétně děj a hlavní myšlenky, protože právě ony jsou základem pro praktickou část práce. U některých autorčiných knih je v části bibliografie uveden v závorce český překlad názvu, který je převzat ze Slovníku autorů literatury pro děti a mládež. 1. Zahraniční spisovatelé. Nejedná se tedy o knihy, které byly přeloženy do češtiny.

Druhá kapitola o bibliografii a třetí o dílech přeložených do češtiny se opírají především o odborné recenze ze zahraničních zdrojů, zejména z internetového archivu magazínu Kirkus, The New York Times a Publisher Weekly, ale také o obsah jednotlivých knih na blogu samotné autorky. Internet také nabízí množství článků, rozhovorů s autorkou a videí. Informace z těchto zdrojů jsou v teoretické části značně využity.

Praktická část diplomové práce obsahuje didaktické využití vybraných textů ze tří do češtiny přeložených knih Lois Lowryové. Základem pracovních listů jsou vybrané ukázky s ústředním tématem. Autorka práce se snaží o vybrání ukázek s citlivějšími tématy, které žáky povedou k hlubokému zamyšlení. Součástí jednotlivých pracovních listů jsou různé úkoly zaměřené například na rozvoj osobnosti žáka a vyskytuje se zde alespoň jedna z metod čtenářské gramotnosti.

Autorka práce bude dva vybrané pracovní listy realizovat v sedmém ročníku základní školy, kterou navštěvovala nejprve jako její žákyně a později jako praktikantka na vysoké

škole. Samotná realizace bude zaznamenána v praktické části pod konkrétním pracovním listem. Kvalitu a úspěšnost pracovního listu si lze nejvíce ověřit právě na žácích, od kterých tímto způsobem dostane zpětnou vazbu.

1 Biografie Lois Lowryové

Lois Lowryová je významná americká spisovatelka a autorka více než třiceti knih pro děti a mládež. Narodila se 20. března roku 1937 na Havaji ve městě Honolulu jako Lois Ann Hammersberg.¹

Jako prostřední dítě měla ještě dva sourozence, starší sestru Helen, která po matce zdělila laskavost a smysl pro rodinu, a mladšího bratra Jona, který si hodně rozuměl s otcem nejenom v technických záležitostech. Lowryová byla oproti sourozencům samotářské dítě, které žilo ve svém vlastním světě plném knih a živé fantazie. Rodiče jí nevěnovali tolik pozornosti jako dvěma sourozencům, což pro ni znamenalo, že mohla svůj volný čas trávit po svém. Pokud by ji rodiče věnovali více pozornosti, je možné, že by ve čtení knih nenašla takovou oblibu. Právě tento čas vhodně přispěl k pěstování její představitosti.²

Otec Lowryové Robert Hammersberg pracoval jako vojenský důstojník, konkrétně jako zubař, proto se rodina velmi často stěhovala. Matka Katherine Landis byla učitelkou v mateřské škole.³

V rozhovoru pro *Writer Unboxed* popsala svoji matku jako velmi plachou, milou a jemnou ženu. Svého otce jako velmi pečlivého a organizovaného člověka. Ačkoliv ani jeden z nich nebyl spisovatel, pochopili Lowryiny sny stát se spisovatelkou a ke třináctým narozeninám jí věnovali psací stroj, který nebyl rozhodně v té době běžným dárkem.⁴

Po narození Lowryové se rodina přestěhovala do New Yorku, kde autorka započala povinnou školní docházku. Rodina však ve městě nezůstala dlouho. Po vypuknutí druhé světové války musel otec nastoupit na vojenskou službu a matka vzala děti do Pennsylvanie za jejich prarodiči.⁵

Když Lowryová nastoupila do školy, plně si osvojila čtení, za což mohla děkovat matce a starší sestře Helen, která jí předčítala. Během těchto prvních let života prožila

¹ *Biography.com*. [online]. ©2017 [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z: <https://www.biography.com/people/lois-lowry>

² Chatting with Lois Lowry. In: *Youtube* [online]. 17. 10. 2016 [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?time_continue=115&v=5NHEzQ1VK1w

³ FITZGERALD, Thomas. Lowry, Lois Ann Hammersberg. In: *Internet archive. Wayback machine*. [online]. 15. 6. 2008 [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20071110001725/http://www.pabook.libraries.psu.edu/LitMap/bios/Lowry_Lois.html

⁴ WALSH, Therese. INTERVIEW: Lois Lowry, Part 2. In: *Writer unboxed*. [online]. 27. 4. 2007 [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z: <http://writerunboxed.com/2007/04/27/interview-lois-lowry-part-2/>

⁵ *Lois Lowry*. [online]. ©2012 [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z: http://www.loislowry.com/index.php?option=com_content&view=article&id=67&Itemid=196

Lowryová některé z nejhlubších zážitků svého života. Z těchto vzpomínek potom čerpala při psaní knih.⁶

Lowryová v rozhovoru s Theresou Walshovou vzpomíná na základní školu v Pennsylvanii. „*Ve škole samozřejmě byly knihy, ale standardního typu Dick (Charlese Dickense) a Jane (Jane Austenové) a učebnice. Ale nebyla zde žádná knihkupectví, školní knihovna a ani žádné čtení pro zábavu. Byla jsem tak šťastná, že jsem se narodila do rodiny, která milovala a oceňovala knihy.*“⁷ Taktéž vzpomíná, že jí matka četla klasické knihy, a to Medvídka Pú nebo Alenku v říši divů, a na chvíle, kdy dědeček celé rodině předčítal před krbem.⁸

Ve městě Carlisle dokončila šestý ročník základní školy a rodina se znovu přestěhovala v roce 1948 do vzdáleného Tokia, kde Lowryová prošla sedmým a osmým ročníkem základní školy. Navštěvovala školu pro vojenské rodiny, ale nebyla spokojená s učebním plánem, který podle ní nerozvíjel kreativitu žáků. V roce 1950 se rodina vrátila krátce zpět do Carlisle, kde autorka dokončila devátý ročník. V roce 1951 se rodina znovu přestěhovala tentokrát na Governorův ostrov v New Yorku, kde navštěvovala Curtis High School. V roce 1954 nastoupila na vysokou školu Brown University na Rhode Islandu. Zbytek její rodiny se mezitím usadil ve Washingtonu.⁹

Lowryová ve video rozhovoru vzpomíná na čas, kdy se seznámila s poezií skrz svého dědečka. Když byla velmi malá, dědeček ji naučil recitovat svou oblíbenou, ale velmi dlouhou a pro autorku nudnou báseň od Williama Cullena Bryanta. „*Dědeček mě vzal jako dítě na večerní oslavu, kde byla spousta krásně oblečených lidí, jenom já jsem už byla v pyžamu. Požádal mě, abych báseň hostům přednesla. O několik let později, když jsem studovala na vysoké škole, jsem obdržela dopis od právníka z Filadelfie, v němž stálo, že mi jistý pan*

⁶ FITZGERALD, Thomas. Lowry, Lois Ann Hammersgerg. In: *Internet archive. Wayback machine.* [online]. 15. 6. 2008 [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20071110001725/http://www.pabook.libraries.psu.edu/LitMap/bios/Lowry_Lois.html

⁷ Cit. WALSH, Therese. INTERVIEW: Lois Lowry, Part 1. In: *Writer unboxed.* [online]. 20. 4. 2007 [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z: <http://writerunboxed.com/2007/04/27/interview-lois-lowry-part-2/http://writerunboxed.com/2007/04/20/interview-lois-lowry-part-1/> (do češtiny přeložila autorka práce)

⁸ Tamtéž.

⁹ FITZGERALD, Thomas. Lowry, Lois Ann Hammersgerg. In: *Internet archive. Wayback machine.* [online]. 15. 6. 2008 [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20071110001725/http://www.pabook.libraries.psu.edu/LitMap/bios/Lowry_Lois.html

Biddle, který byl před mnoha lety na dědečkové oslavě, po své smrti odkázal polovinu jednoho procenta svého majetku. Odkázal ho dívce, která recitovala báseň.“¹⁰

Vysokou školu Lowryová podle svých slov milovala a navíc byla zapojena do speciálního programu, v němž se trénovalo tvůrčí psaní. Navázala vztah s o dva roky starším studentem, který ji později požádal o ruku.¹¹

Lowryová se tedy vdala velmi mladá, a to v 19 letech, když ukončila druhý ročník na vysoké škole, za námořního důstojníka Donalda Greye Lowryho. Rodina se velmi často stěhovala právě kvůli manželově nestálému zaměstnání. Část života pobývali v Kalifornii, v Connecticutu, na Floridě, v Severní Karolíně, v Cambridge, v Massachusetts. Manžel poté opustil službu a nastoupil na Harvard Law School. Jejich cesta zakotvila ve městě Maine, kde vyrůstaly jejich čtyři děti, synové Grey a Benjamin a dcery Alix a Kristina, v rozmezí půl roku až čtyř let. Děti byly podle autorčiných slov velmi zábavné, chytré a živé.¹²

Když děti vyrostly a čtvrté z dětí nastoupilo do mateřské školy, rozhodla se dokončit studium na University of Southern obor anglická literatura. Podle svých slov vyspěla a studovala mnohem pilněji. Přerušení studia nelitovala, ale mladým lidem by to rozhodně nedoporučovala.¹³

V knize o jejím životě sepsané Johnem Bankstonem Lowryová říká, že chtěla být vždy spisovatelkou. „*Myslím, že to hlavní, co jsem potřebovala, bylo zažít život. Člověk se nestane dobrým spisovatelem, když je mu sedmnáct, osmnáct let.*“¹⁴ A to se jí po porodu dětí a založení rodiny povedlo.

Její životem bezpochyby otřásla smrt starší sestry Helen, která podlehla rakovině v roce 1962. Ke její smrti se váže jedno z autorčiných děl *A Summer to Die*.¹⁵

¹⁰ Cit. Lois Lowry. In: *Youtube* [online]. 1. 5. 2012 [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=tVDFDLKaOto> (do češtiny přeložila autorka práce)

¹¹ Tamtéž.

¹² *Lois Lowry*. [online]. ©2012 [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z: http://www.loislowry.com/index.php?option=com_content&view=article&id=74&Itemid=196

¹³ Lois Lowry. In: *Youtube* [online]. 1. 5. 2012 [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=tVDFDLKaOto>

¹⁴ Cit. BANKSTON, John. *Lois Lowry*. [online]. New York: Chelsea House Publishers, 2009. [cit. 26. 11. 2017]. ISBN 978-1-60413-335-6. Dostupné z:

<https://books.google.cz/books?id=Boy1Gb0DapYC&printsec=frontcover&hl=cs#v=onepage&q&f=false> (do češtiny přeložila autorka práce)

¹⁵ FITZGERALD, Thomas. Lowry, Lois Ann Hammerserg. In: *Internet archive. Wayback machine*. [online]. 15. 6. 2008 [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z:

https://web.archive.org/web/20071110001725/http://www.pabook.libraries.psu.edu/LitMap/bios/Lowry_Lois.html

V Maine v Portlandu bydleli od roku 1972. V této době také nalezla oblibu pro fotografování, což se stalo její celoživotní zálibou, ale i součástí povolání. Lowryová se stala novinářkou na volné noze a právě svými fotografiemi doprovázela novinové články. Časopisem Reedbook Magazine byla požádána, aby napsala krátký příběh. Tento příběh, který byl určen pro dospělé, ale byl vyprávěn z pohledu dítěte, upoutal editora v Houghton Mifflin. Požádal ji, aby napsala knihu pro děti, a tak vznikla v roce 1977 její první dětská kniha.¹⁶ Lowryová v rozhovoru s Ruth Tam uvádí: „*Nikdy by mě nenapadlo napsat dětskou knihu, ale byla jsem vyzvána, tak jsem to zkusila. Začala jsem tedy psát a vznikla moje první kniha *A Summer to Die*.*“¹⁷ Kniha vychází z autorčiny vlastní zkušenosti vážící se k sestře bojující s rakovinou. A tak se Lowryová zapsala jako spisovatelka pro děti a mládež.¹⁸

Za tragickou zkušenost považuje autorka smrt svého syna Greye, který havaroval ve stíhacím letadle. Grey pracoval jako vojenský pilot a jeden let se mu stal osudným. Jeho dcera Nadine byla v té době ještě batoletem. Lowryová se snažila i přes svůj smutek vytvořit knihu o zážitcích s Greyem, kterou by v budoucnu věnovala své vnučce. Výsledkem jejího snažení byla vzpomínková kniha z roku 1998 *Looking Back*.¹⁹

Rok po smrti syna byla Lowryová požádána, aby svědčila proti dvěma mechanikům, které armáda obvinila ze zabití z nedbalosti Greye. Autorka odmítla svědčit. Problém byl způsoben spíše neuspokojivým designem než nedbalou mechanickou prací, kdy mechanici připojili dvě ovládací tyče do špatných zásuvek. Tento problém způsobil už dříve dvě havárie, a proto byly navrženy jednoduché opravy, které však letectvo ignorovalo až do smrti Greye. V den začátku soudního procesu se jeden z mechaniků zastřelil. Před svou sebevraždou zanechal vzkaz rodině Greye: „*Vím, že jdu do nebe. A na nebi nemohu nikomu ublížit, ani náhodou.*“²⁰ Autorka byla několikrát požádána, aby proti mechanikům svědčila, cítila se však

¹⁶ FITZGERALD, Thomas. Lowry, Lois Ann Hammersgerg. In: *Internet archive. Wayback machine*. [online]. 15. 6. 2008 [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z:

https://web.archive.org/web/20071110001725/http://www.pabook.libraries.psu.edu/LitMap/bios/Lowry_Lois.html

¹⁷ Cit. Lois Lowry: 2016 National Book Festival. In: *Youtube* [online]. 9. 12. 2016 [cit. 29. 1. 2018]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=211oFntXXuU> (do češtiny přeložila autorka práce)

¹⁸ FITZGERALD, Thomas. Lowry, Lois Ann Hammersgerg. In: *Internet archive. Wayback machine*. [online]. 15. 6. 2008 [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z:

https://web.archive.org/web/20071110001725/http://www.pabook.libraries.psu.edu/LitMap/bios/Lowry_Lois.html

¹⁹ *Biography.com*. [online]. ©2017 [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z: <https://www.biography.com/people/lois-lowry>

²⁰ Cit. KOIS, Dan. The Children's Author Who Actually Listens to Children. In: *The New York Times Magazine*. [online]. 3. 11. 2012 [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z: http://www.nytimes.com/2012/10/07/magazine/lois-lowry-the-childrens-author-who-actually-listens-to-children.html?_r=0 (do češtiny přeložila autorka práce)

v nepříjemné pozici. Nakonec se rozhodla napsat do Německa dopis, který se ale nikdy během soudního řízení nepřečetl, protože obvinění druhého mechanika bylo nakonec staženo.

V roce 1978 byla ředitelkou místní střední školy v Maine požádána, aby přednesla řeč k zahájení školního roku. Prvně mluvil ke znučeným žákům ředitel a zdůraznil jim, že mají za sebou zlaté roky. Lowryová žákům řekla, že je ředitel oklamal a že za sebou nemají zlaté roky, ale béžové. Nostalgicky vzpomínala na posedlost dívkou ze třídy, které záviděla velká řada, protože ona žádná neměla. Žáci se zasmáli, ale tváře rodičů zůstaly bez výrazu, bez jediného náznaku úsměvu. A v ten den si znovu uvědomila, že může mluvit s rodiči, anebo s dětmi. To ji jen utvrdilo v tom, že bude psát knihy určené dětským čtenářům a mládeži.²¹

Roku 1977 se autorčino manželství rozpadlo. Seznámila s Martinem Smallem, se kterým strávila třicet let života. Martin Small v roce 2011 zemřel.²²

V současné době žije Lowryová v Cambridge v Massachusetts s tibetským teriérem Alfíem a kočkou Lulu. Dominantou jejího domu je velká knihovna. Hodně času však tráví v rodném Maine, aby byla blíže svým dětem a čtyřem vnoučatům. Mezi další autorčiny záliby patří kromě čtení také zahradničení, pletení a luštění křížovek.²³

Lowryová pravidelně přidává příspěvky na svůj blog. Nejedná se pouze o příspěvky vážící se k autorčiným knihám, ale také o střípky z jejího každodenního života, čímž ji čtenáři mohou lépe poznat. Z příspěvků a fotografií se lze dozvědět, že má zálibu v cestování. Za posledních pár let navštívila například Portugalsko (2017), Kubu (2017), Japonsko (2015), Německo (2013), Francii (2013).

²¹ KOIS, Dan. The Children's Author Who Actually Listens to Children. In: *The New York Times Magazine*. [online]. 3. 11. 2012 [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z: http://www.nytimes.com/2012/10/07/magazine/lois-lowry-the-childrens-author-who-actually-listens-to-children.html?_r=0

²² *Lois Lowry*. [online]. ©2012 [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z:

http://www.loislowry.com/index.php?option=com_content&view=article&id=74&Itemid=196

²³ Tamtéž.

2 Bibliografie Lois Lowryové

Lowryová je autorkou více než třiceti knih pro děti a mládež a za dvě z nich dostala dokonce prestižní americkou Newbery medaili. V českém překladu vyšly zatím tři její díla, a to Dárce (2013), Spočítej hvězdy (2015) a Hledání modré (2016).

První autorčinou knihou pro děti a mládež je **A Summer to Die** (1977, Léto zemřít), Jedná se o autobiografickou knihu, v níž čerpala ze vzpomínek na svou o tři roky starší sestru Helen, která v roce 1962 ve svých 28 letech zemřela na rakovinu. Příběh je paralelou její vlastní zkušenosti s nemocnou sestrou.²⁴

Příběh je realistický nejen v nemoci starší sestry, ale i v osobnostech dívek. „*Znovu jsem vytvořila dvě sestry, starší byla hezká, populární roztleskávačka a domů se navracející královna. Všechny tyto věci jsem jí záviděla. Mladší sestra byla trošku exot a zabraná do čtení knih.*“²⁵ Po jejím vydání přišly pozitivní recenze nejenom od kritiků, ale hlavně od dětských čtenářů, a proto Lowryová soustředila svou pozornost na tvorbu knih pro děti a mládež, na které mají její knihy větší vliv právě kvůli tvárnosti a snadnější ovlivnitelnosti dětí. Touto cestou se jim autorka snaží předat určité vzorce kladného chování, a to pokládá za velkou zodpovědnost.²⁶

V příběhu vystupuje třináctiletá Meg a patnáctiletá Molly. Pro Meg bylo velmi těžké nezávidět své starší sestře, protože byla velmi hezká, populární, zábavná, milá, vždy věděla, co říct a vždy si věděla rady. Molly měla dlouhé řasy, zatímco Meg musela nosit brýle. Molly měla své cíle, přitele a spoustu přátel. Rozdíly mezi sestrami se prohloubily, když musely sdílet společný pokoj. Molly nakreslila na koberec čáru, která oddělovala jejich poloviny pokoje. Jenže potom Molly onemocněla, byla mrzutá, bála se o svůj vzhled a nikdy neodcházela z domu bez balíčku papírových kapesníků, protože jí často krvácelo z nosu. Většinu času trávila v nemocnici. Meg nevěděla, jak se ke své sestře a k rodičům chovat, a

²⁴FITZGERALD, Thomas. Lowry, Lois Ann Hammersgerg. In: *Internet archive. Wayback machine.* [online]. 15. 6. 2008 [cit. 2. 12. 2017]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20071110001725/http://www.pabook.libraries.psu.edu/LitMap/bios/Lowry_Lois.html

²⁵Cit. A Summer to Die. In: *Youtube* [online]. 1. 5. 2012 [cit. 2. 12. 2017]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=5iQvBhdYIFc> (do češtiny přeložila autorka práce)

²⁶ Tamtéž.

pomalu si začala uvědomovat, že Molly už se z nemocnice nikdy nevrátí. Pocit žárlivosti k sestře se tak začal zmenšovat.²⁷

Hlavní hrdinka nedokázala být empatická, protože byla zaslepená svou žárlivostí a neměla odvahu čelit strachu. Meg se v příběhu zaměřuje hlavně na bizarní účinky Mollyiny nemoci a na svůj změněný každodenní život. Nechtěla si přiznat, co se děje a co se může stát, a prostřednictvím tohoto postoje sama sebe chránila.²⁸

Tento příběh obsahuje podle McEntyreho obrovský rozptyl Megiiných reakcí na sestřinu nemoc či smrt zahrnující hrůzu, vzdor, lhostejnost, potřebu rozptýlení, vztek a žárlivost, silnou loajalitu, soucit a žal. Kniha je podle něj „*cenným příběhem duchovní odolnosti o významu sounáležitosti a o tom, jak nemoc zatěžuje celou rodinu.*“²⁹

Here in Kennenbunkport (1978) se řadí do literatury faktu a jedná se o cestovního průvodce, do něhož autorka vložila své vlastní fotografie. Kennenbunkport je velmi známý jako letní sídlo bývalého amerického prezidenta George H. W. Bushe. Kniha se od její další tvorby liší svým žánrem a tématem.³⁰

Find a Stranger, Say Goodbye (1978, Najdi cizince a rozluč se) je novela zaměřená na mladou adoptovanou dívku Natalii a její touhu najít svou biologickou matku. Je zde zobrazena také izolace, kterou matka během svého mladistvého těhotenství cítila. Novela byla napsána v době, kdy nebylo možné, aby dítě kontaktovalo svou biologickou matku. V současné době je spousta adopcí otevřených. To znamená, že pravá matka může být v kontaktu se svým dítětem. V některých případech dokonce navštěvuje adoptivní rodinu dítěte.³¹

Ačkoliv mohla být hlavní hrdinka příběhu Natalie spokojená, protože měla úplně všechno, co by si dívky v jejím věku přály, prahla po jediné otázce, a to kdo je její skutečná matka. Natalie se vydává do severního Maine a hledá tajemství své minulosti. Kousek po kousku skládá identitu své biologické matky na základě starých novin a snímků z ročenky. A vypadá to, že svou matku brzy uvidí tváří v tvář. Podle slov samotné autorky se jedná se o

²⁷Lois Lowry. [online]. ©2012 [cit. 2. 12. 2017]. Dostupné z: http://www.loislowry.com/index.php?option=com_djcatalog2&view=item&id=30:a-summer-to-die&cid=6:standalone-books&Itemid=185

²⁸MC ENTYRE, Marilyn. A Summer to Die. In: *NYU School of Medicine. Literature arts medicine database*. [online]. 31. 10. 1996 [cit. 2. 12. 2017]. Dostupné z: <http://medhum.med.nyu.edu/view/1015>

²⁹Cit. tamtéž. (do češtiny přeložila autorka práce)

³⁰BANKSTON, John. *Lois Lowry*. [online]. New York: Chelsea House Publishers, 2009. [cit. 2. 12. 2017]. ISBN 978-1-60413-335-6. Dostupné z:

<https://books.google.cz/books?id=Boy1Gb0DapYC&printsec=frontcover&hl=cs#v=onepage&q&f=false>

³¹Tamtéž.

provokativní a vícevrstvý příběh bohatý na detaily s mimořádnou citlivostí na pocity a motivy postav.³²

Autor knihy Lois Lowry John Bankston se ke knize vyjadřuje následovně: „*Na rozdíl od Natalie, Lowryová nebyla adoptovaná a byla vdaná, když porodila první dítě. Stále však byla novým dítětem v mnoha školách, když musela opustit své známé prostředí, a mnohdy byla opuštěným outsiderem. To jí také pomohlo stát se talentovanou pozorovatelkou.*“³³

The Anastasia Series byla autorkou započata v roce 1979, kdy měla Anastasie deset let. Zatím poslední díl série vyšel v roce 1995. Lowryová tvrdí, že ji nikdy neomrzí psát o Anastasii a její rodině. Navíc matka Anastasie Katherine Krupnik autorce připomíná sama sebe.³⁴

Anastasie je odvážná desetiletá židovská dívka s hnědými vlasy a brýlemi žijící v Bostonu se svou matkou malířkou, otcem profesorem poezie na Harvardské univerzitě, otravným mladším bratrem Samem a zlatou rybičkou Frankem. Dívka je velmi upřímná, přímočará a sebevědomá. Autorka uvádí, že v dětství toužila po úplně stejných vlastnostech.³⁵

Anastasie na konci každé kapitoly upravuje nebo mění seznam svých pozitiv a negativ věcí všedního dne v souvislosti s tím, jak se příběh vyvíjí. Lowryová dostávala mnoho dopisů od dětí, které měly tento seznam nejraději, a proto jej vložila i do následujících knih série.³⁶

V rozhovoru s publicistkou Alexis Swerdloffovou autorka popisuje, jak ji postava Anastasie napadla. Vzpomíná na dobu, kdy byl v USA prezidentem Jimmy Carter a hlavně na jeho desetiletou dceru Amy, kterou vidávala ve zprávách a která působila poněkud nesnesitelně. Když se jí reportér s vážnou tváří zeptal, co by vzkázala všem dětem na světě, odpověděla, že nic. Lowryová vykreslila Anastasii úplně stejně jako Amy

³² Lois Lowry. [online]. ©2012 [cit. 2. 12. 2017]. Dostupné z:

http://www.loislowry.com/index.php?option=com_djcatalog2&view=item&id=31:find-a-

³³ Cit. BANKSTON, John. *Lois Lowry*. [online]. New York: Chelsea House Publishers, 2009. [cit. 2. 12. 2017]. ISBN 978-1-60413-335-6. Dostupné z:

<https://books.google.cz/books?id=Boy1Gb0DapYC&printsec=frontcover&hl=cs#v=onepage&q&f=false> (do češtiny přeložila autorka práce)

³⁴ Lois Lowry. [online]. ©2012 [cit. 2. 12. 2017]. Dostupné z:

http://www.loislowry.com/index.php?option=com_djcatalog2&view=items&cid=1%3Athe-anastasia-series&Itemid=185

³⁵ SWERDLOFF, Alexis. Anastasia Krupnik Is the Neurotic YA Heroine You Forgot You Loved. In: *The Cut*. [online]. 25. 9. 2014 [cit. 2. 12. 2017]. Dostupné z: <https://www.thecut.com/2014/09/anastasia-the-ya-heroine-you-forgot-you-loved.html>

³⁶ DOWNHOMEBOOKS. Author interview: Lois Lowry. In: *Internet Archive. Waybackmachine*. [online]. 1. 7. 2007 [cit. 2. 12. 2017]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20070701022824/http://www.downhomebooks.com/lowry.htm>

s blond'atočervenými vlasy, avšak ilustrátor nebyl schopen dívku nakreslit podle Lowryiny představy.

V rozhovoru se autorka vyjadřuje také k postavě matky. Ta dělá pro děti všechno, pro malého Sama střádá krabice cereálií na postavení vláčku, Anastasii vysvětluje, že je zcela normální, když má na svět a lidi okolo sebe zlost. Autorka vytvořila postavu ženy, která je vyrovnaná, vyspělá, moudrá a spokojená ve svém manželství. Obdařila ji vlastnostmi, které prvně jako matka postrádala. „*Jsmě si podobné v mnoha aspektech. Já zbožňuji své děti stejně jako ona a obě je respektujeme jako individuality. Mám smysl pro humor a pro hru stejně jako ona a jsme obě velmi kreativní.*“³⁷ Rozdíl mezi nimi je v tom, že Katherine nemá ráda zvířata, naopak Lowryová ano. Vzpomíná na to, jak povolila mnoho zvířat, které domů přinesly její děti včetně pískomila, morčete, koček, psů.

V knize také vystupuje spousta dospělých lidí jako mentorů, ke kterým Anastasie cítí nejprve odpor a neuznává jejich názory. Na babičce se jí protiví její senilnost, na Gertrudě její strašidelný vzhled a na panu Bellinghamovi jeho pompézní vystupování. Podle autorky je u dětí velmi časté zavrnutí starších lidí, kteří podle nich nemají moderní názory a v dnešní době se nevyznají. Na druhou stranu i starší lidé zavrhují mladé, kteří podle nich nemají dostatek zkušeností a ve světě se zkrátka nevyznají, navíc jejich názory jsou často zkreslené a naivní.³⁸

Podle žurnalistky Jane Bradleyové jsou knihy o Anastasii „*velmi chytré a pronikavé, legrační a opravdové a i přesto, že Anastasiin plán často není podle jejich představ a naráží na řadu překážek, vždy dokáže své problémy hravě vyřešit.*“³⁹ Podle ní mají knihy občas krok k tomu, aby byly editorem zakázány, ať už kvůli odvážné řeči hlavní hrdinky, nebo kvůli jejím doporučením k předpubertálním tlakům. V letech 1990 až 2000 byla série v první třicítce zakázaných knih, v současné době se rozhořčení kolem série zklidnilo. Navíc vedle dnešních postav upírů, čarodějnic a sexu, vyskytujících se v knihách pro mládež, je série o Anastasii úplně obyčejná.⁴⁰

³⁷ Cit. DOWNHOMEBOOKS. Author interview: Lois Lowry. In: *Internet Archive. Waybackmachine.* [online]. 1. 7. 2007 [cit. 2. 12. 2017]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20070701022824/http://www.downhomebooks.com/lowry.htm> (do češtiny přeložila autorka práce)

³⁸ Tamtéž.

³⁹ Cit. BRADLEY, Jane. Banned books: Anastasia by Lois Lowry. In: *For books sake.* [online]. 28. 9. 2010 [cit. 2. 12. 2017]. Dostupné z: <http://forbookssake.net/2010/09/28/banned-books-anastasia-by-lois-lowry/> (do češtiny přeložila autorka práce)

⁴⁰ Tamtéž.

Lowryová také vzpomíná na dopis, který jí přišel od čtenářky Anastasie. Dívka psala, že Anastasii obdivuje v tom, jak se dokázala postarat o svého mladšího bratra v době, kdy její matka měla mnoho pracovních povinností. Největším paradoxem bylo, že v knize žádná taková scéna není. Tato situace se děla v dívčím životě. Byl to skvělý příklad toho, jak hluboce se dítě může ponořit do světa knih, jež se promítne do jeho vlastního života.⁴¹

První díl **Anastasia Krupnik** (1979, Anastázie Krupniková) čtenáře seznamuje s hrdinkou a její rodinou. Ústředním motivem příběhu je narození jejího mladšího bratra, na kterého se Anastasie netěší se slovy, že je úplně zbytečný. Velká poznámka na listu negativ bylo narození jejího bratra, zvláště když se rodiče rozhodli, že by ho dívka mohla pojmenovat. Protože se Anastasie na příchod svého bratříčka netěšila, vymyslela opravdu vulgární jméno.⁴²

V druhém díle **Anastasia Again!** (1981, Znovu Anastázie) se rodina přestěhuje na předměstí i přes to, že Anastasie je zásadně proti. Avšak brzy po změně bydliště se seznamuje se zábavnými přáteli a nový domov se nezdá až tak strašlivý. Potkává bláznivou Gertrudu, atraktivního tenistu Steva a seniory z domova důchodců.

Ve třetím díle **Anastasia At Your Service** (1982, Anastázie ve tvých službách) je zpočátku Anastasie nadšená, protože má svou první brigádu u staré dámy. Konečně si vydělá peníze a bude samostatná. Avšak brzy své brigády lituje, protože na oslavě vnučky staré paní musí dělat služebnou a navíc jí při leštění stříbra jeden kousek spadne do odpadu, tudíž nezbyvá nic jiného, než jej zaplatit ze svých finančních zásob.

Hlavním námětem čtvrtého dílu **Anastasia, Ask Your Analyst** (1984, Anastázie, zeptej se psychoanalytika) je její školní projekt, který jde beznadějně ke dnu. Kupuje si ve výprodeji bustu Sigmunda Freuda, s níž konzultuje své neustálé pohromy. Navíc její stále pohodová matka je najednou nervózní.

Pátý díl **Anastasia On Her Own** (1985, Anastázie odkázaná sama na sebe) pojednává o matčině odchodu z domu kvůli práci a o tom, jak se Anastasie se svým otcem dokážou hravě postarat o domácnost. Nebo si to alespoň myslí.

⁴¹ SWERDLOFF, Alexis. *Anastasia Krupnik Is the Neurotic YA Heroine You Forgot You Loved*. In: *The Cut*. [online]. 25. 9. 2014 [cit. 2. 12. 2017]. Dostupné z: <https://www.thecut.com/2014/09/anastasia-the-ya-heroine-you-forgot-you-loved.html>

⁴² BANKSTON, John. *Lois Lowry*. [online]. New York: Chelsea House Publishers, 2009. [cit. 2. 12. 2017]. ISBN 978-1-60413-335-6. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=Boy1Gb0DapYC&printsec=frontcover&hl=cs#v=onepage&q&f=false>

V šestém díle **Anastasia Has the Answers** (1986, Anastázie zná řešení) se hlavní hrdinka rozhodne započat dráhu novinářky. Od této doby je Anastasie rozhodnutá řešit pouze životně důležité otázky.

V sedmém díle **Anastasia's Chosen Career** (1987, Anastázie a její zvolené povolání) je hlavní hrdinka opět zoufalá. Ve svých třinácti letech si má zvolit budoucí kariéru. Anastasie potřebuje dávku sebedůvěry. Volí si modelářskou školu a seznamuje se s oslnivým chlapcem.

Anastasia At This Address (1991, Anastázie na této adrese) je předposlední díl čtenářské série. I přes to, že si Anastasie se svými kamarádkami slibují, že se vzdají chlapců, s jedním z nich se seznamuje na základě inzerátu v časopise. Není pro ni překážkou ani velký věkový rozdíl. Opět dochází k mnoha komickým situacím.

V posledním díle **Anastasia Absolutely** (1995, Jedině Anastázie) se hrdince stává opět další trapas. Místo balíčku pro matku vloží omylem do poštovní schránky balíček s psím trusem. Vše by bylo v pořádku, kdyby tento čin nezačala vyšetřovat policie.⁴³

Autumn Street (1980, Podzimní ulice) je autobiografická kniha, v níž autorka vzpomíná na období, kdy se musela se sestrou a matkou přestěhovat za svými prarodiči na venkov, protože otec byl povolán do boje během druhé světové války. Hlavní hrdinka šestiletá Elizabeth se velmi spřátelila s moudrou služebnou a výbornou kuchařkou Tatiou, s níž tráví hodně času v kuchyni, a zejména s jejím odvážným a světa znalým vnukem Charlesem. Oba hrdinové jsou osamělí a bez otců, společně se proto snaží interpretovat svět dospělých, který je pro ně velmi záhadný a krutý. Ve vedlejší domě sledují Hoffmanova dvojčata, hlavně staršího Noaha, který nejenže zabil kočku, ale ubližuje i kachnám a svému mladšímu bratrovi Nathanielovi. Charles je vystaven rasistickým útokům od starších chlapců kvůli černošské barvě pleti. Na konci příběhu hrdinka přiznává svou dětskou lásku k Charlesovi. Podle časopisu Kirkus jsou postavy příběhu velmi lidské a osobité.⁴⁴

O tom, že je kniha autobiografická, se dozvídáme mimo jiné z rozhovoru dostupném na webovém archivu. Autorčino ztvárnění skvělé hospodyňky Tatie vychází z vlastních vzpomínek na ženu, která pracovala mnoho let u autorčiných prarodičů. Její skutečné jméno bylo Fleta Jordan. Je také pravdou, že se kamarádila s jejím vnoučetem, ačkoliv ve

⁴³ *Lois Lowry*. [online]. ©2012 [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z: http://www.loislowry.com/index.php?option=com_djcatalog2&view=items&cid=1%3Athe-anastasia-series&Itemid=185

⁴⁴ *Kirkus Reviews*. [online]. ©2018 [cit. 2. 12. 2017]. Dostupné z: <https://www.kirkusreviews.com/book-reviews/lois-lowry/autumn-street/>

skutečnosti se jednalo o dívku Glorii. Dívku za chlapce změnila, protože podle jejích slov kniha potřebovala chlapeckého hrdinu. Podle autorky nám příběh v podstatě říká, že vzájemným milováním a porozuměním najdeme cesty, jak překonat ztrátu a posuneme se vpřed.⁴⁵

V rozhovoru s Ruth Tamovou Lowryová uvádí: „*Z mých vlastních knih lidem nejraději daruji svou autobiografickou knihu *Autumn Street*. Tuto knihu mám ráda, protože v ní vystupují lidé, které jsem milovala, z nichž už je ale většina pryč.*“⁴⁶

Kniha **Taking Care Terrific** (1983) pojednává o čtrnáctileté Enid Crowleyové, která si vydělává hlídáním dětí. Hrdinka si nevěří a chtěla by se sama sobě, ale i svému okolí líbit. Potkává prvotřídního černošského saxofonistu Hawka, ale i čtyřletého dědice majetku nebo klub bezdomovkyň. Tito lidé jí dokazují, že je pro svět potřebná.⁴⁷ Postava Hawka byla inspirována skutečným údržbářem Wendellem v domě v Bostonu, kde nějakou dobu Lowryová pobývala. „*Ze všech lidí, které jsem znala, je pro mě Wendell jediný s opravdovou lhostejností k rasovým, kulturním a ekonomickým předsudkům.*“⁴⁸ Autorka chtěla na postavě Hawka upozornit na předsudky lidí, které jsou mnohdy velmi mylné. Ocenila zejména jeho charakter a chování.⁴⁹

The One Hundredth Thing About Caroline (1983, Jedna setina věcí o Karolíně) je prvním dílem třídílné série o jedenáctileté Caroline Tateové. Sourozenci Tateovi vyrůstají pouze se svou matkou v New Yorku, ale jedno léto stráví u svého otce v Iowě. V prvním díle se čtenáři dozvídají, jak hrozné je mít za bratra J. P. génia s fotografickou pamětí. Avšak tentokrát bude Caroline svého bratra potřebovat. V jejich domě bydlí podivný muž zkoumající jedy a sourozenci se domnívají, že je chce zabít a oženit se s jejich matkou, a právě tomu musí společně zabránit.

Ve druhém díle série **Switcharound** (1985, Záměna) se znepřátelení sourozenci rozhodnou uzavřít dočasné příměří, protože nastane jejich společná hrozba, a to strávit léto u

⁴⁵ DOWNHOMEBOOKS. Author interview: Lois Lowry. In: *Internet Archive*. *Waybackmachine*. [online]. 1. 7. 2007 [cit. 2. 12. 2017]. Dostupné z:

<https://web.archive.org/web/20070701022824/http://www.downhomebooks.com/lowry.htm>

⁴⁶ Cit. Lois Lowry: 2016 National Book Festival. In: *Youtube* [online]. 9. 12. 2016 [cit. 29. 1. 2018]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=211oFntXXuU> (do češtiny přeložila autorka práce)

⁴⁷ *Kirkus Reviews*. [online]. ©2018 [cit. 2. 12. 2017]. Dostupné z: <https://www.kirkusreviews.com/book-reviews/lois-lowry/taking-care-of-terrific/>

⁴⁸ Cit. DOWNHOMEBOOKS. Author interview: Lois Lowry. In: *Internet Archive*. *Waybackmachine*. [online]. 1. 7. 2007 [cit. 18. 1. 2018]. Dostupné z:

<https://web.archive.org/web/20070701022824/http://www.downhomebooks.com/lowry.htm> (do češtiny přeložila autorka práce)

⁴⁹ Tamtéž.

jejich otce, kterého neviděli několik let. J. P. se stává i přes odmítnutí trenérem basebalového týmu složeného ze špatných šestiletých hráčů a Caroline musí sdílet pokoj se šestiměsíčními dvojčaty. Sourozenci vytvoří svůj vlastní tým a tajnou dohodu, aby se pomstili otci za takové ponížení. Dětská čtenářská kritika ocení zejména vtipnou konverzaci zábavného a čitelného příběhu a zlomyslné a praštěné jednání Caroline a bratra.

Třetí a zatím poslední díl série vyšel pod názvem **Your Move, J. P.!** (1990). Již podle názvu je zřejmé, že ústřední postavou příběhu bude dvanáctiletý J.P., jenž se bezhlavě zamiluje do krásné Angely, která se právě přistěhovala z Londýna a která má podle chlapce neodolatelný britský přízvuk. J.P. ztrácí hlavu, a dokonce zapomíná na svou posedlost šachy. Aby zapůsobil na dívku, vymyslí si lež, že je nakažen vzácným smrtelným onemocněním. Ovšem Angela začne o jeho onemocnění mluvit se svým otcem, odborníkem na genetiku. J.P. musí co nejdříve ze lži taktně vyklouznout.⁵⁰ Podle *Publisher Weekly* jsou oba předchozí díly zábavné a povzbudivé. „*I přesto, že některé příhody v Lowryiném posledním příběhu o J. P. jsou nesmírně zábavné, příběh postrádá jiskru a originalitu dřívějších prací.*“⁵¹

Další knihou je záhadná a dobrodružná **Us and Uncle Fraud** (1984). Do domu rodičů jedenáctileté Lousi a desetiletého Marcuse se přistěhuje jejich tajemný strýc Claude. Kromě toho, že si přiveze jen malý starý kufřík a záhadnou krabičku, s sebou do domu vnese tajemství a intriky. Po svém odjezdu ve vzduchu zanechá mnoho nezodpovězených otázek. Lowryová vytvořila dobrodružný příběh, který hlavní dětské postavy zažívají v kruhu své rodiny.⁵² Postava strýce je založena na skutečném autorčiném strýci Frankovi, kterého zbožňovala, protože zpíval vtipné písně a vytahoval jí z uší mince. I když v životě se mu nedařilo jako právníkovi a se svou ženou neměli nikdy děti, byl veselý a spokojený. Strýc Frank tak jako Claude byl jeden z těch lidí, kteří žijí životem fantazie a nejsou schopni převést jej na reálný život.

⁵⁰ Lois Lowry. [online]. ©2012 [cit. 29. 12. 2017]. Dostupné z: http://www.loislowry.com/index.php?option=com_djcatalog2&view=items&cid=3:books-about-the-tates&cid=3:books-about-the-tates&Itemid=185

⁵¹ Cit. *Publisher Weekly*. [online]. [cit. 5. 2. 2018]. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/978-0-395-53639-1> (do češtiny přeložila autorka práce)

⁵² Lois Lowry. [online]. ©2012 [cit. 18. 1. 2018]. Dostupné z: http://loislowry.com/index.php?option=com_djcatalog2&view=item&id=34:us-and-uncle-fraud&cid=6:standalone-books&Itemid=185

„Ačkoliv má kniha pozitivní recenze, nikdy nenašla vhodné čtenářské publikum. Svým způsobem obviňuji obálku knihy, která je tmavá a karikaturní, ne však lákavá.“⁵³

Kniha **Rabble Starkey** (1987, Rabble Starkeyová) pojednává o mladé dívce a její matce. „Cítím zvláštní radost a pýchu na mladou dívku Rabble Starkyovou ve stejnojmenné knize a její matku Sweet Hosannu. Obě jsou zcela fiktivní. Musely toho mnoho překonat, odvést tvrdou práci, ale pomohla jim právě jejich hluboká naděje na lepší budoucnost. Obdivuji je a při pomýšlení na nich zářím pýchou.“⁵⁴ Matka Rabble ve čtrnácti letech utekla s Gingerem Starkeym, který ji však měsíc po dívčině narození opustí. Skutečný domov nachází u Bigelowých, kde se matka stará o dva sourozence, kteří se záhy stávají přáteli Rabble. Matka se po odchodu deprivované paní Bigelowé do nemocnice stará o celou domácnost sama. Navíc se vrací ke studiu na vysoké škole. Po příchodu paní Bigelowé je na čase postavit se zase na vlastní nohy. Podle amerického magazínu Kirkus Lowryová v knize představuje živé obsazení postav v neobvyklé zápletce.⁵⁵

Velmi populární se stala **The Sam Krupnik Series** o nám již známém mladším bratrovi Anastasie Krupnik. Sam byl dětmi oblíbený již v sérii o své sestře, tak se autorka rozhodla potěšit mladé čtenáře vydáním knih o tomto chlapeckém hrdinovi. Sam rozhodně není malý dospělý, má sice svůj zvláštní pohled na svět spojený s překvapivým intelektem, ale pohled chytrého dítěte. Naopak chování dospělých jej často mate, protože by dané situace řešil úplně jiným způsobem. Má svá vlastní pravidla a věří v tragédii lidského života.⁵⁶

V prvním díle **All About Sam** (1988, Všechno o Samovi) čtenáři blíže poznávají chlapce, který měl v sérii o Anastasii pouze vedlejší roli. Sam dostává příležitost vyprávět svůj vlastní příběh od prvních dnů v nemocnici až po první dny v mateřské škole. I přesto, že má logické vysvětlení ke spláchnutí sestřiny zlaté rybky do záchodu, nikdo mu nerozumí.

⁵³ Cit. DOWNHOMEBOOKS. Author interview: Lois Lowry. In: *Internet Archive. Waybackmachine*. [online]. 1. 7. 2007 [cit. 18. 1. 2018]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20070701022824/http://www.downhomebooks.com/lowry.htm> (do češtiny přeložila autorka práce)

⁵⁴ Cit. WALSH, Therese. INTERVIEW: Lois Lowry, Part 2. In: *Writer unboxed*. [online]. 27. 4. 2007 [cit. 18. 1. 2018]. Dostupné z: <http://writerunboxed.com/2007/04/27/interview-lois-lowry-part-2/> (do češtiny přeložila autorka práce)

⁵⁵ *Kirkus Reviews*. [online]. ©2018 [cit. 18. 1. 2018]. Dostupné z: <https://www.kirkusreviews.com/book-reviews/lois-lowry/rabble-starkey/>

⁵⁶ DOWNHOMEBOOKS. Author interview: Lois Lowry. In: *Internet Archive. Waybackmachine*. [online]. 1. 7. 2007 [cit. 18. 1. 2018]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20070701022824/http://www.downhomebooks.com/lowry.htm>

Sam se neustále snaží odhalit tajemství světa a čelí každé krizi a dobrodružství, využívajíc při tom svůj humor a intelekt.⁵⁷

V druhém díle **Attaboy Sam!** (1992, Sam je chlapík) je už Sam vyzrálý předškolák. Poté, co se dozví, že by jeho matka chtěla na narozeniny ručně vyrobený dárek, rozhodne se vytvořit dokonalý parfém kombinací matčiných oblíbených vůní a to mořské vody, kuřecí polévky, kvasnice a otcovy staré dýmky. Výroba parfému s sebou přináší mnohá úskalí, se kterými si však Sam hravě poradí.⁵⁸

Ve třetím díle série **See You Around, Sam!** (1996, Zatím nashle Same) si Sam nepřeje nic jiného než tesáky, které ho fascinují a ze kterých má jeho matka fobii. Rodina jeho zapálení nerozumí, proto se rozhodne utéct na Aljašku, kde plánuje žít mezi mroži s ostrými tesáky. Při loučení si však uvědomí, že jeho rodina je pro něj velmi důležitá a nedokáže ji opustit. Nachází význam sounáležitosti a pevné rodinné vazby.⁵⁹ Podle recenzenta Jeffreyho Archera je „*příběh napsán velmi dobře s odpovídající dávkou humoru a citlivosti. Společnost Krupnikových zahřeje vaše srdce a Anastasie je půvabná jako starší sestra.*“⁶⁰ Kniha je také vhodná pro rodiče, kteří si nevědí rady se svým vzdorovitým dítětem. Občas, aby se dítě dostalo z podobné situace, potřebuje jen trochu trpělivosti a podpory než křik.⁶¹

Zooman Sam (1999) je posledním dílem série, v němž se Sam a další děti z mateřské školy připravují na den pracovních příležitostí. Sam má jasno, nechce být hasičem jako všichni ostatní kluci, nýbrž někým důležitým, víc než obyčejným. Touží po tom stát se ošetřovatelem zvířat. Anastasie s matkou mu pomohou vyrobit úžasný kostým, a tak každý den Sam referuje svým spolužákům o různých zvířatech ze zoologické zahrady. Avšak Sam nemůže být středem pozornosti napořád. Podle magazínu Kirkus „*je děj klidný, příběh je útlý a vedlejší dějová linie o výcviku rodinného psa je sotva zaznamenána. Obsazení postav není tak živé jako v předešlých dílech a látka se vyčerpá ještě předtím, než dílo skončí.*“⁶²

⁵⁷ Lois Lowry. [online]. ©2012 [cit. 18. 1. 2018]. Dostupné z: http://loislowry.com/index.php?option=com_djcatalog2&view=item&id=10:all-about-sam&cid=2:the-sam-krupnik-series&Itemid=185

⁵⁸ KELLY. Old Favorites: Sam and Anastasia Krupnik. In: *BellaOnBooks's Blog*. [online]. 9. 3. 2010 [cit. 18. 1. 2018]. Dostupné z: <https://bellaonbooks.wordpress.com/2010/03/09/old-favorites-sam-and-anastasia/>

⁵⁹ Lois Lowry. [online]. ©2012 [cit. 18. 1. 2018]. Dostupné z: http://loislowry.com/index.php?option=com_djcatalog2&view=item&id=12:see-you-around-sam&cid=2:the-sam-krupnik-series&Itemid=185

⁶⁰ Cit. ARCHER, Jeffrey. Fang on, Sam. In: *easylibraraysays* [online]. 30. 3. 2015 [cit. 18. 1. 2018]. Dostupné z: <https://easylibraraysays.wordpress.com/2015/03/30/fang-on-sam/> (do češtiny přeložila autorka práce)

⁶¹ Tamtéž.

⁶² Cit. *Kirkus Reviews*. [online]. ©2018 [cit. 18. 1. 2018]. Dostupné z: <https://www.kirkusreviews.com/book-reviews/lois-lowry/zooman-sam/> (do češtiny přeložila autorka práce)

Další knihou v chronologickém pořadí je **Number the Stars** (1989, Spočítej hvězdy), která byla jako první z autorčiných knih přeložená do českého jazyka, a to v roce 2015. Autorka za ni obdržela prestižní John Newbery Medal. Příběh je o odvaze dánských občanů, kteří pomohli zachránit během druhé světové války židovské obyvatele. Této knize se autorka práce podrobněji věnuje ve třetí kapitole.

V roce 1993 vyšel první díl z **The Giver Quartet** s názvem **The Giver** (1993, Dárce). Jedná se o druhou knihu autorky, která vyšla v českém překladu v roce 2013 pod stejným názvem. I ona byla oceněna John Newbery Medal. Druhý díl **Gathering Blue** (2000, Hledání modré) vyšel v českém překladu v roce 2016. Tři výše zmíněné knihy tedy byly jako jediné z autorčiny tvorby přeloženy do češtiny, proto se jim autorka práce bude samostatně věnovat ve třetí kapitole. Obě knihy série spojuje život v absurdní společnosti. V Dárce se hlavní hrdina stává příjemcem vzpomínek, které ve společnosti neexistují společně s barvami, pocity, láskou. V Hledání modré dívka přežívala jen díky své matce, která ji zachránila před vyhnáním z vesnice kvůli její chromé noze. Následoval třetí díl **Messenger** (2004, Posel) a **Son** (2012). Tato pokračování zatím nemají české překlady.⁶³

Třetí díl série **Messenger** (2004, Posel) navazuje na předchozí díly, ale nejedná se pouze o dovětek, nýbrž představuje něco zcela nového a osobitého. V díle se dozvídáme o osudu Jonase z prvního dílu Dárce a Kiry z dílu druhého Hledání modré. Společenství ve třetím díle nabízí útočiště všem lidem, kteří utíkají odjinud z chudoby a krutosti, a přijímá je jako své právoplatné občany. Avšak i tato společnost je v nebezpečí. Hlavní postava příběhu Matty je ochoten zachránit Kiru a přivést ji zpět do vesnice, než budou postaveny brány proti cizincům. Navíc v sobě objevuje dar léčit. Podle časopisu Kirkus se jedná o „*kouzelný, ale i strašidelný příběh o temné korupci síly a dobrých lidech, kteří proti této zlé síle používají svůj talent. Čtenáři budou pohlceni myšlenkami ještě dlouho po dočtení poslední strany.*“⁶⁴

V posledním díle série **Son** (2012) nás Lowryová seznamuje s pravou matkou dítěte Gabriela, jež unesl Jonas v prvním díle Dárce. Claire žije ve společnosti, která využívá mladé ženy k rození dětí. Ty jim bezprostředně po porodu odebere a stará se o ně jako o nějaký výrobek, vazby matka dítě jsou zcela přetřhány. Claire si po porodu dítě tajně pohladí, čímž vznikne vazba, která žene mladou matku k útěku ze společenství a k hledání svého dítěte i

⁶³Lois Lowry. [online]. ©2012 [cit. 18. 1. 2018]. Dostupné z: http://www.loislowry.com/index.php?option=com_djcatalog2&view=items&cid=4:the-quartet&cid=4:the-quartet&Itemid=185

⁶⁴Cit. *Kirkus Reviews*. [online]. ©2018 [cit. 11. 2. 2018]. Dostupné z: <https://www.kirkusreviews.com/book-reviews/lois-lowry/messenger-2/> (do češtiny přeložila autorka práce)

přes mnohá úskalí. Podle magazínu The New York Times příběh představuje cestu vytrvalosti, odvahy a příležitostných zázraků. „*Claire objevuje celý svět předtím, než najde svého syna – svět barev, ročních období a emocí, což jí bylo komunitou odpíráno.... Její postavy nesou svá břemena bez stížností, ať už zahrnují jakákoliv rizika, aby zachránily ty, které milují.*“⁶⁵

Stay! Keeper's Story (1997, Zůstaň. Příběh chovatele.) se liší od další tvorby autorky svou hlavní postavou, kterou zaujímá zástupce z říše zvířat pes. Inteligentní a bystrý milovník poezie Keeper vypráví svůj vlastní příběh z pohledu psa. Jako malé štěně musí žebrať o kousičky potravy, poté je společníkem bezdomovců i psím modelem. Na konci svého životního příběhu se stává domácím mazlíčkem a s touto rolí je nejvíce ztotožněn.⁶⁶ Keeper se také snaží vytrvale najít svou malou sestřičku Wispy. Podle slov samotné autorky je „*příběh psán s humorem a s dokonalým intenzivním pohledem Keepera na psí a lidské chování. Tento příběh o hrdém přeživším potěší milovníky nejen psů, ale i dobrodružství.*“⁶⁷

Podnětem k napsání autobiografické knihy **Looking Back** (1998, Ohlédnutí) se stala smutná událost v autorčině životě, a to smrt jejího syna Greye při letecké havárii. Když Grey zemřel, jeho dcera, kterou nade vše zbožňoval, měla teprve rok a půl. Lowryová byla velmi znepokojena tím, že si ho dítě nebude pamatovat, tak se rozhodla vytvořit malou knihu vzpomínek a přiblížit jí kratičký život s otcem. Prohlížení starých rodinných fotografií v ní vyvolalo mnoho zapomenutých vzpomínek, které se rozhodla zvěčnit právě v knize Looking Back.⁶⁸

Lowryová ji na svém blogu představuje větami: „*Knihá nemá zápletku. Je o okamžicích, vzpomínkách, zlomcích ze života, klamech a představách. Je o věcech, které se staly. O věcech, které zapříčinily jiné věci. A tak se nakonec vynořily příběhy.*“⁶⁹ Dílo neocenil pouze čtenáři Lowryové, ale také ti, kteří mají zájem o pochopení procesu psaní

⁶⁵ Cit. WASSERMAN, Robin. The Searcher. Son by Lois Lowry. In: *The New York Times*. [online]. 11. 10. 2012 [cit. 15. 2. 2018]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2012/10/14/books/review/son-by-lois-lowry.html> (do češtiny přeložila autorka práce)

⁶⁶ *Kirkus Reviews*. [online]. ©2018 [cit. 18. 1. 2018]. Dostupné z: <https://www.kirkusreviews.com/book-reviews/lois-lowry/stay-2/>

⁶⁷ Cit. *Lois Lowry*. [online]. ©2012 [cit. 28. 1. 2018]. Dostupné z: http://www.loislowry.com/index.php?option=com_djcatalog2&view=item&id=36:stay-keepers-story&cid=6:standalone-books&Itemid=185 (do češtiny přeložila autorka práce)

⁶⁸ LODGE, Sally. PW: Lois Lowry: Snapshots from Her Life. In: *Publishers weekly*. [online]. 7. 9. 1998 [cit. 28. 1. 2018]. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/print/19980907/27570-pw-lois-lowry-snapshots-from-her-life.html>

⁶⁹ Cit. *Lois Lowry*. [online]. ©2012 [cit. 28. 1. 2018]. Dostupné z: http://www.loislowry.com/index.php?option=com_djcatalog2&view=item&id=38:looking-back&cid=6:standalone-books&Itemid=185 (do češtiny přeložila autorka práce)

beletrie. Podle deníku School Library Journal je kniha vzpomínek mnohem důvěrnější a osobnější než mnoho tradičních vzpomínkových knih, navíc čtenářům bude připadat, že je autorka jejich stará známá přítelkyně.⁷⁰

Kniha navíc obsahuje krátké úryvky z autorčiných vybraných děl inspirovaných událostmi z jejího skutečného života. Na dalších stránkách se objevují portréty autorčiny matky, sourozenců, přátel, dětí a vnoučat, ale i zvířecích mazlíčků. Díky knize čtenáři mohou lépe poznat svou oblíbenou autorku. Lowryová totiž často dostává od svých obdivovatelů dopisy, v nichž se ptají například na její oblíbené jídlo nebo na značku automobilu, který jako mladá řídila. Podle žurnalistky Sally Lodgeové „*kniha odhaluje nejen osobní zdroje jejích příběhů a postav, ale i nesmírnou část sama sebe.*“⁷¹

Kniha Looking Back: A Book of Memories vyšla v upraveném a rozšířeném vydání v roce 2016, k čemuž ji pobídl vydavatel. V rozhovoru s Richem Fahlem na Národním filmovém festivalu Lowryová zmiňuje, že si u fotografií dokáže jasně vzpomenout na den, vůni a pocit, protože je velmi vizuální člověk.⁷² Nové vydání je rozšířeno o dvacet let jejího života zahrnující novou tvorbu a fotografie vnoučat, která se během let narodila. Podle Lowryové nebylo těžké psát o nových vzpomínkách, protože měla pocit, jako by se tyto momenty staly včera. V rozhovoru s Ruth Tamovou shrnuje svůj pohled na knihu: „*Život každého, ať už žije v jakémkoliv věku, a mně už bude osmdesát, má epizody velkých ztrát, ale i velké spokojenosti. A to je přesně to, co vytváří naše životy. A všechny tyto momenty jsem se snažila vložit do této knihy.*“⁷³

Lowryová představuje odvážnou a přátelskou hrdinku v sérii **The Gooney Bird Books**, jež začíná prvním dílem s názvem **Gooney Bird Greene** (2002). Čtenáři brzy poznají, že hrdinka je neobyčejná nejen svým jménem, ale i oblékáním a vystupováním. Nosí pyžama a kovbojské boty a je velmi sebevědomá. Při nástupu do nové školy se sama představí před třídou bez ostychu a bez pomoci učitele. Hrdinka svým novým spolužákům s dychtivostí vypráví řadu příhod, které se zdají být nepravděpodobné, avšak vychází z pravdivého jádra.

⁷⁰ Lois Lowry. [online]. ©2012 [cit. 28. 1. 2018]. Dostupné z: http://www.loislowry.com/index.php?option=com_djcatalog2&view=item&id=38:looking-back&cid=6:standalone-books&Itemid=185

⁷¹ Cit. LODGE, Sally. PW: Lois Lowry: Snapshots from Her Life. In: *Publishers weekly*. [online]. 7. 9. 1998 [cit. 28. 1. 2018]. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/print/19980907/27570-pw-lois-lowry-snapshots-from-her-life.html> (do češtiny přeložila autorka práce)

⁷² Lois Lowry on Looking Back: A Book of Memories at 2016 National Book Festival. In: *Youtube* [online]. 25. 9. 2016 [cit. 28. 1. 2018]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=4ZaHy-hzAMw>

⁷³ Cit. Lois Lowry: 2016 National Book Festival. In: *Youtube* [online]. 9. 12. 2016 [cit. 29. 1. 2018]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=211oFntXXuU> (do češtiny přeložila autorka práce)

Například vypráví o pobytu ve vězení (při hraní Monopolů).⁷⁴ Podle slov autorky z video rozhovoru je hrdinka „*velmi otevřená, společenská a sebevědomá. Je přesně ten typ dítěte, kterým jsem já nebyla, kterým jsem toužila být.*“⁷⁵

Okázalá Gooney Bird se vrací se svým originálním oblečením a polopravdami ve druhém díle **Gooney Bird and the Room Mother** (2006), v němž se třída chystá na Den díkuvzdání, ale stále jim chybí třídní asistentka. Situaci však zahraňuje hlavní hrdinka, která ji nachází.

Ve třetím díle **Gooney the Fabulous** (2007) se ústředním tématem stávají bajky. Třída čte Ezopovy bajky a aktivní Gooney Bird napadne, že by každý mohl napsat svou vlastní bajku s mravním ponaučením. Dobře napsané bajky se v knize vyskytují společně s reakcí spolužáků. Gooney pomáhá plaché Felicii trpící vadou řeči, Keikovi, který se děsí smutných příběhů, i Nikolasovi, pro něhož má rychlé řešení v jeho svízelné situaci. Podle autorky recenze Emilie Coulterové hrdinka „*předvádí hluboký nádech (který jí byl pomocný při řešení problémů) a obdivuhodné sebevědomí. Paní učitelka Pidgeonová projevuje vynikající sociální a emocionální schopnosti.*“⁷⁶

Čtvrtý díl vyšel pod názvem **Gooney Bird is So Absurd** (2009). V tomto díle Gooney své spolužáky opět překvapuje. Jednoho dne dorazí se speciálním kloboukem na oteplování mozku. Žáci nachází vztah k poezii, která zahřívá tak jako klobouk jejich srdce.

Gooney Bird on the Map (2011) je předposledním dílem série. Blíží se prázdniny a spolužáci mluví o svých skvělých plánech, ne všichni však někam vyráží. Gooney má geniální nápad, jak udržet ve třídě i přesto dobrou náladu, a to sněhovou procházkou po venku vyšlapané mapě USA. „*Pravé lidské hlasy a množství osobností usnadní čtenářům vstoupit do třídy paní Pidgeonové a cítit se zde jako doma.*“⁷⁷

V posledním díle **Gooney Bird and All Her Charms** (2014) probírají žáci učivo o lidském těle. Gooney zařídí, aby jim její strýc, učitel na lékařské fakultě, zapůjčil skutečnou

⁷⁴Lois Lowry. [online]. ©2012 [cit. 28. 1. 2018]. Dostupné z: http://www.loislowry.com/index.php?option=com_djcatalog2&view=item&id=39:gooney-bird-greene&cid=5:the-gooney-bird-books&Itemid=185

⁷⁵Cit. Lois Lowry. In: *Youtube* [online]. 1. 5. 2012 [cit. 29. 1. 2018]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=tVDFDLKaOto> (do češtiny přeložila autorka práce)

⁷⁶Cit. COULTER, Emilie. Book Review: Gooney the Fabulous. In: *Committee for children*. [online]. 17. 10. 2007 [cit. 28. 1. 2018]. Dostupné z: <http://www.cfchildren.org/blog/2007/10/book-review-gooney-the-fabulous/> (do češtiny přeložila autorka práce)

⁷⁷Cit. Lois Lowry. [online]. ©2012 [cit. 28. 1. 2018]. Dostupné z: http://www.loislowry.com/index.php?option=com_djcatalog2&view=item&id=40:gooney-bird-on-the-map&cid=5:the-gooney-bird-books&Itemid=185 (do češtiny přeložila autorka práce)

kostru. Jednoho dne však kostra zmizí a Gooney musí se spolužáky zjistit, kdo je za krádež odpovědný. Podle literární kritičky Amy Atkinsonové kniha potěší své čtenáře zejména trefnými vtipy a již známými originálními postavami.⁷⁸

Knihou **The Silent Boy** (2003, Tichý chlapec) se autorka vrací do roku 1900. Na hlavní hrdinku třináctiletou Kate přichází úzkost. Uvědomuje si, že rané dětství bylo bezstarostné. Teď má jediné přání, a to stát se doktorkou. Seznamuje se s dívkou, která je najatá k úklidu jejich domu, a poznává také jejího tichého a mentálně zaostalého bratra Jacoba. Katy si uvědomuje, že v životě lidí okolo ní převažuje smutek a zklamání, jemuž nedokáže porozumět. Podle autorky recenze Maryi Jansen-Gruberové je kniha napsána s hlubokým porozuměním světa na přelomu století. Oceňuje také černobílé fotografie osob a míst na začátku každé kapitoly z autorčiny soukromé sbírky.⁷⁹

Fotografie na obálce knihy, na níž je chlapec, Lowryová získala od své tety, ale ani jedna z nich netuší, o koho se jedná. „*Fotografie chlapce je datována do roku 1911 a vůbec netuším, kdo to byl nebo proč ho tetička fotila. Jeho vzhled na fotografii mě pronásledoval, a tak mi nakonec začal vyprávět příběh.*“⁸⁰ Neznámý chlapec se tedy stal inspirací k napsání knihy. Autorka chtěla především zobrazit Jacoba jako hluboce poškozeného chlapce, který by v dnešní době mohl být diagnostikován, léčen a také vzděláván.⁸¹

Podle Jamese Webba z časopisu BookPage má kniha „*jednoduchý příběh a právě v tom leží jeho síla. Lowryové se podařilo vyvolat vzpomínky na minulý čas, a to bez utápění čtenářů ve stesku.*“⁸²

V knize **Gossamer** (2006) Lowryová otevírá bránu do čisté fantazie, v níž dva malí tvorové přináší vybraným lidem sny, jež jim byly přiděleny. Mladší tvorové se učí, jak vzpomínky na neživé předměty přeměnit na příjemné sny. Čtenáři jsou v jednotlivých kapitolách také seznámeni s lidskými klienty snů, a to starou ženou, ustaraným chlapce Jonem, který je v pěstounské péči, a s Jonovou pravou matkou. Lowryová neochvějně

⁷⁸ ATKINSON, Amy. Gooney Bird and All Her Charms by Lois Lowry (review). In: *Project Muse*. [online]. 2. 2. 2014 [cit. 28. 1. 2018]. Dostupné z: <https://muse.jhu.edu/article/535853/pdf>

⁷⁹ JANSEN-GRUBER, Marya. The Silent Boy. In: *Kidsread. The Book Report Network*. [online]. 28. 4. 2003 [cit. 30. 1. 2018]. Dostupné z: <https://www.kidsreads.com/reviews/the-silent-boy#>

⁸⁰ Cit. DOWNHOMEBOOKS. Author interview: Lois Lowry. In: *Internet Archive. Waybackmachine*. [online]. 1. 7. 2007 [cit. 30. 1. 2018]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20070701022824/http://www.downhomebooks.com/lowry.htm> (do češtiny přeložila autorka práce)

⁸¹ Tamtéž.

⁸² Cit. WEBB, James. The Silent Boy. Lowry's moving portrait of rural life. In: *BookPage*. [online]. 23. 4. 2003 [cit. 30. 1. 2018]. Dostupné z: <https://bookpage.com/reviews/2922-lois-lowry-silent-boy#.WnCv9q7ibIV> (do češtiny přeložila autorka práce)

zkoumá osamělost staré ženy, hněv Jona a zoufalství jeho matky. Podle Jamese Hynese je nejsilnějším prvkem knihy vztah Jona a pěstounky, která s ním zachází s nepolevující něhou. „*Lowryin spisovatelský dar – její přesná a evokující próza, její živé postavy, schopnost stupňovat napětí – jsou v plné síle předvedeny v tomto nesmírně zábavném a nakonec velmi dojemném románu.*“⁸³

Dále vyšla zábavná kniha **The Willoughbys** (2008) o čtyřech sourozencích, kteří jsou oběťmi rodičovské lhostejnosti, a proto spřádají plány ke zbavení se rodičů. Naštěstí se o ně stará chůva, která děti učí láskyplnosti a zodpovědnosti. Příběh se navíc odehrává v době, kdy neexistují mobilní telefony, ani televize, a lidé jsou odkázáni na psaní dopisů. Literární kritička Jo Perryová uvádí, že se autorka při psaní příběhu musela skvěle bavit, nejen při líčení komických situací, ale i při vytváření postav.⁸⁴

Autorka se v rozhovoru s dětskou reportérkou vyjadřuje ke své knize. Šlo jí hlavně o to, aby se čtenáři pořádně zasmáli, i proto použila velmi moderní slovíčka a na konci knihy uvedla i slovníček významu těchto slov. Knihu si také sama ilustrovala, i když sama upozorňuje, že není ilustrátorka, nýbrž spisovatelka.⁸⁵

„*Toto je moje první obrázková kniha, pravdivý příběh o dni, který jsem strávila se svým otcem poté, co se vrátil z druhé světové války.*“⁸⁶ Tak zní úvodní slova Lowryové z jejího blogu vyjadřující se ke knize **Crow Call** (2009). Otec jí po válce připadá jako cizinec, a tak svůj vztah začínají znovu pěstovat během záchrany plodů, které ničí vrány. Příběh je hutný na smyslové detaily a je obohacen nádhernými ilustracemi. Podle časopisu Kirkus je vhodný pro rodiny, jejichž otcové se vrátili z války, ale svými tématy je vhodný i pro diskuzi ve třídě či pro pokročilejší čtenáře.⁸⁷

The Birthday Ball (2010) je napsána jako komická pohádka v hlavní roli s inteligentní a milou princeznou Patricií, která si musí v šestnácti letech vybrat jednoho ze tří

⁸³Cit. HYNES, James. Dream Weavers. In: *The New York Times*. [online]. 14. 5. 2006 [cit. 31. 1. 2018]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2006/05/14/books/review/14hynes.html> (do češtiny přeložila autorka práce)

⁸⁴PERRY, Jo. The Willoughbys. In: *BookBrowse. Your guide to exceptional books*. [online]. 4. 3. 2008 [cit. 31. 1. 2018]. Dostupné z: https://www.bookbrowse.com/mag/reviews/index.cfm/book_number/2100/the-willoughbys#reviews

⁸⁵A Chat with Lois Lowry. In: *Youtube* [online]. 13. 2. 2008 [cit. 31. 1. 2018]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=xZqsIzpguzg>

⁸⁶Cit. *Lois Lowry*. [online]. ©2012 [cit. 31. 1. 2018]. Dostupné z: http://www.loislowry.com/index.php?option=com_djcatalog2&view=item&id=26:crow-call&cid=6:standalone-books&Itemid=185 (do češtiny přeložila autorka práce)

⁸⁷*Kirkus Reviews*. [online]. ©2018 [cit. 31. 1. 2018]. Dostupné z: <https://www.kirkusreviews.com/book-reviews/lois-lowry/crow-call/>

velmi nepohledných nápadníků. Převleče se tajně za vesničanku a navštíví vesnickou školu, kde ji upoutá mladý učitel. Recenzentka z The New York Times oceňuje zejména velmi vtipný popis mužů ucházejících se o její ruku a také stručnou biografii každé postavy. „*Kniha by mohla zklamat fanoušky, kteří od autorky očekávají konflikt či krizi. Naopak bude vyhovovat čtenářům, kteří očekávají převážně humor.*“⁸⁸

Kniha **Bless This Mouse** (2011) vypráví o životě myši kolonie ukrývající se v kostele svatého Bartoloměje. Její členové v čele s velitelkou Hildegardou musí vymyslet plán, aby v den žehnání všech zvířat, konajícího se v kostele, nebyli prozrazeni svému největšímu úhlavnímu nepříteli - kočkám. Lowryová čtenáře seznamuje s křesťanstvím z myšního pohledu. Podle Publisher Weekly je kniha postavena zejména na velkém dobrodružství, na myších plánech, na blížící se katastrofě a na statečné záchraně.⁸⁹

V témže roce vyšla také kniha **Like the Willow Tree**. Jedná se o deník jedenáctileté Lydie, která v roce 1918 přišla o svou rodinu kvůli španělské chřipce a zůstal jí pouze jeden bratr. Sourozenci byli předáni do kolonie v Maine, kde byli rozděleni podle pohlaví a museli se vzdát svého osobního majetku. Lydie se velmi rychle přizpůsobuje tamnímu životu a čtenáři se díky lidskosti místních obyvatel přiklání na stranu kolonie. Podle časopisu Kirkus je „*vyprávění jednoduché a upřímné. Autorka touto cestou představuje unikátní americkou kolonii.*“⁹⁰

Co se týká autorčiny tvorby obecně, lze najít na internetu množství rozhovorů se samotnou autorkou, které jsou podnětné nejen pro její čtenáře. Ve video rozhovoru Lowryová uvádí, že je se svým povoláním velmi spokojená. „*Myslím si, že nejméně šťastní lidé na světě jsou ti, kteří musí z důvodu zabezpečení sebe a své rodiny vykonávat práci, která je nudí a kterou nenávidí.*“⁹¹ I když měla bohatého manžela, psala, protože psaní pro ni bylo životním elánem a uspokojením, což trvá dodnes. Na psaní knih má ráda, že příběh vytvoří, ale může se k němu stále vracet a přetvářet ho k obrazu svému.⁹²

⁸⁸ Cit. PORAY GODDU, Krystyna. Drawn and Courted. In: *The New York Times*. [online]. 18. 6. 2010 [cit. 31. 1. 2018]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2010/06/20/books/review/Goddu-t.html> (do češtiny přeložila autorka práce)

⁸⁹ *Publisher Weekly*. [online]. [cit. 3. 2. 2018]. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/978-0-547-39009-3>

⁹⁰ Cit. *Kirkus Reviews*. [online]. ©2018 [cit. 31. 1. 2018]. Dostupné z: <https://www.kirkusreviews.com/book-reviews/lois-lowry/willow-tree/> (do češtiny přeložila autorka práce)

⁹¹ Cit. Lois Lowry. In: *Youtube* [online]. 1. 5. 2012 [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=tVDFDLKaOto> (do češtiny přeložila autorka práce)

⁹² Tamtéž.

Také je jí velmi často kladena otázka, kde přichází na náměty svých knih. Není pro ni jednoduché odpovědět. Nápady se jí v mysli rojí a některé z nich samozřejmě přichází z její vlastní minulosti například z knih, které četla jako malá.⁹³

Z první kapitoly víme, že autorka pobývala v New Yorku, Japonsku a tyto životní zkušenosti mohly ovlivnit její tvorbu. Lowryová však tvrdí, že nezáleží na tom, kde člověk žije, aby byl dobrý spisovatel. „*Důležité je absorbovat věci působící v našem okolí. Být horlivým pozorovatelem, sledovat, vnímat a vážit si jich, poslouchat intonaci řeči, zaznamenávat pokrčení ramen a gesta, zvedání obočí nebo pohyby rtů, ale také vnímat lidské vztahy, jak fungují (či nefungují). Všechno tohle jsou věci, které dělají z člověka dobrého spisovatele. A to může bydlet klidně padesát let ve stejném malém městě a mít vše z toho k mání.*“⁹⁴

V rozhovoru s publicistkou Theresou Walshovou Lowryová uvádí, že reálné události nemusí nutně patřit do příběhu. Vystupuje v nich často mnoho postav, které nejsou vždy zajímavé, ale nudné. Tudíž by se v knihách vyskytovaly neatraktivní části. Přirovnává to k momentu, kdy lidé společně večeří a jeden z nich říká dlouhou anekdotu s mnoha detaily a všichni u stolu si přejí, aby už se konečně dostal k pointě. Spisovatel nemůže takový příběh vyprávět, protože by nebyl poutavý a čtivý. Snaží se hlavně o to, aby příběh udržel čtenářův zájem, a nezáleží na tom, zda prvky příběhu budou pravdivé či nepravdivé.⁹⁵

Lowryová se podle svých slov liší od mnoha autorů tím, že své knihy píše v různých žánrech. „*Odlišnosti mi přichází jednoduše na mysl a dělají můj život spisovatele zajímavým: reálná beletrie, fantasy příběhy, příběhy pro adolescenty, historické, autobiografické. Po dokončení jedné knihy nikdy netuším, jakým žánrem se nechám inspirovat příště.*“⁹⁶

Důležitou roli v Lowryiných knihách hrají protiklady. Například v knize Gossamer má hrdina noční můry, ale i příjemné sny. V Dárci je svět černobílý, později barevný. Podle Lowryové je také důležité, aby se autor vyhnul neměnnému ději, který ozvláštňuje kontrasty všeho druhu. I skutečný život se přece skládá z koexistence temna a světla, radosti a smutku, míru a chaosu. Taktéž je pro její knihy příznačné téma důležitosti lidských vztahů, které bere

⁹³ A Chat with Lois Lowry. In: *Youtube* [online]. 13. 2. 2008 [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=xZqsIzpguzg>

⁹⁴ Cit. tamtéž. (do češtiny přeložila autorka práce)

⁹⁵ Tamtéž.

⁹⁶ Cit. tamtéž. (do češtiny přeložila autorka práce)

jako všudypřítomné v životě člověka a které prostupuje literaturou v dílech Sofokla, Shakespeara, Flauberta a mnoha dalších velikánů.⁹⁷

Často ve svých dílech kombinuje temná témata se smyslem pro humor. Její postavy čelící těžkým časům se s problémy vyrovnávají právě skrz humor, což může pomáhat i samotným čtenářům.⁹⁸ V rozhovoru s Ruth Tamovou Lowryová uvádí: „*Vkládám do příběhu jen tolik, aby měl čtenář možnost vytvořit si svůj vlastní svět. A uvidíte, že to nebude svět, který jsem viděla já, protože psaní knih je vzájemný akt mezi čtenářem a pisatelem. Vy děláte svou věc, oni dělají také svou věc a vy oba vytváříte knihu.*“⁹⁹

V dílech odkazuje na starší klasické knihy v sekci bibliografie. Přiznává, že některé z nich vidí jako zastaralé, i když je jako malá ráda četla. Jejím dětem by se nelíbily a vnoučata by po nich nikdy nesáhla. Některé z knih mohou znít pro děti poutavě jako například její oblíbená z dětství Toby Tyler o chlapci, který se připojil k cirkusu. Jenže po přečtení pár řádků by zjistily, že pro ně už tak poutavá není kvůli staromódnosti.¹⁰⁰

Lowryová se podle svých slov citově zapojuje do pocitů svých protagonistů a jejich cest. Nedokázala by mít své emoce pod kontrolou a psát neúčastná na příběhu. Příběh prožívá s každou postavou, protože se jí stává reálnou. „*Cítím jejich pocity, sdílím jejich radosti i smutky, usmívám se nad nimi, ale někdy i dusím, čas od času se pořádně zasměji a dělám si za ně i starosti.*“¹⁰¹ Takto postupuje u všech knižních hrdinů, nezávisle na autobiografii postavy. Autorka při psaní knih nemyslí na čtenáře, což se může zdát trochu sobecké. Soustředí se pouze na své postavy. Později po publikování knihy se dozvídá zpětné vazby od čtenářů, a tedy až v této chvíli začíná nad svými čtenáři uvažovat s náklonností, pobavením, ale i s obavami. Nikdy však během psaní.¹⁰²

Autorka je velmi vizuální, všímá si barev, kompozice nábytku, detailů v místnosti. V mysli si tak vytváří jakousi fotografii prostoru, což dělá také u psaní. Ve své mysli vidí reálné prostory, z nichž v příběhu vychází. Vše se utváří v její mysli. Podle ní čelíme

⁹⁷ A Chat with Lois Lowry. In: *Youtube* [online]. 13. 2. 2008 [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=xZqsIzpguzg>

⁹⁸ WALSH, Therese. INTERVIEW: Lois Lowry, Part 1. In: *Writer unboxed*. [online]. 20. 4. 2007 [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z: <http://writerunboxed.com/2007/04/27/interview-lois-lowry-part-2/http://writerunboxed.com/2007/04/20/interview-lois-lowry-part-1/>

⁹⁹ Cit. Lois Lowry: 2016 National Book Festival. In: *Youtube* [online]. 9. 12. 2016 [cit. 29. 1. 2018]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=211oFntXXuU> (do češtiny přeložila autorka práce)

¹⁰⁰ A Chat with Lois Lowry. In: *Youtube* [online]. 13. 2. 2008 [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=xZqsIzpguzg>

¹⁰¹ Cit. tamtéž. (do češtiny přeložila autorka práce)

¹⁰² WALSH, Therese. INTERVIEW: Lois Lowry, Part 2. In: *Writer unboxed*. [online]. 27. 4. 2007 [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z: <http://writerunboxed.com/2007/04/27/interview-lois-lowry-part-2/>

nebezpečí jednotvárnosti. Máme teď více času na přemýšlení než dříve. Člověk se musí mít na pozoru před mnoha záležitostmi a snažit se být obezřetný vůči ostatním. A na to upozorňuje dětské a mladistvé čtenáře ve svých dílech. Děti přijímají příběhy, co k nim přichází od rodičů, prarodičů, příbuzných či kamarádů.¹⁰³

Autorka vzkazuje budoucím spisovatelům: „*Věnujte více pozornosti lásce k psaní než tomu, že jste spisovatelem.*“¹⁰⁴ Někteří autoři o sobě mluví jako o celebritě a to není podle ní nikdy dobré. A jak se podle autorky můžeme stát dobrými spisovateli? „*Měli byste číst, číst a číst, protože jedině čtením dobrých knih se naučíte vše, co byste měli vědět o psaní.*“¹⁰⁵

¹⁰³ Chatting with Lois Lowry. In: *Youtube* [online]. 17. 10. 2016 [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?time_continue=115&v=5NHEzQ1VK1w

¹⁰⁴ Cit. tamtéž. (do češtiny přeložila autorka práce)

¹⁰⁵ Cit. WALSH, Therese. INTERVIEW: Lois Lowry, Part 2. In: *Writer unboxed*. [online]. 27. 4. 2007 [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z: <http://writerunboxed.com/2007/04/27/interview-lois-lowry-part-2/> (do češtiny přeložila autorka práce)

3 Vybrané knihy Lois Lowryové vhodné k didaktickému využití

3.1 Spočítej hvězdy

Kniha byla vydána v roce 1989, v České republice až v roce 2015. V roce 1990 získala jako první Lowryina kniha nejprestižnější americkou cenu za dětskou literaturu John Newbery Medal. „*V tomto příběhu o hrdinství celého národa nám Lois Lowryová připomíná, že na světě existuje hrdost a lidská slušnost i během období hrůzy a války.*“¹⁰⁶ Kniha nám opět připomněla hrdinství obyčejných lidí během druhé světové války, tentokrát dánských občanů. Příběh je o statečnosti nejen dospělých, ale i dětí, kteří se právě svými malými činy můžou stát velkými hrdiny. Vypráví o síle přátelství, soudržnosti a solidarity, která v Dánsku zachránila život několika tisícům židovským občanům.

Hlavní hrdinkou příběhu je desetiletá, velmi statečná dánská dívka Annemarie Johansenová. Příběh se odehrává v roce 1943, kdy se Dánsko nachází pod nadvládou Německa. Německo tento malý stát obsadilo již v roce 1940 a Dánsku nezbývalo nic jiného než se podrobit, protože jeho armáda nebyla početná a země byla velmi malá a nechráněná. Krále Christiana si však nikdy nepodrobili a za to je obdivován všemi dánskými občany. Annemarie s malou sestrou Kirsti, svými rodiči a s nejlepší kamarádkou Ellen si na každodenní setkávání vojáků zvykli. Museli si však zvyknout i nejen na jejich lámanou dánštinu, ale i na nedostatek jídla, teplého oblečení, elektřiny a mnoha dalších věcí potřebných k životu.

Němci se rozhodnou k postupnému vystěhování všech židovských obyvatel. Annemarie si uvědomuje, že Ellen je taky židovka. Rodiče Ellen byli spolu s dalšími židy varováni rabínem v synagoze, stihli se tedy ukrýt a Ellen dočasně Johansenovi vydávají za svou dceru Lisu, která před několika lety zemřela.

Annemarie s matkou, sestrou a Ellen odjíždí na venkov za strýcem Henrikem, který je rybářem v malé přímořské vesnici. Matka s Henrikem mluví v šifrách, čehož si sama Annemarie začíná všimnout. Navíc, když je jí oznámeno, že umřela jejich neexistující prateta Birta a že její rakev bude přes noc v jejich domě, je Annemarie naprosto zmatená a tuší, že se tuto noc bude dít něco opravdu velkého. Její tušení se potvrdí, když do domu začnou docházet cizí lidé v čele s Elleninými rodiči. Jejich domnělé truchlení přivolá vojáky, kteří už se

¹⁰⁶Cit. *Lois Lowry*. [online]. ©2012 [cit. 23. 2. 2018]. Dostupné z: http://www.loislowry.com/index.php?option=com_djcatalog2&view=item&id=37:number-the-stars&cid=6:standalone-books&Itemid=185 (do češtiny přeložila autorka práce)

chystají k otevření rakve. Maminka má však dokonalou výmluvu, kterou jim zabrání k odklopení víka, čímž jejich životy zachrání. Po odchodu vojáků člen dánské odbojové organizace Peter Neilsen rozdává všem členům teplé oblečení a deky z rakve a po skupinách vyráží v noci na loď strýčka Henrika, která je převezme na druhý břeh do svobodného Švédska, kde už na ně čeká další pomoc.

Annemarie prokazuje velkou statečnost, když má přenést zapomenutý balíček na loď strýčka Henrika. Po cestě potkává vojáky, ale díky své odvaze a hraní si na malou hloupou holku, k lodi úspěšně dorazí a tajný balíček předá.

Ke konci příběhu se čtenáři dovídají o tajném úkrytu na strýčkově lodi, ale i na lodích dalších rybářů, a především o tajném kapesníku, který musela Annemarie dopravit strýčkovi. Annemarie se raduje z konce války a je rozhodnutá, že bude na krku nosit řetízek s davidovou hvězdou do té doby, než jej znovu předá své nejlepší kamarádce Ellen.¹⁰⁷

Postava Annemarie Johansenové je výplodem autorčiny fantazie, ale vznikla na základě příběhů, které ji vyprávěla její kamarádka Annelise Plattová vyrůstající v Kodani v době německé okupace. Této ženě knihu také věnovala. „*Vždycky mě fascinovalo a dojívalo, když mi vyprávěla o strádání, které v té době zažila ona sama, její rodina a všichni sousedé, ale ještě víc mě zasáhlo její vyprávění o statečnosti a soudržnosti dánského lidu semknutého pod vládou milovaného krále Christiana X.*“¹⁰⁸ Na tomto základě vytvořila Annemarii a její rodinu a představila si, jak by se jejich život v roce 1943 mohl vyvíjet.

Skutečnou událostí zachycenou v příběhu je požár z roku 1943, kdy Dánové potopili celé loďstvo ve chvíli, kdy se ho Němci chystali převzít pro své účely. Tuto událost si pamatuje i její kamarádka Annelise. Autorka také zmiňuje, jak se k rabínovi díky vysoce postavenému německému důstojníkovi G. F. Duckwitzovi, který byl podle autorky i přes své německé občanství statečný a soucitný člověk, dostala informace o plánovaném vystěhování židovských občanů. Tak se podařilo propašovat do Švédska téměř celou sedmatisícovou židovskou populaci. A ani na takové bychom neměli zapomínat.

Zřejmě nejzajímavější momentem knihy je pašování tajného kapesníku, který musela Annemarie předat strýci. Kapesník je opravdovým historickým faktem. Byl napuštěný králičí krví a kokainem. Když na dánské lodě přišli vojáci se cvičenými psy na hledání lidí, krev na kapesníku přilákala psy, a když si k němu přičichli, kokain dočasně otupil jejich čich, takže už

¹⁰⁷ LOWRYOVÁ, Lois. *Spočítej hvězdy*. 1. vyd. Praha: Argo, 2015. 125 s. ISBN 978-80-257-1361-7.

¹⁰⁸ Cit. LOWRYOVÁ, Lois. *Doslov*. In: LOWRYOVÁ, Lois. *Spočítej hvězdy*. 1. vyd. Praha: Argo, 2015. 125 s. ISBN 978-80-257-1361-7.

nedokázali vyčenichat kohokoliv na lodi. Kapesník byl výbavou každého lodního kapitána a jeho účinky zachránily celou řadu životů.

Lowryová si velmi cení právě mladých a odvážných lidí, kteří byli členy odbojových skupin. „*Peter Neilsen, byť ve skutečnosti neexistoval, zastupuje všechny tyto mladé odvážné nadšence, kteří mnohdy zemřeli rukou nepřítelů.*“¹⁰⁹

Autorka svou knihu prezentovala v Centru Roberta Jacksona. Záznam monologu je dostupný na internetu a pro čtenáře je velmi podnětný, protože autorka přibližuje především novodobé dějiny Dánska, ukazuje dobové fotografie a mapy, čte pasáže nejen ze své knihy. Mimo jiné se dozvídáme, že židovská populace byla složena z podnikatelů, učitelů, doktorů, zatímco ostatní dánští občané byli spíše farmáři a rybáři. Vyzdvihuje především ukrývání židů v Dánsku ve stodolách a domech přátel a jejich záchranu ze strany dánských obyvatel, kterým nebyla jejich situace lhostejná.¹¹⁰

Magazín Kirkus se ke knize vyjadřuje následovně: „*Šikovně vyprávěný příběh, dramaturgicky, jak se Dánové stali osobními strážci, a to nejen svému králi, který měl ve zvyku projíždět se sám na koni v Kodani, ale hlavně pro své židy.*“¹¹¹

Ke knize se vyjádřila také autorka recenze týdeníku Respekt slovy: „*A tenhle příběh je důležitý právě proto, že je nahlížený dětskýma očima. Krátké výstižné popisy situací a dialogy, které se nezaplétají do filozofování, jen umocňují dojem naléhavosti. Dojem, že tyhle příběhy musíme poslouchat, dokud se z nich opravdu nepoučíme.*“¹¹²

¹⁰⁹ Cit. LOWRYOVÁ, Lois. *Doslov*. In: LOWRYOVÁ, Lois. *Spočítej hvězdy*. 1. vyd. Praha: Argo, 2015. 125 s. ISBN 978-80-257-1361-7.

¹¹⁰ Lois Lowry (2006) on Number the Stars. In: *Youtube* [online]. 13. 4. 2016 [cit. 23. 2. 2018]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=a7IpdEU8X8o>

¹¹¹ Cit. *Kirkus Reviews*. [online]. ©2018 [cit. 23. 2. 2018]. Dostupné z: <https://www.kirkusreviews.com/book-reviews/lois-lowry/number-the-stars-2/> (do češtiny přeložila autorka práce)

¹¹² PILÁTOVÁ, Markéta. *Dar slušnosti*. In: *Respekt*. [online]. 31. 7. 2015 [cit. 23. 2. 2018]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2015/14/dar-slusnosti>

3. 2 Dárce

První vydání knihy pod názvem *The Giver* bylo v roce 1993, v České republice až v roce 2013. Román *Dárce* získal v roce 1994 nejprestižnější americkou cenu za literaturu John Newbery Medal. Prodal se miliony výtisků po celém světě, kniha byla přeložena do mnoha jazyků, avšak kvůli své nedůvěře vyšší moci byla v některých školách zakázána. Lowryová navíc zvedla vlnu dystopické tvorby pro děti a mládež.¹¹³

Hlavním protagonistou příběhu je jedenáctiletý Jonas, žijící ve světě, který je úplně oddělen od jiných zemí. V zemi lidé nezažívají bolest, neexistují zde nemoci, hlad, chudoba, válka, avšak ani barvy, umění, emoce a vzpomínky lidí na minulost. Lidé jsou kontrolováni a manipulováni prostřednictvím společenských podmínek a řeči. Všichni vypadají podobně a největším přestupkem je odlišnost. Nemusí dělat žádná rozhodnutí, protože Rada starších, řídicí a kontrolující společnost, je udělá za ně. Strážci tedy vytvořili bezpečnou a bolest neznající společnost.

Jonasovu rodinu, ostatně jako všechny rodiny, tvoří matka, otec, dívčí a chlapecký potomek, kteří jsou rodinné jednotce přiřazeni na základě rozhodnutí Rady starších. Život komunity je určován mnoha pravidly například jsou děti rozděleni do 12 skupin podle věku a ve své skupině se celý rok musí oblékat podle jasně daných pravidel, musí vykonávat dobrovolnou službu, nikdo nesmí lhát, nečtou se žádné knihy a Rada starších vybírá ve dvanácti letech dětem vhodné povolání na základě sledování jejich činnosti od dětství. Každý občan má ve společnosti svou funkci, kterou pečlivě plní. Po skončení výchovy dětí jsou rodiče odvedeni do Domu stáří a v příhodný čas vyřazeni ze společnosti. Rodičky mají za úkol porodit během tří let tři děti a následně jsou tyto děti přiděleny na výchovu vybraným rodičům. Z rodiček se posléze stávají dělnice. Prarodiče ve společnosti neexistují.

Podstatným momentem knihy je Jonasova příprava na všemi očekávaný Obřad dvanáctek, kdy bude jemu i ostatním dvanáctiletým dětem přiděleno povolání. Jonas se stává budoucím příjemcem paměti, získává tedy nejvyšší možnou pozici ve společnosti, jejímž úkolem je občasná potřeba využít zkušenosti z minulosti. Starý příjemce paměti *Dárce* má za úkol předat všechny své vzpomínky na minulost v řádu několika set let Jonasovi. Chlapec

¹¹³ KOIS, Dan. The Children's Author Who Actually Listens to Children. In: *The New York Times Magazine*. [online]. 3. 11. 2012 [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z: http://www.nytimes.com/2012/10/07/magazine/lois-lowry-the-childrens-author-who-actually-listens-to-children.html?_r=0

postupně získává nádherné vzpomínky, které společnost nezná, a to vzpomínky na barvy, vůně, sníh, rodinu, lásku. Dárce mu však nutně musí předat také velmi bolestivé vzpomínky na smutek, strach, nemoc, válku, u nichž Jonas nesmírně trpí. Ve společenství je uchovává pouze jediný člověk, aby netrpěli ostatní.

Jednoho dne Jonas požádá Dárce, zda by mohl vidět nahrávku z obřadu vyřazení jednoho dítěte, které se narodilo jako slabší identické dvojče. Obřad provedl jeho otec, jenž se stará o narozené děti. Jonas zjišťuje, že obřad vyřazení není vůbec okázalý. Naopak je úplně vyděšený, když uvidí svého otce vpíchnout malému dítěti smrtící injekci. V té chvíli si uvědomuje, že nejde o slavnostní vyřazení, ale o vraždu. Rozhodne se proto k útěku z komunity a s sebou vezme dvouročního Gabriela, o něhož se doma starají a který má být kvůli své slabosti vyřazen. Po útěku za hranici země se všechny vzpomínky předané Jonasovi vrátí zpět do komunity ke všem obyvatelům, kteří se s nimi budou jen velmi těžko srovnávat, protože je nikdy nezažili. Jonas a Dárce doufají, že když opustí chlapec komunitu, lidé budou muset čelit vzpomínkám, které jim změni život, a opět budou schopni cítit a milovat.

Jonas putuje s hladovým a zesláblým Gabrielem sněhem, až narazí na kopec a sánky, na nichž se sklouznou dolů k vánočním světlům. Zde autorka příběh ukončila a je na čtenářích, jaký konec si pro knihu zvolí. Co se jim stalo? Zemřeli? Navštívili dům se světly? Všechny tyto otázky zůstaly čtenářům nezodpovězené a je pouze na nich, jaký konec si zvolí.¹¹⁴ „*Žádný jediný správný konec není. Každý si najde takový, jaký mu vyhovuje na základě jeho víry a naděje.*“¹¹⁵

Autorka se při převzetí John Newbery Medal vyjadřuje ke světu, který v této unikátní knize vytvořila. „*Snažila jsem se, aby Jonasův svět působil známě, pohodlně a bezpečně, pokoušela jsem se čtenáře svést. A dokonce jsem tomu svádění sama podlehla. Bylo mi v tom světě dobře. Zbavila jsem se všeho, co mě děsí a co nemám ráda: násilí, předsudků, chudoby a nespravedlnosti, a navrch jsem ještě přidala zdvořilé vychování, protože se mi ta představa líbila.... Ale já nikdy nechtěla psát pohádky. A jestli mi řeka vzpomínek něco dala, je to poznání, že nemůžeme žít v ohrazeném světě „jen pro nás a jen teď“, kde jsme všichni stejní a cítíme se v bezpečí. Museli bychom toho obětovat příliš mnoho. Bohatství barev a rozmanitost*

¹¹⁴ PAVLOS, Suzanne. *1990s Newbery Medal Winners*. [online]. Indianapolis:IDG Books WorldWide, 2000. [cit. 10. 2. 2018]. ISBN 0-7645-8620-3. Dostupné z:

<https://books.google.cz/books?id=1ivFhv6uZE4C&printsec=frontcover&dq=CliffsNotes+1990s+Newbery+Medal+Winners&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwieiN7T7JvZAhWDr6QKHZLrBZcQ6AEIKjAA#v=onepage&q=CliffsNotes%201990s%20Newbery%20Medal%20Winners&f=false>

¹¹⁵ Cit. LOWRYOVÁ, Lois. *Proslov autorky při převzetí Ceny Johna Newberyho*. In: LOWRYOVÁ, Lois. Dárce. 1. vyd. Praha: Argo, 2013. 206 s. ISBN 978-80-257-0870-5.

by zmizely, nebylo by proč chovat k ostatním skutečné city. A nebylo by proč se rozhodovat.“¹¹⁶

Z rozhovoru s ní je patrné, že dílo nebylo ovlivněno žádnými politickými názory, ale hlavně výjevem z jejího vlastního života, když její otec na sklonku devadesáti let ztrácel vzpomínky na bolestné události svého života a autorka si uvědomila, že byl vlastně spokojený. Položila si otázku, jaké by bylo, kdyby někdo manipuloval s lidskou pamětí. A na základě této myšlenky sestavila příběh komunity, jež nezná bolest a je svým způsobem šťastná.¹¹⁷

Podle autorky článku v The New York Times „Jonas čelí osamělému a zoufalému boji se zlem, jež je maskováno stejností, a nakonec vyzbrojen znalostmi emocí a pocitů vykoná náročnou volbu. Navzdory občasným logickým chybám, je Dárce silný a provokativní román, který zajistí, aby starší děti četly. A u čtení přemýšlely.“¹¹⁸

Publisher Weekly oceňuje na knize zejména děsivé futuristické prostředí. „Lowryová je opět ve špičkové formě. Vyvolává mnoho otázek, zatímco odpovídá pouze na málo z nich. Rozvíjí příběh vhodný pro nejodvážnější čtenáře.“¹¹⁹

Kniha Dárce byla pod stejnojmenným názvem v roce 2014 zfilmována Philippem Noycem. Podle Kateřiny Nechvílové z Literárních novin je film méně promyšlený než kniha a je spíše zklamáním. Ve filmu se objevuje mnoho logiku postrádajících souvislostí, postavy jednají bez srozumitelných motivací a film celkově působí nekonzistentně a neprofesionálně.¹²⁰

¹¹⁶ Cit. LOWRYOVÁ, Lois. *Proslov autorky při převzetí Ceny Johna Newberyho*. In: LOWRYOVÁ, Lois. Dárce. 1. vyd. Praha: Argo, 2013. 206 s. ISBN 978-80-257-0870-5.

¹¹⁷ Lois Lowry: THE GIVER. In: *Youtube* [online]. 3. 8. 2014 [cit. 10. 2. 2018]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Ez2vF5XCJBc>

¹¹⁸ Cit. RAY, Karen. Children's Books. In: *The New York Times*. [online]. 31. 10. 1993 [cit. 11. 2. 2018]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/1993/10/31/books/children-s-books-335293.html> (do češtiny přeložila autorka práce)

¹¹⁹ Cit. *Publisher Weekly*. [online]. [cit. 11. 2. 2018]. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/978-0-395-64566-6> (do češtiny přeložila autorka práce)

¹²⁰ NECHVÍLOVÁ, Kateřina. Recenze: Dárce. In: *Literární noviny*. [online]. 10. 9. 2014 [cit. 10. 2. 2018]. Dostupné z: <http://literarky.cz/kultura/film/18261-recenze-darce>

3.3 Hledání modré

Druhý díl The Giver Quartet pod původním názvem Gathering Blue z roku 2000 vyšel v českých nakladatelstvích v roce 2016 pod názvem Hledání modré. Jedná se o samostatné pokračování Dárce, tudíž čtenář nemusí znát souvislosti z prvního dílu. Stejně jako v Dárci Lowryová vytvořila dystopii, ve které se vyskytuje mladý protagonista, jehož nadání je zneužito vyšší mocí.

„Představte si, že žijete ve světě, v němž je všeho takový nedostatek, že, chcete-li přežít, musíte být silní a zdraví, bezohlední a drsní. A máte-li tělesnou vadu nebo jste nemocní, pak jsou vaše dny sečteny.“¹²¹

Přesně v takovém světě žije hlavní hrdinka Kira, která na světě zůstala úplně sama. Po návratu z Pole, kde truchlila za svou mrtvou matku, se dívka vrací do rodné vesnice, v níž však není místními ženami přijata ani vítána. Ženy na ni nenávisťně pokřikují a rády by ji z vesnice vyhnaly kvůli její chromé noze, a postavily si tak na jejím pozemku ohradu pro své děti. Vůdčí žena sporu Vandara je rozhodnuta nechat řešení na Radě Strážců, kteří řídí vesnici a vytvářejí společenská pravidla. Kira s chromou nohou by nikdy nepřežila, kdyby ji dříve nechránila její matka, protože ve společnosti jsou jasná pravidla a člověk s tělesným postižením je pro ni zbytečný.

Rada Strážců Kirin život ušetří kvůli její schopnosti vytvářet mimořádné obrazy s jehlou a nití. Kvůli tomuto talentu je vybrána, aby vyspravila slavnostní roucho Zpěváka, které ve vyšíváních obrázcích ukazuje žalostnou a válečnou historii světa od počátku času až po současnost. Zpěvák jednou za rok zpívá několikahodinovou píseň o lidských dějinách a předpovídá budoucnost. Kira se najednou ocitne v blahobytu, kde je opečovávaná, má dostatek jídla a dokonalý pokoj. Za toto pohodlí však musí každý den pracovat na vyšívání roucha. Setkává se ještě se dvěma dětmi, a to s Thomasem, který má za úkol opravit vyřezávanou hůl Zpěváka, a s malou Jo, která nádherně zpívá, a jednou by měla dokonce Zpěváka nahradit. Ačkoliv jsou děti zaopatřené, přece jen v hlavní hrdince vzrůstá nedůvěra. Svoboda dětí je velmi nenápadně omezována. I když jsou dveře od jejího pokoje i domu otevřené, ví, že nemůže kdykoliv odejít. Talentu vybraných dětí využívají Strážci, kteří nejsou sami schopni vytvořit něco tak krásného. Navíc si Kira postupně začíná uvědomovat, že jejich rodiče nezemřeli náhodou...

¹²¹ Cit. LOWRYOVÁ, Lois. *Hledání modré*. 1. vyd. Praha: Argo, 2016. 221 s. ISBN 978-80-257-1927-5.

Kira se po mnoha letech setkává se svým slepým otcem, kterého přivede její neotřelý kamarád Matt. S sebou také přináší indigovník, ze kterého může Kira vytvořit modrou barvu, která ji jako jediná z barev chybí. Do té doby netuší, co se s jejím otcem stalo, ale od narození žila v domnění, že jej zabila divá zvěř. Po vyprávění s otcem zjišťuje, že se ho zbavili Strážci. Dívka si uvědomuje, v jaké společnosti žije, a i když jí otec nabízí útěk do jeho světa, kde vládne klid a mír, dívka odmítá. Při obřadu, kdy Zpěvák zpíval svou píseň o historii jejich země, si totiž všimla, že jeho nohy byly spojené železným řetězem a znetvořeny jizvami a zaschlou krví. Nemůže přece dopustit, aby se něco podobného stalo malé nevinné Jo.

Kira je tedy postavena stejně jako Jonas v Dárci před osudné rozhodnutí, zda má opustit komunitu, které věřila a v níž vyrostla, nebo má zůstat a obětovat svou vlastní svobodnou tvorbu ve prospěch Strážců.

Podle autorčiných slov je Kira čtenáři oblíbena právě pro svůj výjimečný dar, houževnatost, čestnost a neochotu podřídit se systému. Žádný ze čtenářů nezmiňuje její fyzický hendikep. Naopak podle autorky čtenáři hrdinku přijali takovou, jaká je.¹²²

Lowryin román ve čtenářích vyvolává otázky týkající se času. Jaký svět vytváříme pro budoucí generace? Je pro jedince lepší snažit se společnost zlepšit, nebo ji odmítnout a hledat lepší místo k životu? Je na každém čtenáři, jak si na dané otázky odpoví. Navíc podle autorky recenze v *The New York Times* je v *Hledání modré* vytvořen hrubý a přežívající svět, který je však mnohem méně přesvědčivý než v *Dárci*. Mnohé z postav jsou prezentovány buď jako dobré, nebo špatné, a chybí jim komplikovanost skutečných lidí. „*V Hledání modré jsou postavy i děj podřízeny často používanému didaktickému poselství, že umělci mají ve společnosti nejdůležitější roli a že mohou zachránit nebo utvářet společnost prostřednictvím svého umění.*“¹²³ Podle magazínu *Kirkus* je jemná a milá Kira vedle živě obsazených vedlejších postav spíše bezbarvá až do chvíle, kdy se rozhodne využít svého talentu a ve společnosti zůstat. „*Čtenáři zde najdou spoustu podnětů k zamyšlení a k diskuzi a také dotek kouzel.*“¹²⁴

¹²² DOWNHOMEBOOKS. Author interview: Lois Lowry. In: *Internet Archive. Waybackmachine*. [online]. 1. 7. 2007 [cit. 30. 1. 2018]. Dostupné z:

<https://web.archive.org/web/20070701022824/http://www.downhomebooks.com/lowry.htm>

¹²³ Cit. SPIRES, Elizabeth. Art Without Freedom. In: *The New York Times*. [online]. 19. 11. 2000 [cit. 30. 3. 2018]. Dostupné z:

<https://archive.nytimes.com/www.nytimes.com/books/00/11/19/reviews/001119.19spirest.html> (do češtiny přeložila autorka práce)

¹²⁴ Cit. *Kirkus Reviews*. [online]. ©2018 [cit. 30. 3. 2018]. Dostupné z: <https://www.kirkusreviews.com/book-reviews/lois-lowry/gathering-blue/> (do češtiny přeložila autorka práce)

4 Didaktické využití vybraných textů z knih Lois Lowryové

V praktické části autorka vytvářela pracovní listy k vybraným ukázkám tří výše uvedených knih Lois Lowryové. Pracovní listy jsou nedílnou součástí hodin literární výchovy na základní škole, avšak mnoho učitelů je v nich opomíjí.

Pro učitele je velmi důležité vybrat takovou ukázkou, která může žákům předat určité postoje, názory, hodnoty, ale nelze opomenout i znalosti. Ukázkou, kterou žáci můžou připodobnit ke své vlastní životní situaci a která jim třeba i pomůže poznat část sebe samých. Učitelé základních škol by rozhodně neměli zapomínat na nové kvalitní knihy vycházející každý rok. Právě z nich by měli čerpat témata, která jsou v dnešní době aktuální. Čítanky žákům nabízí spíše knihy ze starší literatury, ale velmi často se potvrzuje, že žáci dají přednost novějším a pro ně modernějším knihám. Proto by měl učitel být zprostředkovatelem nových atraktivních knih, které by žákům po jejich přečtení doporučoval, čímž by alespoň některé žáky mohl přivést ke čtení.

Jednotlivým pracovním listům, jejich uspořádání, hlavní myšlenky, průřezovým tématům i mezipředmětovým vztahům se budeme věnovat v praktické části v samostatných podkapitolách.

Do pracovních listů lze snadno promítnout průřezová témata Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, která odráží aktuální otázky dnešního světa a jsou tedy nedílnou součástí základního vzdělávání. „*Průřezová témata obsahují silný výchovný aspekt a napomáhají osobnostnímu a charakterovému rozvoji těchto žáků, vytvářejí prostor pro utváření jejich postojů a hodnotového systému.*“¹²⁵ Ve vybraných ukázkách a následně vytvořených pracovních listech se ve velké míře vyskytuje průřezové téma Osobnostní a sociální výchova a Multikulturní výchova. Dále také v menší míře Výchova demokratického občana a Environmentální výchova.

V pracovních listech jsou také propojeny mezipředmětové vztahy. Ukázky z knih nebo otázky k ukázkám mnohdy patří do oblasti jiných vzdělávacích oborů, a to zejména občanské výchovy, dějepisu, přírodopisu, zeměpisu, výtvarné výchovy a hudební výchovy.

Záměrně byly vybrány ukázky, ve kterých se nacházejí jako stěžejní témata odvaha, pýcha, svoboda, vražda, válka, eutanazie, protože i tyto oblasti patří k životu. Jejich cílem je,

¹²⁵ MŠMT, 2017. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. Praha: MŠMT, 2017. [cit. 4. 3. 2018]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/RVP_ZV_2017_verze_cerven.pdf

aby se žáci zamýšleli právě nad těmito problémy hluboce s vnitřním zaujetím spojeným s jejich vlastní zkušeností. Aby poznali sami sebe a zamysleli se nad tím, jak by se v dané situaci zachovali.

V každém pracovním listu je použita minimálně jedna metoda čtenářské gramotnosti podle příručky České školní inspekce.¹²⁶ Na konci každého pracovního listu žáci mohou zvolit počet hvězdiček podle toho, jak se jim daná ukázka líbila, jestli je něčím obohatila, což je také vhodná zpětná vazba pro učitele. K dispozici také mají volné řádky pro zapsání toho, co se jim na ukázce nejvíce líbilo, popřípadě co si z ní odnáší. Žáci by si měli uvědomit, že i jedna ukázka je v životě může někam posunout a může se podílet na tvarování jejich osobnosti.

Do každého pracovního listu je vložen obrázek s obálkou knihy pro představu žáků. V některých z nich jsou také tematické obrázky a symboly pro práci ve dvojici, přehrání nahrávky, psaní úkolů a zapojení znalostí.

K jednotlivým pracovním listům je přiřazena tabulka pro učitele, obsahující doporučený ročník, časovou dotaci, pomůcky, průřezová témata a mezipředmětové vztahy. Tedy údaje, které jsou pro učitele při jeho práci nezbytné. Samozřejmě se v praktické části vyskytují správná řešení jednotlivých úloh v pracovním listě, u některých úloh pouze možná správná řešení, protože mnohé vytvořené úlohy jsou velmi subjektivní, tudíž každý žák může mít úplně jinou správnou odpověď. Právě zde má prostor pro svou kreativitu a fantazii.

Úkolem učitele je žáky podněcovat k fantazii a k tomu, aby se nestyděli říci svou odpověď nahlas. Samozřejmě i on se podílí na vytvoření pozitivního klimatu, tedy čím příznivější klima, tím lépe se bude žákům pracovat. Doporučuji, aby si žáci úkol udělali nejprve samostatně a potom aby byl učitelem vytvořený prostor pro jejich hlasité vyjadřování. Ostatní žáky určitě bude zajímat, co jejich spolužáci vymysleli. Tímto způsobem by bylo vhodné postupně splňovat jednotlivé úkoly.

4.1 Pracovní list č. 1 – Spočítej hvězdy

Hlavním tématem první vybrané ukázky je válka, a to konkrétně druhá světová válka a postavení židovských obyvatel. V ukázce je zachycen rozhovor mezi židovskou dívkou Ellen, její nejlepší kamarádkou Annemarií a jejím otcem v době, kdy jsou Židé postupně

¹²⁶ Kolektiv autorů, 2010. *Čtenářská gramotnost jako cíl vzdělávání pro každého žáka*. [online]. Praha: ČŠI, 2010. [cit. 4. 3. 2018]. Dostupné z: http://www.csicr.cz/html/CGvzdelavaci_cil/html5/index.html?&locale=CSY

vystěhováni, ale několika z nich se podaří ukrýt. Právě Ellen se ukrývá u své kamarádky. Úkolem žáků je uvědomit si, že Židé byli neprávem vystěhováni, byli přece stejně obyčejní jako jiní občané. Osvěží také své znalosti z hodin dějepisu. V ukázce je také zobrazena pomoc přátel v nouzi, kteří byli v tomto období velkorysími zachránci.

Pracovní list začíná úkolem na shrnutí dané ukázky, je tedy podstatné, aby žák věděl, o co vlastně v ukázce jde. Žáci využijí své znalosti z hodin dějepisu. Nejprve musí rozhodnout, o jakou válku se vůbec jedná. Zde mají na výběr možnosti, i když věříme, že žákům tato otázka nebude dělat problémy. Následují otázky týkající se židovského etnika a jejich nového „domova“ a otázky na druhou světovou válku jsou zakončeny tabulkou států, v níž žáci zakroužkují a podtrhnou státy dvou válčících stran. Subjektivním úkolem pro žáky je zodpovědět, zda by byli ochotni ukrýt svého kamaráda i přes hrozící nebezpečí a zda vůbec mají nějakého přítele, který by jej za stejných okolností ukryl. Tato otázka je velmi citlivá. Ve třídě se může objevit žák, který žádné přátele nemá, tudíž je na učiteli, zda po žácích bude chtít hlasité vyjadřování. Bylo by vhodné nechat na žákovi, ať si otázku zodpoví sám pro sebe bez jakékoliv hlasité prezentace. Čtenáři a filmoví fanoušci se můžou realizovat u úkolu týkajícího se knih či filmů s tématem druhé světové války, naopak znalci cizích slov budou spokojeni u vysvětlování neznámých slov v textu. Pracovní list končí pokračováním v příběhu, v němž je prostor pro individualitu a kreativitu všech žáků.

Učitel může předpokládat znalosti žáků o období druhé světové války. K této problematice se váže hned několik otázek pracovního listu. Pokud žáci povědomí mít nebudou, je na učiteli, aby žákům období války stručně objasnil.

Doporučený ročník	8. - 9. ročník
Časová organizace	Závisí na učiteli, 1 – 2 vyučovací hodiny
Pomůcky	Pracovní listy č. 1, psací potřeby
Průřezová témata	Osobnostní a sociální výchova, Multikulturní výchova
Mezipředmětové vztahy	Občanská výchova, dějepis, zeměpis

Úkol 1: Úkolem žáků je uvést, jak dané ukázce rozumí.

Možné správné řešení: Nacisté chtějí vystěhovat všechny Židy a nikdo neví proč. Ellen, kamarádka Annemarie, je také Židovka. Její rodiče jsou schovaní na tajném místě a ona bude předstírat, že je Annemariina sestra. Lidé se snaží židovským občanům pomoci.

Úkol 2: Žáci určí, v jaké době se příběh odehrává tím, že zakroužkují jednu z možností.

Správné řešení: b) Druhá světová válka

Úkol 3: Žáci popíší, kdo vlastně Židé byli a na čí rozkaz se museli vystěhovat. Zde musí zapojit své znalosti z hodin dějepisu.

Správné řešení: Židé jsou etnikem, které bylo za druhé světové války posíláno do koncentračních táborů, museli se vystěhovat na příkaz Adolfa Hitlera, který chtěl tuto rasu vyhladit.

Úkol 4: Žáci určí, kam byli Židé, Romové, homosexuálové a jedinci se zdravotním postižením posíláni.

Správné řešení: do koncentračních táborů

Úkol 5: Žáci musí znovu osvěžit znalosti z dějepisu. Vyznačí státy, které bojovaly na stejné válčící straně. Jednu skupinu tří států zakroužkují, druhou podtrhnou.

Správné řešení:

Velká Británie	Itálie	Spojené státy americké
<u>Japonsko</u>	<u>Sovětský svaz (Rusko)</u>	<u>Německo</u>

Úkol 6: Žáci odhadnou, kolik let mají postavy v ukázce, a to Annemarie a Ellen, a uvedou důvod, podle čeho tak usuzují.

Správné řešení: Mají 12 let, usuzují na základě jejich promluvy, na základě jejich vyjadřování a podle toho, že Ellen brečí.

Úkol 7: Žáci posoudí, jak by se v dané situaci zachovali, zda by schovali svého kamaráda i přes hrozící nebezpečí.

Možné správné řešení: Já bych rozhodně schoval svého kamaráda, vytvořil bych mu u nás doma skrýš, aby ho nikdo nenašel. Vím, že by to samé udělal i on pro mě.

Úkol 8: Žáci zhodnotí, zda mají kamaráda, který by jim v dané situaci určitě pomohl. Učitel nepotřebuje slyšet konkrétní jména, jde mu pouze o to, aby si žák uvědomil, zda má opravdu velmi dobrého přítele. Žáci pouze vyberou odpověď ano, či ne.

Možné správné řešení: ano

Úkol 9: Žáci vypíší knihy a filmy či seriály, které se svým tématem pojí s druhou světovou válkou. Žáci díky tomuto úkolu mohou být motivováni k tomu, aby si danou knihu přečetli nebo se podívali na zajímavý film.

Možné správné řešení:

Kniha	Film nebo seriál
Chlapec v pruhovaném pyžamu Ostrov v Ptačí ulici Běž, chlapče, běž Deník Anny Frankové Zlodějka knih	Chlapec v pruhovaném pyžamu Zlodějka knih Pearl Harbor Schindlerův seznam Po strništi bos

Úkol 10: V textu se nachází slova, jejichž význam nemusí být žákům jasný. Jejich úkolem je daná slova definovat.

Správné řešení:

Synagoga	Modlitebna židů, schází se zde k bohoslužbám
Rabín	Vysoká autorita v židovském náboženství, káže v synagoze
Nacisté	Příslušník nacistické ideologie, jeho velitel byl Adolf Hitler

Úkol 11: Žáci pokračují v příběhu tam, kde skončil. Každý žák může pojmout pokračování příběhu po svém.

Možné správné řešení: Schylovalo se k večeru a dívky měly velký strach. Annemarie se snažila tvářit statečně, protože věděla, že ve větším nebezpečí je její nejlepší kamarádka. Nedovedla si představit, co by bez ní dělala. Trávily spolu tolik času a teď ji o ni chtějí připravit, a přitom stále nevěděla proč. Co Židé provedli, že musí být vystěhováni? Někomu snad překáží? Nechácala tuto nespravedlnost života a byla rozhodnutá, že svoji kamarádku ochrání. Z myšlenek ji vytrhla Ellen: „Annemarie, myslíš, že vojáci dorazí? Mám strašný strach...“ vzlykala Ellen. Annemarie ho měla taky, nikdy se tak nebála. Ačkoliv tomu sama nevěřila, kamarádce odpověděla velmi přesvědčivě: „Nedorazí, Ellen, neboj! Mají určitě jiné věci na práci než hledat jednu malou holku.“ I přes vzlyky se Ellen trochu zasmála a pohládila svou kamarádku po ruce. Měsíc už byl dávno na obloze a dívkám se začaly přivírat oči.

Annemarie se probudila a všimla si, že je venku světlo. Bylo sedm hodin ráno. Spadl ji obrovský kámen ze srdce, když uviděla, že je Ellen vedle ní ponořena do klidného spánku a že žádní vojáci nedorazili.

4.2 Pracovní list č. 2 – Spočítej hvězdy

Hlavním tématem druhé vybrané ukázky je pýcha. A to pýcha v pozitivním slova smyslu ve významu hrdosti. Ta byla u židovských občanů za druhé světové války podlomena. Taktéž i u Rosenových, kteří byli závislí na pomoci přátel. Žáci si uvědomí, že pýcha není

pouze ve významu negativním, a že i když Rosenovi o mnohé přišli, stále měli to nejcennější, a to jeden druhého. Součástí ukázky jsou tedy také témata důležitosti a soudržnosti rodiny.

Jako první úkol je zvolena metoda brainstormingu zaměřená na pýchu, čímž se žáci psychologicky připraví na danou ukázkou. Zde předpokládáme, že budou vypisovat spíše negativní slova. Ukázka jim však objasní, že pýcha může být i ve smyslu pozitivním, a tak budou nuceni zamýšlet se nad svým vlastním životem, konkrétně nad věcmi, na něž jsou pyšní. Dále mají za úkol najít shodu chování jednoho ze svých rodičů s matkou nebo otcem Ellen, poté shodu jakékoliv postavy se sebou samým. Žáci zjistí, že i přes velké odlišnosti s druhými jsme si přece jen s někým v něčem podobní. Následuje metoda podvojného deníku. Každý žák si vybere jednu konkrétní větu, která jej něčím zaujala a svůj výběr obhájí. Cílem je najít v ukázce kousek sama sebe. Na závěr pracovního listu žáci vypíší ke kreslenému srdci osoby, jež jsou jim blízké, a uvědomí si tak jejich důležitost.

Doporučený ročník	7. – 9. ročník
Časová organizace	Závisí na učiteli, 1 – 2 vyučovací hodiny
Pomůcky	Pracovní listy č. 2, psací potřeby
Průřezová témata	Osobnostní a sociální výchova
Mezipředmětové vztahy	Občanská výchova, dějepis

Úkol 1: Žáci vyzkouší metodu brainstormingu. Do prázdných políček napíší slova, která se jim jako první vybaví v souvislosti se slovem pýcha. Učitel může předpokládat spíše slova negativní.

Možné správné řešení:

	namyšlenost	vzdělání
bohatství	pýcha	odvaha
otec	hrdost	

Žáci si přečtou ukázkou.

Úkol 2: Žáci rozhodnou, zda je pýcha v ukázce ve významu pozitivním nebo negativním, zvolenou odpověď zakroužkují a své rozhodnutí obhájí.

Správné řešení: Pýcha je v textu chápána pozitivně ve významu hrdosti.

Úkol 3: Žáci zhodnotí, na co jsou ve svém životě pyšní.

Možné správné řešení:

Na dobré známky
Na svého otce, který pracuje jako doktor
Na sportovní úspěchy v atletice

Úkol 4: Žáci popíší situaci, která mohla předcházet příběhu v ukázce. Uvedou důvod, proč musely postavy v ukázce utéct.

Možné správné řešení: Podle mě museli utéct kvůli válce. Možná byli Židé, kteří byli za druhé světové války pronásledováni. A v útěku jim pomáhali jejich přátelé.

Úkol 5: Žáci odhadnou, v jakém ročním období se příběh odehrává. Zvolené roční období zakroužkují.

Možné správné řešení:

JARO	LÉTO	PODZIM	ZIMA
------	------	--------	------

Úkol 6: Žáci najdou společný rys jednoho z Elleniných rodičů s jedním ze svých rodičů. Vybraného rodiče zakroužkují a uvedou, v čem je jejich shoda.

Možné správné řešení:

OTEC X MATKA	S Elleniným otcem má podobný pohled na svět, můj otec si taky často stěžuje na mizerný svět a kritizuje zejména politiku.
---	---

Úkol 7: Žáci si vyberou jednu z postav, napíší její jméno a zhodnotí, co mají s danou postavou na základě informací z textu společného.

Možné správné řešení:

POSTAVA:	Ellen – stejně jako ona hraji v divadle a myslím si, že vystupuji ve své roli sebevědomě, i když jsem občas velmi nervózní
-----------------	--

Úkol 8: Žáci uvedou, z čeho mají strach.

Možné správné řešení: z pavouků, z výšky, ze tmy, z hororů, z fyziky

Úkol 9: Žáci vyzkouší metodu podvojného deníku. Vyberou z ukázky jednu větu, která je něčím zaujala a svůj výběr zdůvodní.

Možné správné řešení:

Věta nebo část textu	Tvůj komentář k větě nebo části textu
Věděla, jak se paní Rosenová bojí moře, jeho šířky, hloubky a chladu.	Vybrala jsem si tuto větu, protože mám také strach z moře. Je pro mě velmi záhadné. Člověk nemůže nikdy zjistit, co všechno moře ukrývá. Proto rozumím paní Rosenové, která musela svůj strach překonat, aby si zachránila život.

Úkol 10: Žáci vypíší jména osob, která jsou blízká jejich srdcím, a zapíší je do libovolné vzdálenosti od srdce, čímž zhodnotí jejich důležitost.

4.3 Pracovní list č. 3 – Spočítej hvězdy

Hlavním tématem vybrané ukázky je odvaha. Žijeme ve světě, v němž musíme být odvážní, abychom uspěli. Hlavní hrdinka ukázky má za úkol během druhé světové války přenést tajný balíček svému strýčkovi, jenže po cestě potkává německé vojáky. Dívka i přes svůj obrovský strach situaci zvládá a balíček strýčkovi přinese. Díky její odvaze jsou zachráněni nevinní lidé. Cílem ukázky je, aby si žáci uvědomili, že hrdinou může být opravdu každý, i dítě. Nemusí se jednat o velký čin, ale i o maličkost, která někomu může zachránit život. A právě v takové maličkosti se může najít jakýkoliv žák. Není přece důležité vykonat jeden velký čin, stačí i maličkosti, které nás v životě posunou dále.

Prvním úkolem žáků je jedna z metod čtenářské gramotnosti, a to čtení s předvídáním. Žáci odhadnou, jak se bude příběh dále vyvíjet. Mohou pracovat i ve dvojici a svůj odhad zapsat. Je vhodné říci si jejich odhady nahlas, protože u této metody jsou žáci hodně produktivní. Následují otázky na zapojení fantazie a následně znalostí z dějepisu. Mají si také povšimnout ponižujícího chování vojáků i k tak malé dívce, což jim přiblíží dobu války z dětského pohledu. Potom následují otázky na vlastní zkušenost žáků. Konkrétně, zda by byli ochotni přenést tajnou věc a kdy měli podobný strach jako hlavní hrdinka. V poslední řadě se žáci zamyslí nad znaky hrdinství a napíší tři osoby, které jsou podle nich hrdiny, a svůj výběr zdůvodní. Hrdinou může být pro žáka někdo z příbuzných, slavná osobnost z historie, ale i kamarád. Mají zde volné pole působnosti.

Učitel může předpokládat znalosti žáků o druhé světové válce. Přímo k ní se váže jedna z otázek. Pokud tyto znalosti nebudou mít, je na učiteli, aby žákům toto období stručně objasnil.

Doporučený ročník	8. – 9. ročník
Časová organizace	Závisí na učiteli, 1 – 2 vyučovací hodiny
Pomůcky	Pracovní listy č. 3, psací potřeby
Průřezová témata	Osobnostní a sociální výchova
Mezipředmětové vztahy	Občanská výchova, dějepis

Žáci si přečtou první část ukázky.

Úkol 1: Žáci ve dvojici předvídají, co bude v příběhu následovat, a svůj odhad zapíší. Předvídání je založeno hlavně na zapojení jejich fantazie.

Možné správné řešení: Vojáci Annemarie zastavili v povídání, sebrali jí košík, prohledali jej, ale nic tajného nenašli, tak ji pustili. Jídlo však snědli.

Žáci si přečtou další část ukázky.

Úkol 2: Žáci mají za úkol opět předvídat. Tentokrát se zamýšlí nad tím, co Annemarie nese v košíčku.

Možné správné řešení: zbraň, tajný vzkaz, další jídlo

Žáci si dočtou ukázku a dozví se, co se skrývalo v tajném balíčku.

Úkol 3: Žáci odhadují, k čemu mohl tajně zabalený kapesník sloužit. Úkol je založen na zapojení jejich dětské fantazie.

Možné řešení: na rýmu, vzkaz, napuštěn jedem

Správné řešení: Kapesník byl napuštěn králičí krví a kokainem, a když k němu psi hledající skryté Židy přičichli, ztratili na určitou dobu čich.

Úkol 4: Cílem úkolu je, aby si žáci uvědomili, v jaké době se příběh odehrává, a vypsali věci, které si o ní pamatují z hodin dějepisu. Pomoci jim může obálka knihy, na které je dívka s židovskou hvězdou.

Správné řešení: Druhá světová válka trvala mezi léty 1938 až 1945, rozpínavost německé říše v čele s Adolfem Hitlerem, na jedné straně Německo, Itálie a Japonsko, na straně druhé Velká Británie, USA a Rusko, vybudovány koncentrační tábory, zemřely zde miliony lidí.

Úkol 5: Žáci zhodnotí, jak se k hrdince chovali vojáci a jak zacházeli s jídlem, které nesla v košíku.

Možné správné řešení: Vojáci se k ní chovali ošklivě a povýšeně. Jídlo házeli psům a bylo jim jedno, že je v Dánsku jídla nedostatek.

Úkol 6: Žáci se v této úloze zamyslí nad tím, jak by se oni sami v dané situaci zachovali.

Možné správné řešení: Balíček bych určitě přenesl, kdyby měl někomu zachránit život. Ale měl bych stejný strach jako Annemarie.

Úkol 7: Žáci vypíší tři znaky hrdinství.

Možné správné řešení: sebevědomí, odvaha, mluvit pravdu

Úkol 8: Žáci do vytvořené tabulky napíší tři jména libovolných osob, které pokládají za hrdiny, a svůj výběr obhájí.

Možné správné řešení:

Jméno hrdiny	Důvod
Otec	Je statečný a vždy si se vším ví rady
Sestra	Má útulek a stará se o opuštěné psy
Nicholas Winton	Zachránil mnoho československých dětí za války

Úkol 9: V úkolu žáci zhodnotí, zda může být hrdinou i dítě. Následuje zamyšlení nad tím, zda byla hrdinkou i Annemarie. Pokud ano, tak v čem přesně.

Možné správné řešení: Dítě může být hrdinou tak jako Annemarie, která překonala svůj strach a vydala se na cestu, i když věděla, že bude nebezpečná. Navíc byla před vojáky velmi odvážná.

Úkol 10: Žáci vyjádří vlastními slovy svůj odvážný čin. Nemusí se jednat o velký čin záchrany života, ale klidně i o maličkost, na kterou jsou pyšní.

Možné správné řešení: Bránil jsem svého spolužáka, když se mu ostatní posmívali.

Úkol 11: Žáci určí, kdy měli naposledy podobný strach jako Annemarie.

Možné správné řešení: Podobný strach jako Annemarie jsem naposledy měl, když jsem psal písečku z matiky, a rozhodovalo se, zda bude mít na vysvědčení dvojku nebo trojku.

4.3.1 Realizace pracovního listu

Pracovní list s hlavním tématem odvahy byl realizován v sedmém ročníku základní školy. Na této škole autorka práce absolvovala měsíční praxi, tudíž si s žáky vytvořila velmi kladný vztah. Žáci v sedmém ročníku jsou velmi aktivní, snaživí a pracovití, což se během realizace obou pracovních listů opět potvrdilo.

Před rozdělením pracovních listů bylo žákům upřesněno, jak bude vyučovací hodina probíhat. Nejprve jsme si společně přečetli ukázkou a potom zadání úkolu. Bylo potřeba se ujistit, zda danému úkolu rozumí. Potom žáci dostali čas na jeho vypracování. Společně jsme si nahlas přečetli správná možná řešení. Stejným způsobem se postupovalo i u realizace druhého pracovního listu.

Prvním úkolem žáků bylo čtení s předvídáním. Tato metoda čtenářské gramotnosti se autorce práce velmi osvědčila. Společně jsme si přečetli první část ukázky, následně žáci ve dvojici předvídali, co bude v příběhu následovat, a svou odpověď zapsali. Poté jsme přečetli druhou část textu a opět následovalo předvídání. Po druhém čtení s předvídáním jsme čtení daného textu dokončili. Žáci zapojili svou fantazii a kreativitu na sto procent a musíme uznat, že vznikala opravdu někdy až nereálná pokračování příběhu, tudíž jsme se s žáky i nasmáli. Do čtení s předvídáním opravdu vložili kus sebe sama. Například žáci odhadovali, co nesla Annemarie tajně v košíku, když potkala německé vojáky. Dvě dívky zapsaly: „*Voják vzal košík a nahlédl do něj. A co neviděl? V košíku se choulil malý imigrantský liliput jménem Béd'a Antonius, syn diktátora, který se snažil získat toto vojenské území.*“¹²⁷

Žáci dále předvídali, k čemu sloužil kapesník schovaný na dně košíku. Jejich častými odpověďmi byly: když se kapesník namočí do vody, objeví se na něm tajný vzkaz, jednalo se o kouzelný kapesník, který funguje na heslo ubrousku, prostří se, strýček jej potřeboval, protože měl rýmu.

Diskuze s žáky byla velmi živá a na úkor toho jsme nestihli vypracovat úkoly čtyři až sedm. Pokračovali jsme v dalších úkolech, které jsou v pracovním listu stěžejní. Žáci napsali jméno osoby, která je podle nich hrdinou, a svou odpověď zdůvodnili. Lze ocenit, že žáci

¹²⁷ Autorkami odpovědi jsou dvě žákyně 7. ročníku Základní školy Babice.

zapisovali spíše jména svých spolužáků, kamarádů příbuzných než slavných osobností a dokázali najít mnoho pádných důvodů.

Všichni žáci se shodli na tom, že Annemarie je hrdinka, protože byla velmi odvážná a riskovala svůj vlastní život, aby zachránila někoho jiného. Musíme tedy uznat, že ukázka splnila svůj cíl. Dozvěděli jsme se také, že někteří z žáků vykonali odvážný čin ve smyslu zastání se mladšího nebo postavení se svému nepříteli.

Ukázku žáci zhodnotili kladně převážně pěti hvězdičkami z pěti, někteří zvolili čtyři hvězdičky a dva žáci se rozhodli pro dvě hvězdičky.

Na závěr lze zmínit hodnocení jedné žákyně, které mluví za vše: „*Tyto příběhy, i když jsou velmi vážné, pro mě mají obrovskou váhu. Znovu si díky nim uvědomuji mnoho věcí. Nikdy bych nechtěla dopustit, aby se historie znovu opakovala.*“¹²⁸

4.4 Pracovní list č. 4 – Dárce

Čtvrtý pracovní list je zaměřen na téma dobrovolnictví, života starších lidí a smyslu života. Děti vystupující v ukázce pracují jako dobrovolníci a pomáhají starším lidem s koupáním. Se staršími lidmi mají velmi pěkný vztah a váží si jich. Žáci by se měli zamyslet nad svým osobním vztahem ke starším lidem, protože mnozí z nich tuto věkovou kategorii nerespektují. Sami si mají uvědomit, zda vůbec někdy vykonali jakoukoliv dobrovolnou službu, a poznat důležitost i banálních skutků. Žákům je položena otázka smyslu života, která se mění se vzrůstajícím věkem. Tato otázka je velmi filozofická, ale není od věci, aby si ji žáci zkusili zodpovědět.

Po přečtení ukázky žáci vyzkouší metodu pětílístku na téma dobrovolník jako jednu z metod čtenářské gramotnosti. Poté uvedou, zda někdy vykonávali dobrovolnou službu, ať už v jakékoliv oblasti. Následuje zamyšlení se žáků nad tím, co se jim líbí a nelíbí na starších lidech, a to konkrétně na jejich chování. Staří lidé občas kritizují chování mladých, ale mnohdy je tento kritický postoj vzájemný. Dalším úkolem je hledání klíčových slov, na základě nichž žáci shrnou děj ukázky. Je však podstatné, aby tuto dovednost zvládali. Mnohdy totiž po dočtení ukázky nevědí, o čem vlastně byla. K lepšímu porozumění ukázky jim pomůžou právě vybraná klíčová slova. Poslední část pracovního listu se týká smyslu života. Tento úkol žáky vede k hlubokému zamyšlení se nad sebou samým a nad tím, co od života očekávají. Na závěr zapojí svou fantazii a pokusí se vysvětlit neznámá slova v textu,

¹²⁸ Autorkou odpovědi je žákyně 7. ročníku Základní školy Babice.

kteřá jsou typická pro danou společnost. Každý žák může daná slova interpretovat jinak a právě o tuto různorodost by mělo učitelům jít.

Doporučený ročník	7. – 9. ročník
Časová organizace	Závisí na učiteli, 1 – 2 vyučovací hodiny
Pomůcky	Pracovní listy č. 4, psací potřeby
Průřezová témata	Osobnostní a sociální výchova
Mezipředmětové vztahy	Občanská výchova

Úkol 1: Žáci vypíší podle metody pětílístku do pravého sloupce slova dle zadání na téma dobrovolník.

Možné správné řešení:

Podstatné jméno vystihující téma	Pomoc
2 přídavná jména	Spolehlivý, schopný
3 slovesa	Obětovat se, pomáhat, trávit čas
Věta o 4 slovech	Nenechá tě na holičkách
Jedno slovo vyjadřující podstatu tématu	Ochota

Úkol 2: Žáci zodpovědí, zda někdy vykonávali dobrovolnou službu. Pokud ano, tak ji blíže specifikují.

Možné správné řešení: Ano, vykonával, prodával jsem na vánočním jarmarku výrobky, zisk z nich šel na charitu a já jsem měl příjemný pocit, že dělám dobrou věc a že někomu můžu nezištně pomoci.

Úkol 3: Žáci zhodnotí, zda by jim bylo příjemné či nepříjemné umývat starší lidi jako Jonas v ukázce a svou odpověď zdůvodní.

Možné správné řešení: Bylo by mi to rozhodně nepříjemné, protože bych se styděl a cítil bych se trapně.

Úkol 4: Žáci napíší, co se jim líbí a nelíbí na chování starších lidí.

Možné správné řešení:

Líbí se mi...	poutavé vyprávění historek z mládí, pohostinnost, životní zkušenosti
Nelíbí se mi...	nespokojenost se životem, myšlenka, že to staré je nejlepší

Úkol 5: Žáci vyberou z ukázky čtyři klíčová slova.

Možné správné řešení: dobrovolník, stáří, nahota, vyřazení

Úkol 6: Žáci na základě vybraných klíčových slov shrnou v několika větách děj ukázky.

Možné správné řešení: Hlavní postavou příběhu je Jonas pracující jako dobrovolník u starších lidí. Pomáhá s koupáním Larrisy a nahota mu vůbec nevádí. V jeho společenství je nahota u starších lidí přirozená a pro něj je osvobozující. S Larrisou se baví o vyřazení Roberta. Zřejmě je vyřazení chápáno jako smrt. Během něj se potom oslavují skutky člověka.

Úkol 7: Žáci uvedou svůj názor na tvrzení: „Každý život má smysl, jak jinak.“

Možné správné řešení: Podle mě je toto tvrzení správné. Každý člověk se narodil z nějakého důvodu, aby splnil svou roli na tomto světě. Má někomu pomoci, někoho udělat šťastným, někoho ovlivnit.

Úkol 8: Žáci pojmenují svůj smysl života.

Možné správné řešení: Mým smyslem života je dělat lidi okolo sebe šťastnými.

Úkol 9: Žáci interpretují význam daných slov.

Správné řešení:

Novodítě	Dítě, které se právě narodí, novorozeně
Vyřazení	Smrt
Rodička	Žena, která rodí děti
Rodinná jednotka	Rodina, skládající se z rodičů a dětí

4.5 Pracovní list č. 5 – Dárce

Dalším tématem vybrané ukázky je zabíjení zvířat pytláky. Jonasovi je předávána skrz ruce Dárce tíživá vzpomínka na vraždu slona kvůli klům. Čtení ukázky je velmi bolestivé a čtenář si dokáže danou situaci živě představit. Úkolem žáků je zamyslet se nad zbytečnou smrtí nevinného zvířete. Pytláci slona zabili jen kvůli klům, jen kvůli penězům a jeho umírající tělo nechali bezvládně ležet. Žáci si mají uvědomit aktuálnost daného činu i v dnešní době a také svůj osobní postoj ke zvířatům.

Pracovní list začíná žakovým zhodnocením činu pytláků a odhadem, na co pytláci kly použijí. Žáci mohou zapojit své znalosti z hodin přírodopisu. Následují osobní otázky, v nichž žáci nejprve zhodnotí, zda se někdy ocitli v situaci, kdy někdo ubližoval nevinnému zvířeti, a

jak v této situaci reagovali, dále se zamyslí nad svým osobním vztahem ke zvířatům a napíše příklad vyhynulého zvířete vlivem člověka. Je nutné, aby žáci věděli, že vymírání zvířecích druhů není zapříčiněno pouze přírodou, ale i člověkem. V pracovním listě je užitá metoda čtenářské gramotnosti debata s autorem, která žáky vede k hlubší analýze jednotlivých vět textu. Pokládají si otázku, co se autorka čtenáři snažila sdělit právě těmito větami. Žáci mají dále uvést hlavní myšlenku ukázky, protože právě ty by měl čtenář v ukázkách hledat, aby pochopil jejich smysl. Poslední úkol ocení zejména milovníci hudby. Žáci vyberou píseň, která by se k dané ukázce hodila. Je možné některé z vybraných písní v hodině pustit.

Doporučený ročník	7. – 9. ročník
Časová organizace	Závisí na učiteli, 1 – 2 vyučovací hodiny
Pomůcky	Pracovní listy č. 5, psací potřeby, počítač
Průřezová témata	Osobnostní a sociální výchova, Environmentální výchova, Multikulturní výchova
Mezipředmětové vztahy	Občanská výchova, přírodopis, hudební výchova

Úkol 1: Žáci zhodnotí čin pytláků.

Možné správné řešení: Je to strašné. Určitě s tím nesouhlasím, chudák slon! Pytláci by měli být potrestáni.

Úkol 2: Žáci odhadnou, na co se slonovy kly používají.

Správné řešení: šperky, umělecké předměty, kulečnickové koule, klávesy klavíru

Úkol 3: Žáci napíší, zda byli někdy svědkem ubližování nevinnému zvířeti. Následně zhodnotí, jak by se v dané situaci zachovali.

Možné správné řešení: Ano, viděl jsem, jak tři kluci drží kočku a polívají ji vodou, tak jsem běžel pro tatku, který zasáhl a kočku zachránil.

Úkol 4: Žáci určí, zda mají zvířata emoce a svůj názor obhájí.

Možné správné řešení: Ano, určitě mají, když přijdu domů, náš pes je moc šťastný, vrtí ocáskem a kňučí. Má radost, že mě zase vidí.

Úkol 5: Žáci zhodnotí svůj vztah ke zvířatům.

Možné správné řešení: Ke zvířatům mám kladný vztah, mám je rád, nejvíce psy.

Úkol 6: Žáci určí, kterým zvířetem by chtěli být a svůj výběr obhájí.

Možné správné řešení:

Zvíře	Důvod
žralok	patří mu celé moře, má naprostou svobodu a dokázal by se v případě nebezpečí ubránit

Úkol 7: Žáci se zamyslí nad otázkou, zda by dokázali přijmout tak těžkou vzpomínku na vraždu slona a popíší pocity, které by při ní cítili.

Možné správné řešení: Myslím, že bych tuto vzpomínku dokázal přijmout, ale bylo by to velmi obtížné a bolestivé. Vím, že bych u toho trpěl stejně jako slon, navíc ten pocit bezmoci, že slonovi nemůžu pomoci, by mě ničil.

Úkol 8: Žáci určí, zda mohl některý druh zvířete vymřít vlivem člověka. Pokud zakroužkují ano, napíše konkrétní druh zvířete, který tímto způsobem opravdu vymřel.

Správné řešení: ANO

nosorožec severní bílý, dronte mauricijský, vakovlk tasmánský, zebra kvaga

Úkol 9: Žáci odhadnou, co se autorka snažila čtenářům sdělit právě vybranými větami z ukázky. Užijí tedy metodu debata s autorem. Svůj odhad napíše pod danou větu.

Možné správné řešení:

<i>Dva z mužů před ním měli kůži tmavě hnědou, kdežto ostatní byli světlí.</i>
Čtenář si má uvědomit, že pytláky nebyli jen běloši, ale i černoši. Avšak slonovy kly zřejmě odřezali místní obyvatelé tmavé pleti. Tito muži různé rasy spolupracovali, aby slona zabili.
<i>V duchu se zhrozil, když uviděl červenou barvu v téhle nové souvislosti.</i>
Čtenář si má uvědomit, že červená barva, ačkoliv je krásná, nemusí znamenat vždy jen to hezké a pozitivní. Červená je krev a s krví je spojena bolest.
<i>Byl to křik plný vzteku a bolesti a zdálo se, že nikdy neutichne.</i>
Čtenář si má uvědomit tíživou situaci a to, že zvířata mají emoce a že mezi sebou mají přátele. Cítí se podobně jako my. Slon plakal, protože ztratil svého přítele. A stejně by plakal i člověk.

Úkol 10: Žáci zhodnotí, zda je ukázka aktuální, a uvedou důvod, proč je či není.

Správné řešení: Ukázka je určitě aktuální, protože pytláci slonů kly neustále chtějí, aby si vydělali peníze při jejich prodeji na černém trhu.

Úkol 11: Žáci uvedou hlavní myšlenku ukázky.

Správné řešení: Hlavní myšlenkou ukázky je uvědomit si, že takové zabíjení zvířat rozhodně není správné, vždyť slon umřel úplně zbytečně. Lidé využívají své moci nad zvířaty a zajímá je jediné, a to jak nejrychleji zbohatnout.

Úkol 12: Žáci vyberou píseň, která by se podle jejich vkusu nejlépe hodila k atmosféře dané ukázky.

Možné správné řešení: Hans Zimmer – Time, The Theory of Everything – Arrival of the birds

4.6 Pracovní list č. 6 – Dárce

V šesté ukázce se vyskytuje pojem vyřazení, který si žáci můžou vyložit po svém. Nejprve je hlavním hrdinou chápáno jako oslavný obřad, kdy je dítě slavnostně vyřazeno ze společnosti za přihlížejících diváků. V druhé polovině ukázky však hrdina svůj pohled mění. Vyřazením je myšleno usmrcení, v tomto konkrétním případě usmrcení narozeného dvojčete, které váží méně než jeho sourozenec. Žáci jsou postaveni před vážné téma vraždy, které zvolna přechází do kontroverzního tématu eutanazie. Úkolem žáků je zamyslet se nad pozitivy a negativy eutanazie. V ukázce se také vyskytuje téma absurdní společnosti a právě její znaky mají žáci vyčíst z textu.

Pracovní list začíná úkolem, kdy mají žáci popsat své emoce po dočtení ukázky. Učitel předpokládá, že vybraná ukázka velmi zapůsobí na emoce žáků, když v ní zemře malé nevinné dítě. Následuje metoda čtenářské gramotnosti čtení s otázkami, která žáky vede k lepšímu porozumění textu. Jejich úkolem je napsat otázky k textu a položit je svému spolusedicím. Poté je žákům položeno několik otázek vedoucích k hlubšímu zamyšlení, například jak žáci hodnotí čin Jonasova otce. Další část pracovního listu se týká pojmu eutanazie, který je v rámečku vysvětlen. Učitel může předpokládat, že znalosti žáků v oblasti eutanazie nebudou velké, tudíž by je měl do daného tématu zasvětit alespoň stručným komentářem. Žáci poté hledají rozdíly společnosti v ukázce se společností, ve které žijeme. Na závěr žáci převypráví příběh z pohledu jiné postavy. Zde mají naprostou volnost ve výběru postavy a v zapojení fantazie.

Doporučený ročník	8. – 9. ročník
Časová organizace	Závisí na učiteli, 1 – 2 vyučovací hodiny
Pomůcky	Pracovní listy č. 6, psací potřeby

Průřezová témata	Osobnostní a sociální výchova
Mezipředmětové vztahy	Občanská výchova, etická výchova

Úkol 1: Žáci popíší po dočtení ukázky své emoce.

Možné správné řešení: Cítím smutek, stesk, ale i zlobu. Je to nespravedlivé, dítě vůbec nemělo možnost volby. Chce se mi z toho brečet a křičet zároveň.

Úkol 2: Žáci vyzkouší metodu čtení s otázkami. Napíší ke každému odstavci ukázky tři otázky vedoucí k lepšímu porozumění textu, na které se následně zeptají svého spolužáka.

Možné správné řešení:

Otázky k první části textu	Jak vypadala místnost, ve které došlo k vyřazení? Jaké postavy vystupují v ukázce? Jak se lišila Jonasova představa o vyřazení od reálného vyřazení?
Otázky ke druhé části textu	Proč dárce Jonase několikrát okřikl? Proč otec dítě zavraždil? Co následovalo po zabodnutí injekční stříkačky do čela novodítěte?

Úkol 3: Žáci vysvětlí, jak by se cítili v kůži Jonase.

Možné správné řešení: Cítil bych se hrozně. Kdybych viděl svého otce zabít nevinné dítě, nedokázal bych s ním potom mluvit a předstírat, že se nic nestalo. Vůbec mu tuto situaci nezávidím.

Úkol 4: Žáci vyčtou z textu, proč Jonasův otec dítě zavraždil.

Správné řešení: Dítě zavraždil, protože vážilo jenom pět liber deset uncí, kdežto jeho dvojče vážilo více, a to šest liber. Takže předpokládal, že bude v budoucnu slabší.

Úkol 5: Žáci posoudí výrok Charlese Darwina o tom, že přežije člověk, který se dokáže nejlépe přizpůsobit, ne ten nejsilnější, ani nejinteligentnější.

Možné správné řešení: S výrokem souhlasím. Kolikrát je člověk moc chytrý, ale vyčnívá svou chytrostí ze společnosti, které se nedokáže přizpůsobit. Naopak člověk s průměrným intelektem je přizpůsobivý a na svět okolo sebe si rychle zvykne.

Žáci si přečtou význam slova eutanazie, protože s tímto termínem budou dále pracovat.

Úkol 6: Žáci nejprve vyberou z odpovědí ano/ne/nevím, zda souhlasí s eutanazií. Poté posoudí její pozitiva a negativa.

Možné správné řešení: NE

Správné řešení:

Pozitiva eutanazie +	Nemocný člověk už nebude dále trpět, člověk by měl mít právo rozhodnout o svém životě, ušetří se peníze použité na udržování těžce nemocných osob při životě, tyto peníze se můžou investovat to těch, kteří mají šanci na uzdravení
Negativa eutanazie -	Pacienti by jí mohli zneužívat, nesnažili by se bojovat se svou nemocí a rychle by to vzdali, není to etické

Úkol 7: Žáci rozliší, kterými znaky se společnost v ukázce liší od společnosti, ve které žijeme.

Správné řešení: 1. u nás není žádný příjemce paměti, 2. u nás v nemocnici se nezabíjejí děti, 3. u nás není všechno nahráváno, tudíž se nemůžeme podívat na záznamy

Úkol 8: Žáci podtrhnou v druhé části ukázky místa, u nichž si dokázali živě představit, co se právě děje.

Možné správné řešení: Překvapilo ho, když otec pečlivě zamířil jehlou k vršku čelíčka novodítěte a zabodl ji do místa, kde pod křehkou kůží tepala krev. Chlapeček se zavrtěl a slabě zanaříkal., Dál se díval a viděl, jak novodítě, které už přestalo plakat, šhubavě pohnulo ručičkami a nožičkami a zůstalo bezvládně ležet. Hlavička s pootevřenýma očima se mu skulila do strany.

Úkol 9: Žáci určí, jaký by mohla mít ukázka název.

Možné správné řešení: Vyřazení, Nemožnost volby, Krutá realita

Úkol 10: Žáci převypráví příběh z pohledu jiné postavy. Na výběr mají Jonase, dárce, otce Jonase, asistentku a novodítě. Vybranou postavu zapíše do rámečku.

Možné správné řešení: otec Jonase

Dnes mě v práci opět čeká nepříjemná událost. Musím vyřadit jedno z dvojčat. Ale na svou práci jsem si už zvykl, v naší společnosti přežijí jen nejsilnější. Navíc není možné, aby ve společnosti existovala dvě identická dvojčata. To by bylo proti našemu zákonu. A každý z nás se musí řídit jasnými pravidly. Obě dvojčata jsem si vzal do speciálně uzpůsobené místnosti. Nejprve jsem zvážil to silnější. U něho jsem předpokládal, že zůstane naživu. Můj odhad byl správný: „Výborně,“ obrátil jsem se ke své asistenci, „už jsem si myslel, že budou mít oba stejně. To by byl velký problém. Ale tenhle má přesně šest liber,“ zvolal jsem. Druhé dítě vážilo pouhých pět liber deset uncí, čímž bylo odsouzeno k vyřazení. Vzal jsem injekční

stříkačku jako už poněkolkáté a jehlou zamířil do dětského čelíčka. Promluvil jsem na dítě: „A je to. Nebylo to tak hrozné, vid' že ne?“ Dítka na mě zamrkalo, a pak se z něj pomalu vytrácel život. Tak už to chodí. Práce je práce a já musím plnit nařízení ze shora.

4.7 Pracovní list č. 7 - Dárce

Hlavním tématem sedmé vybrané ukázky jsou pravidla. Žáci se seznámí s pravidly nereálné společnosti, která jsou velmi omezující a která nedávají možnost ke svobodnému rozhodnutí jedince. Zamyslí se nad životem v takové společnosti. Vybraná ukázka by měla žáky vést k tomu, aby si uvědomili, že mohou být rádi za život v demokratické společnosti, kde má přece jen každý možnost volby a osobní život člověka není řízen ze shora vyšší mocí.

Již před čtením ukázky žáci mají za úkol napsat souvislý text na téma pravidla. Jedná se o jednu z metod čtenářské gramotnosti volné psaní, která žáky vede k utřídění myšlenek na dané téma. Po přečtení souboru pravidel žáci vyznačí pravidla na čáře od těch nejvíce omezujících po nejméně omezující a určí, se kterým z nich by se nedokázali smířit a se kterým naopak ano. Zde si žáci uvědomí, která z nich by pro ně byla nejvíce svazující. Dále se zamyslí nad důležitostí pravidel v každé společnosti a vypíšou ta, která musí dodržovat, ale nemají je rádi. Zde mají žáci naprostou volnost. Mohou vybírat z různých oblastí života například z domova, ze školy, z party kamarádů. Žáci dále vypíšou přídavná jména charakterizující danou společnost, u nichž si mohou všimnout rozdílů se společnostmi, v níž žijí. Protože jedno z pravidel je i fyzické trestání dětí hůlkou, žáci uvedou svůj názor na tuto problematiku. Poslední úkol ocení zejména milovníci výtvarné výchovy. Úkolem žáků je za pomoci fantazie a kreativity nakreslit obrázek, jak si společnost vyobrazenou v ukázce představují.

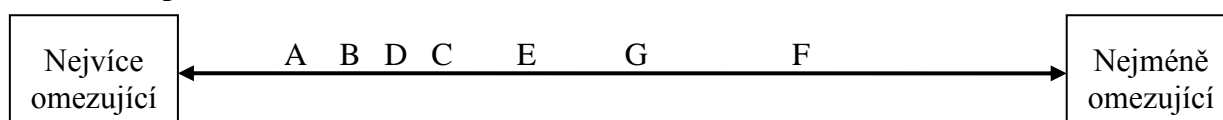
Doporučený ročník	6. – 9. ročník
Časová organizace	Závisí na učiteli, 1 – 2 vyučovací hodiny
Pomůcky	Pracovní listy č. 7, psací potřeby, pastelky
Průřezová témata	Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana
Mezipředmětové vztahy	Občanská výchova, výtvarná výchova

Úkol 1: Žáci vyzkouší metodu volného psaní. Jejich úkolem je napsat během pěti minut souvislý text na téma pravidla.

Možné správné řešení: Pravidla ve společnosti jsou psaná i nepsaná. Jedná se o zákazy, příkazy, nebo naopak něco, co je povoleno. Ve společnosti jsou většinou nějaká pravidla, kterými se všichni řídí a měli by je všichni bez rozdílu dodržovat. Ovšem ne všichni je vždy dodržují. S tím se nedá nic dělat. Většinou se za jejich porušování ať už ve škole, v knihovně, v práci či kdekoliv jinde dávají tresty. Ať už větší nebo menší podle toho, jak velký byl přestupek. Každý člověk minimálně jedno pravidlo porušil, a to buď nechtěně, nebo úmyslně. Žáci si přečtou jednotlivá pravidla.

Úkol 2: Žáci vyznačí na čáře písmena jednotlivých pravidel na rozhraní nejvíce omezující až po nejméně omezující.

Možné správné řešení:

Úkol 3: Žáci vyberou pravidlo, které je podle nich nejvíce omezující, a svůj výběr obhájí.

Možné správné řešení: A, protože podle tohoto pravidla bychom si nemohli vybrat partnera podle svých představ. Měli by spolu být přece lidé, kteří se milují, a ne ti, kteří jsou spolu jen proto, že se k sobě hodí na základě usnesení Rady.

Úkol 4: Žáci naopak vyberou pravidlo, které je podle nich nejméně omezující, a svůj výběr obhájí.

Možné správné řešení: F, protože mašle dívky nějak neomezovaly, navíc je nosily všechny, tak si nemusely závidět. Mašle podle mě také sloužily jako vhodný módní doplněk.

Úkol 5: Žáci posoudí, zda jsou pravidla pro společnost důležitá, a svou odpověď zdůvodní.

Možné správné řešení: ANO, jinak by ve společnosti vládl chaos, zvýšila by se kriminalita, ve světě by bylo více násilí a lidé by si ostatních nemuseli vážit. Pravidla dávají všemu řád a nastaví společnosti hranice.

Úkol 6: Žáci napíšou tři pravidla, která musí dodržovat, ale nemají je rádi.

Možné správné řešení:

v některých vyučovacích hodinách nesmíme pít
na brigádu můžeme jít až od 15 let
auto můžeme řídit až od 18 let

Úkol 7: Žáci napíší šest přídavných jmen, která charakterizují společnost v ukázce.

Možné správné řešení: drsná, omezující, nesvobodná, promyšlená, přísná, přehnaně jednotná

Úkol 8: Žáci zhodnotí, zda by si dokázali představit život v podobné společnosti. Svou odpověď zakroužkují a zdůvodní.

Možné správné řešení: NE, nedokázal bych žít v takové společnosti. Sám nemám rád, když mě někdo omezuje, a tato společnost je plná omezení, i když tamějším obyvatelům to asi nepřijde, protože si na takový život již zvykli. Jsem spokojený se svým životem a neměnil bych.

Úkol 9: Žáci uvedou svůj názor na problematiku trestání dětí disciplinární hůlkou.

Možné správné řešení: NE, fyzické tresty jsou špatné. Je mnohem lepší malému dítěti vysvětlit, co udělalo špatně, protože si ještě ani samo neuvědomuje, co vlastně dělá a jestli je jeho chování správné. Tedy fyzickým trestem nic nevyřešíme, akorát se nás bude bát.

Úkol 10: Žáci nakreslí do prázdného rámečku obrázek vystihující danou společnost.

Možné správné řešení:

129

4.7.1 Realizace pracovního listu

Realizace pracovního listu proběhla opět za stejných podmínek jako realizace pracovního listu číslo tři v sedmém ročníku základní školy. Ukázka byla společně přečtena po splnění prvního zadaného úkolu, poté následovalo plnění ostatních úkolů v pracovním listu.

¹²⁹ Obrázek nakreslila žákyně 7. ročníku Základní školy Babice.

Žáci nejprve napsali během pěti minut souvislý text na téma pravidla. Mnozí z nich se rozepsali a aktivně se hlásili, aby svůj text mohli prezentovat před ostatními spolužáky. Nebylo tedy nutné žáky podněcovat k aktivitě.

Přečetli jsme si společně pravidla v dané společnosti a žáci rozhodovali, které z nich je nejvíce a nejméně omezující. Pro dívky bylo nejvíce omezujícím pravidlem to, že si lidé ve společnosti nemohli vybrat partnera podle svých představ, ale byl jim přiřazen. Že si děvčata zvolí tohle pravidlo, jsme předpokládali, protože dívky ve stejném věku jako chlapci přece jen smýšlí dospěleji. Kluci jako nejvíce omezující pravidlo zvolili převážně trestání malých dětí disciplinární hůlkou přes dlaně nebo lýtka.

Všichni žáci se shodli na tom, že pravidla jsou pro společnost velmi důležitá. Někteří nezapomněli podotknout, že i když je nemají rádi a občas je porušují, jejich důležitost ve společnosti se nedá zapřít.

Velmi tvůrčí byli žáci u úkolu vypsání pravidel, která musí dodržovat, ale nemají je rádi. Zmiňovali například řidičský průkaz od osmnácti let, vyzvednutí balíku s občanským průkazem, chození do školy, přezouvání ve škole, zákaz kupování pyrotechniky pod osmnáct let věku.

V další části pracovního listu se žáci zaměřili na život v dané společnosti, která je svými pravidly velmi omezující. Charakterizovali společnost v ukázce přídavnými jmény nesvobodná, diktátorská, zlá, utlačovaná, přísná. Většina z žáků si život v takové společnosti nedovedla představit až na pár jedinců. Jeden chlapec odpověděl, že by si život zde dokázal představit, dokud by se nedozvěděl, že existuje vnější svět. Tímto tvrzením jen potvrdil to, že lidé ve společnosti byli spokojeni, protože jiný život neznali, tudíž neměli svůj život s čím srovnávat. Žáci také obhajovali svůj názor na trestání dětí disciplinární hůlkou. Musíme uznat, že žáci se ukázali na svůj věk jako dospěle smýšlející jedinci. Převážná většina z nich odpověděla, že by s takovým trestem nesouhlasila, protože si malé děti ještě plně neuvědomují, co dělají. Tudíž by bylo lepší jim vysvětlit, co udělaly špatně, aby se takovému jednání příště vyhnuly.

Na závěr žáci namalovali obrázek, jak si danou společnost představují. Na úkol zbylo pár minut, ale žáci měli možnost dokreslit obrázek o přestávce a mnoho z nich této možnosti využilo. Obrázek jedné z žákyň je vložen výše.

Žáci hodnotili ukázkou převážně velmi kladně, a to pěti hvězdičkami z pěti. Několik žáků zvolilo čtyři hvězdičky a dva žáci potom tři hvězdičky. Tím se potvrdilo, že ukázka byla pro žáky atraktivní a podnětná.

Žáci se na úplný závěr pracovního listu vyjádřili slovně k dané ukázce. Lze zmínit alespoň jednu z odpovědí, která se v mnohém shoduje i s dalšími odpověďmi žáků. „*Tato ukázka, byť nebyla příliš veselá či vtipná, mě donutila k zamyšlení. Naplno jsem si uvědomila, jak velikánské štěstí mám v tom, kde a s kým žiji, že u nás nejsme přehnaně omezování a nevládne u nás to, co vyšlo z těchto ukázek. Opravdu si všeho, co mám, vážím, a budu dělat všechno pro to, abych to nikdy neztratila. Doufám, že se tak nežije nikde jinde na světě, a jestli přece jen ano, tak že to brzy skončí. To bych si teď přála nejvíce.*“¹³⁰

Celý pracovní list jsme s žáky stihli dokončit během jedné vyučovací hodiny, ale bylo nutné v plnění úkolů hodně pospíchat. Tudiž by bylo vhodnější buď samostatné vypracování listu žákem, nebo se vypracování věnovat alespoň dvě vyučovací hodiny.

4.8 Pracovní list č. 8 – Hledání modré

Vybraná ukázka zobrazuje nenávistné chování vesnických žen k mladé dívce Kiře, které umřela matka a mnohem dříve i otec. Dívka se vrací na svůj pozemek, aby znovu postavila spálenou chýš, jenže ženy z vesnice by ji nejraději vyhnaly, protože kvůli své chromé noze není společnosti prospěšná. Žáci se zaměří především na chování žen, zejména na chování vůdčí ženy smečky Vandary, která lidem nahání strach. Žáci se také vžijí do situace Kiry, která na světě zůstala sama bez rodiny a přátel.

Prvním úkolem žáků je chronologické seřazení zpřeházených částí ukázky, což žáky vede k lepšímu porozumění textu. Následuje zhodnocení chování vesnických žen a charakteristika Vandary. Při zpracování tohoto úkolu mohou žáci vyčíst charakteristické rysy z ukázky. Následně uvedou, zda znají osobu podobnou Vandaře, a pokud ano, zaměří se na jejich společné rysy. Další úkoly se věnují hlavní hrdince Kiře. Žáci se vžijí do její situace, uvědomí si, co zdědili po rodičích jako Kira po svých, napíší jí vzkaz, nebo dopis, v němž jí mohou poradit, jak se vyrovnat s nastalou situací. Součástí pracovního listu je i Vennův diagram jako jedna ze čtenářských strategií, kdy hledají podobnost s hlavní hrdinkou. Poslední část pracovního listu je zaměřena na společnost, ve které Kira žije. Žáci konkrétně

¹³⁰ Autorkou odpověď je žákyně 7. ročníku Základní školy Babice.

odhadují, jak spor dopadne, popíší pojmy Rada Strážců a Pole vyskytující se v ukázce a zhodnotí vybranou myšlenku z ukázky.

Doporučený ročník	7. – 9. ročník
Časová organizace	Závisí na učiteli, 1 – 2 vyučovací hodiny
Pomůcky	Pracovní listy č. 8, psací potřeby
Průřezová témata	Osobnostní a sociální výchova
Mezipředmětové vztahy	Občanská výchova

Úkol 1: Žáci chronologicky seřadí výňatky z textu. Příslušné písmeno jednotlivých textů zapíše do rámečků.

Správné řešení:

C	E	B	A	D
---	---	---	---	---

Úkol 2: Žáci zhodnotí, jak se ženy ve vesnici chovaly ke Kiře.

Možné správné řešení: Ženy se k ní chovaly hrozně. Chtěly ji vyhnat, aby mohly využít její pozemek, a bylo jim jedno, že dívka přišla o matku a nemá kde žít. Šlo jim hlavně o jejich blaho.

Úkol 3: Žáci charakterizují postavu Vandary.

Správné řešení:

Vzhled	Povaha
Vysoká	Zlá
Svalnatá	Nebojácná
Dlouhé zcuchané vlasy v culíku	Odvážná
Tmavé oči	Houževnatá
Jizva od brady ke krku	Sebestředná
Široká ramena	Nenávistná

Úkol 4: Žáci napíší jméno libovolné osoby, která je Vandaře podobná, a uvedou v čem.

Možné správné řešení: Vandaře je podobná jedna stará paní, která bydlí v naší vesnici. Mám z ní strach, je zlá a hlavně nemá ráda děti. Když ji potkám, mračí se na mě a vždy utrousí jízlivou poznámku na můj účet.

Úkol 5: Žáci určí, kdy naposledy se cítili stejně osamocení jako hlavní hrdinka.

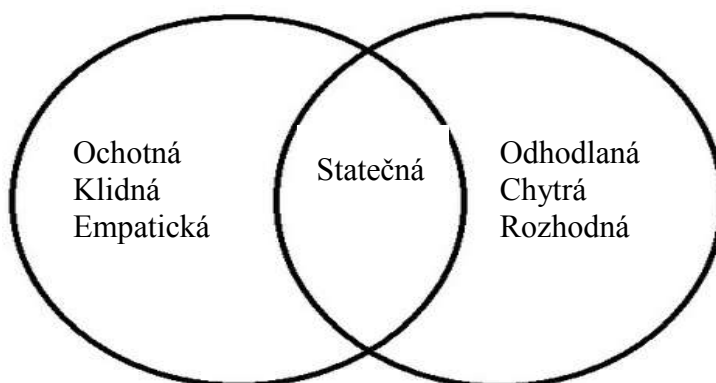
Možné správné řešení: Podobně jako Kira jsem se cítila asi před měsícem, když jsme se pohádaly s kamarádkou a asi týden jsme se nebavily. Cítila jsem se strašně, neměla jsem se komu svěřovat a bylo mi smutno. Teď už se spolu zase bavíme a jsem za to moc ráda.

Úkol 6: Žáci zhodnotí, co zdělili po rodičích jako Kira po svých.

Možné správné řešení: Po otci jsem zdělil talent na fotbal a výřečnost. Po mamince jsem zdělil nedochvilnost a zálibu v pečení.

Úkol 7: Žáci vyplní Vennův diagram. Do levého kruhu zapíšou svou vlastnost, do pravého kruhu vlastnost Kíry a doprostřed vlastnost, kterou mají s Kírou společnou.

Možné správné řešení:

Úkol 8: Žáci napíšou Kíře krátký dopis, nebo vzkaz, který se váže k její životní situaci. Mohou jí buď poradit, nebo jí alespoň svými slovy podpořit.

Možné správné řešení: Milá Kíro, asi vím, jak se teď cítíš. Nechápu ženské v tvé vesnici. Chovají se k tobě tak bezcitně. Spíš by tě měly podpořit, než tě vyhánět z vesnice, ve které od malička žiješ. Uvidíš, že spor dopadne ve tvůj prospěch, a ty si budeš moci na svém pozemku znovu postavit domek. Hlavně se drž a věř, že vše dobře dopadne. Víra je velmi důležitá a říká se, že když si něco opravdu přeješ, splní se to. Budu na tebe myslet! Martina

Úkol 9: Žáci odhadnou, jak dopadne spor mezi Vandarou a Kírou.

Možné správné řešení: Spor dopadne určitě v Kířin prospěch. Kira má pravdu, jedná se o její pozemek, který zdělila po rodičích, a nikdo nemá právo jí ho bez dovolení brát. Věřím, že Rada Strážců rozhodne spravedlivě.

Úkol 10: Žáci popíšou na základě ukázky pojmy Rada Strážců a Pole.

Správné řešení:

Rada Strážců	Rada nejstarších a nejchytřejších občanů stojících v čele vesnice. Řídí ji a
---------------------	--

	určují pravidla. Řeší spory mezi občany. Má podobné funkce jako zastupitelstva nebo soud.
Pole	Pusté místo, kam se posílají lidé vyhnání ze společnosti zemřít. Na místě se vyskytuje nebezpečná divá zvěř, která na vyhnance zaútočí a jejich smrt uspíší.

Úkol 11: Žáci rozhodnou, zda souhlasí, či nesouhlasí s tímto pravidlem: Pokud někdo přijde o život, pak ten, kdo zapříčinil něčí smrt, musí zemřít.

Možné správné řešení: NE - lidé by se neměli ve společnosti zabíjet a o trestu všech by měl rozhodnout soud. Pokud někdo někoho zabije, mělo by se zjistit, proč se tak stalo, a důkladně prošetřit. Třeba se mohlo jednat o sebeobranu.

4.9 Pracovní list č. 9 – Hledání modré

Poslední vybraná ukázka se zaměřuje na téma svobody. Hlavní hrdinka Kira žije v blahobytu a nic jí nechybí, až na to, že ačkoliv má dveře od pokoje otevřené, nemůže kdykoliv odejít. Necítí se svobodná, naopak si připadá velmi svázaná. Strážci si ji vybrali kvůli jejímu talentu, protože dokáže na posvátné roucho vyšít neuvěřitelné vzory. Žáci si uvědomí, že svoboda je nepostrádatelná a že člověk žijící v nesvobodném světě nemůže být nikdy šťastný.

Po přečtení ukázky žáci zakroužkují pocity, které cítí. Mají zde na výběr z osmi možností. Ústředním tématem pracovního listu je svoboda, tudíž následují otázky právě na toto téma. Žáci zhodnotí, co pro ně znamená, zda se někdy cítili nesvobodní, a vypíší svobody, které jsou v naší zemi. Následně odhadují, jak se hlavní hrdinka zachová, zda v domě zůstane, nebo se rozhodne k útěku. Žáci se na základě své fantazie zamyslí také nad názvem knihy. Hlavní hrdinka má talent na vyšívání. Děti zodpovědí, na co mají talent oni. Předposledním úkolem je představit si, jak bude vypadat svět za 50 let. Konkrétně vypíší tři znaky, kterými se bude budoucnost lišit od dnešní doby. Posledním úkolem je metoda čtenářské gramotnosti trojitý deník, který se liší od podvojného deníku vyjádřením spolusedícímú k vybrané větě či části textu nebo komentáři.

Učitel může předpokládat znalosti žáků z občanské výchovy v oblasti člověk, stát a právo. Žáci již v sedmém ročníku by měli být schopni vyjmenovat alespoň tři práva občanů v naší zemi. Pokud ne, učitel jim je stručně objasní.

Doporučený ročník	7. – 9. ročník
Časová organizace	Závisí na učiteli, 1 – 2 vyučovací hodiny
Pomůcky	Pracovní listy č. 9, psací potřeby
Průřezová témata	Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana
Mezipředmětové vztahy	Občanská výchova

Úkol 1: Žáci podtrhnou pocity, které cítí po dočtení ukázky.

Správné řešení:

<u>Přátelství</u>	<u>Nespravedlnost</u>	<u>Radost</u>	<u>Bezmoc</u>
<u>Odhodlanost</u>	<u>Neklid</u>	<u>Smutek</u>	<u>Pýcha</u>

Úkol 2: Žáci zdůvodní, proč Kira nebyla svobodná.

Správné řešení: Kira nebyla svobodná, protože byla využívána pouze na vyšívání. I přesto, že měla pohodlí, každodenní stravu a bylo o ni velmi dobře postaráno, věděla, že nemůže kdykoliv odejít. Za pohodlí domova Strážcům poskytovala svůj talent.

Úkol 3: Žáci popíší, co pro ně znamená svoboda.

Možné správné řešení: Svoboda pro mě znamená volnost, nezávaznost a cestování. Je pro mě velmi důležitá a nedokážu si představit, že bych někde byl držen jako Kira. Mám rád, když si můžu dělat, co chci.

Úkol 4: Žáci uvedou, kdy naposledy se cítili nesvobodní.

Možné správné řešení: Nesvobodný jsem se cítil, když mi mamka zakázala jít večer ven s kluky, protože podle ní už bylo moc pozdě.

Úkol 5: Žáci určí alespoň tři svobody, na které máme nárok v naší zemi.

Možné správné řešení:

svoboda náboženského vyznání
svoboda pohybu a pobytu
svoboda projevu

Úkol 6: Žáci navrhnou, jak se Kira zachová, zda zůstane, nebo uteče.

Možné správné řešení: Kira podle mě v noci tajně uteče. I se svými dvěma kamarády.

Úkol 7: Žáci odhadnou, proč se kniha jmenuje Hledání modré.

Možné správné řešení: Modrá podle mě symbolizuje svobodu. Nejde o hledání modré barvy, ale o hledání svobody.

Úkol 8: Žáci napíší, na co mají talent.

Možné správné řešení: Mám talent na hru na klavír.

Úkol 9: Žáci na základě ukázky charakterizují Strážce.

Správné řešení: Strážci jsou přísní a strozí, silní a lstiví. Využívají talentu dětí, protože oni sami žádný talent nemají. Dávají jim zdánlivou svobodu v podobě pěkného bydlení, pravidelné stravy a otevřených dveří pokoje, jenže ony jim za to musí poskytnout svůj talent a vytvářet díla. Chtějí, aby děti popisovaly budoucnost, jakou si Strážci přejí mít, tedy dokonalou, ne reálnou.

Úkol 10: Žáci vypíší, jak si představují svět zhruba za 50 let. Zmíní alespoň tři rozdíly s dnešní dobou.

Možné správné řešení:

za lidi budou pracovat roboti, které budeme běžně potkávat na ulici
už nebudeme muset řídit auta, budou se řídit sama
odpadky se nebudou mít kam odvážet, tudíž budeme zahlceni nepořádkem

Úkol 11: Žáci užijí metodu trojitého deníku. Po vypsání části textu a komentáři k němu žáci pošlou svůj pracovní list spolusedícimu, který jim k vybrané části textu nebo komentáři dopíše svůj vlastní komentář.

Možné správné řešení:

Věta nebo část textu	Tvůj komentář k větě nebo části textu	Komentář tvého spolusedícího
A malá Zpěvačka dole říkala totéž. <i>Cpou do mě porád nový věci</i> , stěžovala si. A ona přitom chtěla svobodu, chtěla si zpívat svoje písničky jako dřív.	Úplně jí rozumím. Miluji zpěv a nedovedu si představit, že by mě někdo nutil zpívat stále stejné písničky, které bych ani neměla ráda. Zpívání by se mi zprotivilo.	V tom s tebou naprosto souhlasím. Chudák malá Zpěvačka! Muselo to být strašné nemít svobodu ani v tom, jaké písničky si zpívá. Já bych jim zdrhl! A mohl bych si zpívat, co bych chtěl.

Závěr

Cílem diplomové práce bylo didaktické využití vybraných textů z knih americké autorky pro děti a mládež Lois Lowryové.

Teoretická část práce byla rozdělena do tří kapitol.

První kapitola obsahovala biografii autorky opřenu zejména o její blog a internetové články a video rozhovory.

Druhá kapitola shrnula její dosavadní zahraniční tvorbu zahrnující přes třicet knižních titulů. Čtenáři práce tedy mohou poznat zahraniční tvorbu autorky, která v České republice není známa. Jako zdroj informací byl využit opět autorčin blog, odborné recenze knih a video rozhovory.

Třetí kapitola si kladla za cíl přiblížit autorčiny tři česky vydané tituly, které se staly základem k praktické části práce. U každé z knih byl vylíčen její stručný děj, hlavní myšlenky a uvedeny byly také odborné recenze jako zpětná vazba pro čtenáře.

Praktická část práce se věnovala vybraným ukázkám, ke kterým byl vytvořen soubor úkolů v podobě pracovních listů. Nejpoutavější ukázky byly obsaženy v románu Dárce, proto byly z této knihy zvoleny čtyři z nich, avšak celkově jich bylo možné najít více. V knize Spočítej hvězdy se také vyskytovalo mnoho podnětných textů, z nichž byly vybrány tři. Z poslední knihy Hledání modré byly zvoleny dvě ukázky, z důvodu pomalejšího děje a nepřítli živých postav.

Autorka práce se snažila o vybrání ukázek se stěžejními a citlivějšími tématy vedoucí k hlubšímu zamyšlení a propojení ukázky s vlastním životem, kterým se občas učitelé vyhýbají, a to s tématy svobody, války, vraždy, eutanazie, zabíjení zvířat a dalších. Dále bylo dbáno na emoce žáků z četby ukázky, na jejich vlastní zkušenosti, které si s ní mohou spojit, na rozvoj osobnosti žáků a především na zapojení fantazie, jenž by při četbě knih měla být stěžejní.

Praktická část obsahovala nejprve hlavní téma ukázky, následně soubor daných úkolů, u nichž se vyskytuje buď správné řešení, častěji však možné správné řešení, aby žáci měli prostor ke kreativě a volnosti v plnění úkolů.

Dva vybrané pracovní listy, jeden s tématem odvahy a druhý s tématem pravidla, byl realizován v sedmém ročníku na základní škole. Vyučovací hodina proběhla úspěšně, protože žáci se do výuky aktivně zapojovali a spolupracovali. Tímto způsobem bylo dostáno zpětné

vazby, která nás utvrdila v tom, že byly vybrány atraktivní ukázky. Další pracovní listy budou autorkou práce v budoucí učitelské profesi realizovány.

Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje

DOROVSKÝ, Ivan a kol. *Slovník autorů literatury pro děti a mládež. 1. Zahraniční spisovatelé.* 1. vyd. Praha: Libri, 2007. 847 s. ISBN 978-80-7277-314-5.

Kolektiv autorů, 2010. *Čtenářská gramotnost jako cíl vzdělávání pro každého žáka.* [online]. Praha: ČŠI, 2010. [cit. 4. 3. 2018]. Dostupné z: http://www.csicr.cz/html/CGvzdelavaci_cil/html5/index.html?&locale=CSY

LOWRYOVÁ, Lois. *Dárce.* 1. vyd. Praha: Argo, 2013. 206 s. ISBN 978-80-257-0870-5.

LOWRYOVÁ, Lois. *Spočítej hvězdy.* 1.vyd. Praha: Argo, 2015. 125 s. ISBN 978-80-257-1361-7.

LOWRYOVÁ, Lois. *Hledání modré.* 1. vyd. Praha: Argo, 2016. 221 s. ISBN 978-80-257-1927-5.

MŠMT, 2017. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání.* [online]. Praha: MŠMT, 2017. [cit. 4. 3. 2018]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/RVP_ZV_2017_verze_cerven.pdf

Webové stránky

AZcitáty. [online]. ©2009 - 2017 [cit. 26. 3. 2018]. Dostupné z: <http://azcitaty.cz/>

Biography.com. [online]. ©2017 [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z: <https://www.biography.com/people/lois-lowry>

Lois Lowry. [online]. ©2012 [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z: <http://www.loislowry.com/>

Kirkus Reviews. [online]. ©2018 [cit. 2. 12. 2017]. Dostupné z: <https://www.kirkusreviews.com/book-reviews/lois-lowry>

Publisher Weekly. [online]. [cit. 5. 2. 2018]. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/>

Internetové články

ARCHER, Jeffrey. Fang on, Sam. In: *easylibrarysays* [online]. 30. 3. 2015 [cit. 18. 1. 2018]. Dostupné z: <https://easylibrarysays.wordpress.com/2015/03/30/fang-on-sam/>

ATKINSON, Amy. Gooney Bird and All Her Charms by Lois Lowry (review). In: *Project Muse.* [online]. 2. 2. 2014 [cit. 28. 1. 2018]. Dostupné z: <https://muse.jhu.edu/article/535853/pdf>

BANKSTON, John. *Lois Lowry*. [online]. New York: Chelsea House Publishers, 2009. [cit. 26. 11. 2017]. ISBN 978-1-60413-335-6. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=Boy1Gb0DapYC&printsec=frontcover&hl=cs#v=onepage&q&f=false>

BRADLEY, Jane. Banned books: Anastasia by Lois Lowry. In: *For books sake*. [online]. 28. 9. 2010 [cit. 2. 12. 2017]. Dostupné z: <http://forbookssake.net/2010/09/28/banned-books-anastasia-by-lois-lowry/>

COULTER, Emilie. Book Review: Gooney the Fabulous. In: *Committee for children*. [online]. 17. 10. 2007 [cit. 28. 1. 2018]. Dostupné z: <http://www.cfchildren.org/blog/2007/10/book-review-gooney-the-fabulous/>

DOWNHOMEBOOKS. Author interview: Lois Lowry. In: *Internet Archive. Waybackmachine*. [online]. 1. 7. 2007 [cit. 2. 12. 2017]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20070701022824/http://www.downhomebooks.com/lowry.htm>

FITZGERALD, Thomas. Lowry, Lois Ann Hammersgerg. In: *Internet archive. Wayback machine*. [online]. 15. 6. 2008 [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20071110001725/http://www.pabook.libraries.psu.edu/LitMap/bios/Lowry_Lois.html

HYNES, James. Dream Weavers. In: *The New York Times*. [online]. 14. 5. 2006 [cit. 31. 1. 2018]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2006/05/14/books/review/14hynes.html>

JANSEN-GRUBER, Marya. The Silent Boy. In: *Kidsread. The Book Report Network*. [online]. 28. 4. 2003 [cit. 30. 1. 2018]. Dostupné z: <https://www.kidsreads.com/reviews/the-silent-boy#>

KELLY. Old Favorites: Sam and Anastasia Krupnik. In: *BellaOnBooks's Blog*. [online]. 9. 3. 2010 [cit. 18. 1. 2018]. Dostupné z: <https://bellaonbooks.wordpress.com/2010/03/09/old-favorites-sam-and-anastasia/>

KOIS, Dan. The Children's Author Who Actually Listens to Children. In: *The New York Times Magazine*. [online]. 3. 11. 2012 [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z: http://www.nytimes.com/2012/10/07/magazine/lois-lowry-the-childrens-author-who-actually-listens-to-children.html?_r=0

LODGE, Sally. PW: Lois Lowry: Snapshots from Her Life. In: *Publishers weekly*. [online]. 7. 9. 1998 [cit. 28. 1. 2018]. Dostupné z:

<https://www.publishersweekly.com/pw/print/19980907/27570-pw-lois-lowry-snapshots-from-her-life.html>

MC ENTYRE, Marilyn. A Summer to Die. In: *NYU School of Medicine. Literature arts medicine database*. [online]. 31. 10. 1996 [cit. 2. 12. 2017]. Dostupné z: <http://medhum.med.nyu.edu/view/1015>

NECHVÍLOVÁ, Kateřina. Recenze: Dárce. In: *Literární noviny*. [online]. 10. 9. 2014 [cit. 10. 2. 2018]. Dostupné z: <http://literarky.cz/kultura/film/18261-recenze-darce>

PAVLOS, Suzanne. *1990s Newbery Medal Winners*. [online]. Indianapolis:IDG Books WorldWide, 2000. [cit. 10. 2. 2018]. ISBN 0-7645-8620-3. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=1ivFhv6uZE4C&printsec=frontcover&dq=CliffsNotes+1990s+Newbery+Medal+Winners&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwieiN7T7JvZAhWDr6QKHZLrBZcQ6AEIKjAA#v=onepage&q=CliffsNotes%201990s%20Newbery%20Medal%20Winners&f=false>

PERRY, Jo. The Willoughbys. In: *BookBrowse. Your guide to exceptional books*. [online]. 4. 3. 2008 [cit. 31. 1. 2018]. Dostupné z: https://www.bookbrowse.com/mag/reviews/index.cfm/book_number/2100/the-willoughbys#reviews

PILÁTOVÁ, Markéta. Dar slušnosti. In: *Respekt*. [online]. 31. 7. 2015 [cit. 23. 2. 2018]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2015/14/dar-slusnosti>

PORAY GODDU, Krystyna. Drawn and Courted. In: *The New York Times*. [online]. 18. 6. 2010 [cit. 31. 1. 2018]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2010/06/20/books/review/Goddu-t.html>

RAY, Karen. Children's Books. In: *The New York Times*. [online]. 31. 10. 1993 [cit. 11. 2. 2018]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/1993/10/31/books/children-s-books-335293.html>

SPIRES, Elizabeth. Art Without Freedom. In: *The New York Times*. [online]. 19. 11. 2000 [cit. 30. 3. 2018]. Dostupné z: <https://archive.nytimes.com/www.nytimes.com/books/00/11/19/reviews/001119.19spirest.html>

SWERDLOFF, Alexis. Anastasia Krupnik Is the Neurotic YA Heroine You Forgot You Loved. In: *The Cut*. [online]. 25. 9. 2014 [cit. 2. 12. 2017]. Dostupné z: <https://www.thecut.com/2014/09/anastasia-the-ya-heroine-you-forgot-you-loved.html>

WALSH, Therese. INTERVIEW: Lois Lowry, Part 1. In: *Writer unboxed*. [online]. 20. 4. 2007 [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z: <http://writerunboxed.com/2007/04/27/interview-lois-lowry-part-2/http://writerunboxed.com/2007/04/20/interview-lois-lowry-part-1/>

WALSH, Therese. INTERVIEW: Lois Lowry, Part 2. In: *Writer unboxed*. [online]. 27. 4. 2007 [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z: <http://writerunboxed.com/2007/04/27/interview-lois-lowry-part-2/>

WASSERMAN, Robin. The Searcher. Son by Lois Lowry. In: *The New York Times*. [online]. 11. 10. 2012 [cit. 15. 2. 2018]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2012/10/14/books/review/son-by-lois-lowry.html>

WEBB, James. The Silent Boy. Lowry's moving portrait of rural life. In: *BookPage*. [online]. 23. 4. 2003 [cit. 30. 1. 2018]. Dostupné z: <https://bookpage.com/reviews/2922-lois-lowry-silent-boy#.WnCv9q7ibIV>

Videa

A Chat with Lois Lowry. In: *Youtube* [online]. 13. 2. 2008 [cit. 31. 1. 2018]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=xZqsIzpguzg>

A Summer to Die. In: *Youtube* [online]. 1. 5. 2012 [cit. 2. 12. 2017]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=5iQvBhdYIFc>

Chatting with Lois Lowry. In: *Youtube* [online]. 17. 10. 2016 [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?time_continue=115&v=5NHEzQ1VK1w

Lois Lowry. In: *Youtube* [online]. 1. 5. 2012 [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=tVDFDLKaOto>

Lois Lowry: THE GIVER. In: *Youtube* [online]. 3. 8. 2014 [cit. 10. 2. 2018]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Ez2vF5XCJBc>

Lois Lowry on Looking Back: A Book of Memories at 2016 National Book Festival. In: *Youtube* [online]. 25. 9. 2016 [cit. 28. 1. 2018]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=4ZaHy-hzAMw>

Lois Lowry: 2016 National Book Festival. In: *Youtube* [online]. 9. 12. 2016 [cit. 29. 1. 2018]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=211oFntXXuU>

Lois Lowry (2006) on Number the Stars. In: *Youtube* [online]. 13. 4. 2016 [cit. 23. 2. 2018]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=a7IpdEU8X8o>

Seznam obrázků

Obrázek 1 – Obálka z knihy Spočítej hvězdy

Dostupné z: <https://knihy.heureka.cz/spocitej-hvezdy/?cs=digiboss-cz>

Obrázek 2 – Statečnost

Dostupné z: <https://articles.bplans.com/do-you-have-the-courage-to-price-high/>

Obrázek 3 – Obálka z knihy Dárce

Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/darce-darce-166584?c=all>

Obrázek 4 – Pětিলístek

Dostupné z: <https://krocja.webnode.cz/metody-kritickeho-mysleni/petilistek/>

Obrázek 5 – Starý člověk

Dostupné z: <https://cz.depositphotos.com/74315287/stock-illustration-comic-cartoon-sad-old-man.html>

Obrázek 6 – Slon

Dostupné: http://wiki.rvp.cz/Kabinet/0.0.0.Kliparty/Z/Divok%C3%A1_zv%C3%AD%C5%99ata

Obrázek 7 - Obálka z knihy Hledání modré

Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/hledani-modre-300213>

Seznam textových příloh

Příloha 1 – Pracovní list č. 1

Příloha 2 – Pracovní list č. 2

Příloha 3 – Pracovní list č. 3

Příloha 4 – Pracovní list č. 4

Příloha 5 – Pracovní list č. 1

Příloha 6 – Pracovní list č. 6

Příloha 7 – Pracovní list č. 7

Příloha 8 – Pracovní list č. 8

Příloha 9 - Pracovní list č. 9

Přílohy

Příloha 1 – Pracovní list č. 1

Spočítej hvězdy

Lois Lowryová

„Co se děje?“ zeptala se Annemarie, když zůstali s Ellen a tatínkem v obývacím pokoji sami. „Něco není v pořádku? Co je to?“

Otec zachmuřeně zavrtěl hlavou. „Ani nevíte, jak bych byl rád, kdybyste o tom nemusely vědět,“ řekl tiše. „Ellen, ty jsi to už slyšela. Teď to musíme povědět Annemarie.“

Obrátil se k dceři a něžně ji pohladil po hlavě. „Dneska ráno v **synagoze rabín** Obrázek 1 jim **nacisté** sebrali seznamy všech Židů. S adresou, jménem, se vším. Rosenovi jsou na těch seznamech samozřejmě také, a spousta dalších lidí.“

„Ale proč? Co s těmi jmény budou dělat?“

„Chtějí všechny dánské Židy zavřít do vězení. Mají v plánu někam je odvézt. A nám se doneslo, že možná přijdou už dneska v noci.“

„Já to nechápu! Kam je chtějí odvézt?“

Otec zavrtěl hlavou. „To nevíme, a vlastně ani nevíme proč. Říkají tomu přesídlení. Nikdo neví, co si pod tím představit. **Víme jen, že je to nebezpečné a špatné a že musíme Židům pomoci.**“

Annemarie seděla jako omráčená. Když se podívala na Ellen, viděla, že kamarádka tiše pláče.

„Kde jsou Ellenini rodiče? Musíme pomoci jim!“

„Všechny tři sem vzít nemůžeme. Kdyby Němci přišli prohledat náš byt, našli by je tady. Jednoho člověka zvládneme schovat, ale tři ne. Peter našel Elleniným rodičům úkryt někde jinde. Nevíme, kde jsou. Ellen to taky neví. Ale jsou v bezpečí.“

Ellen hlasitě vzlykla a schovala tvář do dlaní. Otec ji vzal kolem ramen. „Jsou v bezpečí, Ellen. Opravdu. Už brzy se zase uvidíte. Zkus mi věřit, když ti to říkám.“

Ellen váhavě přikývla a otřela si dlaní slzy.

„Ale tati,“ rozhlédla se Annemarie po maličkém bytě s pár kousky nábytku: byla tu polstrovaná pohovka, stůl se židlemi a u stěny knihovnička. „Říkal jsi, že ji schováme. Jak to chceš udělat? Kde by se schovala?“

Tatínek se usmál. „To je jednoduché. Uděláme to, jak řekla maminka: vy dvě budete spát v posteli spolu a můžete se hihňat a vykládat si tajnosti, jak budete chtít. A kdyby někdo přišel-“

„Kdo kdyby přišel?“ skočila mu do řeči Ellen. „Vojáci? Jako ti na ulicích?“ Annemarie si vzpomněla, jak byla Ellen vyděšená, když je tehdy vojáci vyslýchali.

„Já si nemyslím, že někdo přijde. Ale je lepší být připravený. Kdyby někdo přišel, třeba zrovna vojáci, řekneme, že vy dvě jste sestry. Jste spolu v jednom kuse, tak nebude nic těžkého se tak tvářit.“¹³¹

¹³¹ LOWRYOVÁ, Lois. *Spočítej hvězdy*. 1.vyd. Praha: Argo, 2015. 125 s. ISBN 978-80-257-1361-7.

1. Jak dané ukázce rozumíš? O co v ní jde?

.....

2. V jaké době se příběh odehrává? Zakroužkuj.

- a) První světová válka b) Druhá světová válka c) Třicetiletá válka

3. Kdo byli Židé a na čí rozkaz se museli vystěhovat? Osvěž své znalosti z hodin dějepisu.

.....

4. Kam byli Židé, ale i Romové, homosexuálové, jedinci se zdravotním postižením a lidé nesouhlasící s nacisty, posíláni?

.....

5. V tomto období proti sobě válčily dvě strany. Jednu skupinu tří států zakroužkuj a druhou skupinu tří států podtrhni.

Velká Británie	Itálie	Spojené státy americké
Japonsko	Sovětský svaz (Rusko)	Německo

6. Kolik let mají podle tebe postavy v ukázce Annemarie a Ellen? Podle čeho tak usuzuješ?

.....

7. Otec dívkám říká: „Víme jen, že je to nebezpečné a špatné a že musíme Židům pomoci.“ Jak by ses v podobné situaci zachoval ty? Schoval bys svého kamaráda, i když by to bylo velmi nebezpečné?

.....

8. Máš někoho, kdo by tě v podobné situaci i přes hrozící nebezpečí také schoval a zachránil ti tak život? Zakroužkuj.

ANO X NE

Ohodnot' následující ukázkou počtem hvězdiček podle toho, zda pro tebe byla ukázka čtivá, zajímavá, podnětná, nutila tě k zamyšlení, nebo naopak spíše neatraktivní, nudnější, bez zájmu. Zakroužkuj libovolný počet hvězdiček.

Následující místo je ti volně k dispozici. Napiš si k ukázce krátký komentář, třeba myšlenku, která tě zaujala, co se ti na ukázce líbilo, co nikoliv, jak bys v situaci reagoval ty nebo to, **co si z ukázky odnášíš sám pro sebe.**

.....
.....
.....
.....

Příloha 2 – Pracovní list č. 2

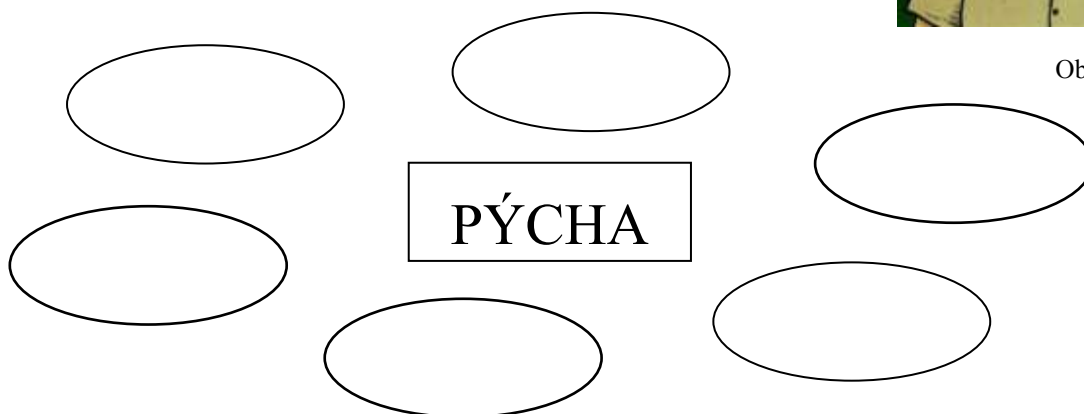
Spočítej hvězdy

Lois Lowryová

1. Vyzkoušej metodu brainstormingu. Do prázdných bublin napiš slova, která se ti jako první vybaví v souvislosti se slovem PÝCHA.

Obrázek 1

Přečti se následující ukázkou. Budeme s ní dále pracovat.

„Nic se nestalo,“ řekla, když viděla jejich tázavé pohledy. „Ten starý pán klopýtl. Ale Peter mu pomohl na nohy. Nejspíš se mu nic nestalo. Až na poraněnou pýchu,“ dodala s lehkým úsměvem.

Zvláštní slovo, pýcha. Annemarie se podívala na Rosenovy, kteří tu seděli v nepadnoucím, neforemném oblečení, v rukou svírali potrhané deky a vypadali unaveně a napjatě. A vybavila si dřívější spokojené doby, paní Rosenovou, jak pečlivě učesaná a se zakrytou hlavou zapaluje šábesové svíčky a odříkává starodávnou modlitbu. A pana Rosena, který sedával v křesle v obývacím pokoji, četl tlusté knihy, opravoval práce studentů, posunoval si brýle na nose a tu a tam dobromyslně zabručel něco o mizerném světě. Vzpomněla si, jak Ellen ve školní hře sebevědomě přecházela po jevišti a s přesvědčivými gesty jasným hlasem odříkávala svou roli.

To všechno, na čem se zakládala jejich pýcha – svícný, knihy, sny o herecké kariéře -, museli Rosenovi zanechat v Kodani. Neměli teď nic, jen oblečení od cizích lidí, aby jim nebyla zima, jídlo z Henrikova statku, aby neumřeli hladu, a před sebou stezičku temným lesem, která vedla ke svobodě.

Annemarie pochopila, i když jí to nikdo výslovně neřekl, že strýček Henrik je odveze přes moře do Švédska. Věděla, jak se paní Rosenová bojí moře, jeho šířky, hloubky a chladu. Věděla, jak moc se Ellen bojí vojáků, kteří po nich nepochybně pátrají, jejich pušek a dupání těžkých bot. A chápala také, jaké musí mít všichni tři obavy z budoucnosti.

Ale drželi se rovně a zpřímá jako dřív, ať už ve třídě, na jevišti nebo o šábesu u slavnostního stolu. Znamenalo to, že pýcha pramení i z jiných zdrojů a že zdaleka ne všechno nechali za sebou.¹³²

¹³² LOWRYOVÁ, Lois. *Spočítej hvězdy*. 1.vyd. Praha: Argo, 2015. 125 s. ISBN 978-80-257-1361-7.

2. Je slovo pýcha v ukázce ve smyslu negativním, nebo pozitivním? Odpověď zakroužkuj. Uveď důvod, proč je či není.

POZITIVNÍ	NEGATIVNÍ
-----------	-----------

.....

3. Na co jsi ve svém životě pyšný? Uveď alespoň tři věci.

4. Proč podle tebe tito lidé museli utéct? Před kým nebo čím? Napiš krátký text o tom, co této situaci mohlo předcházet.

.....

5. V jakém ročním období se podle tebe příběh odehrává? Zakroužkuj.

JARO	LÉTO	PODZIM	ZIMA
------	------	--------	------

6. Jsou si v něčem podobní tví rodiče s rodiči Ellen? Zkus najít alespoň jednu shodu buď u otce, nebo matky. Zakroužkuj vybranou osobu a napiš shodu, kterou jsi našel.

OTEC X MATKA	
--------------------	--

7. Vyber si jakoukoliv postavu, napiš její jméno a to, co s ní máš společného.

POSTAVA:	
----------	--

8. Rosenovi mají strach. Matka z moře a Ellen z vojáků. Z čeho máš strach ty?

.....

.....

.....

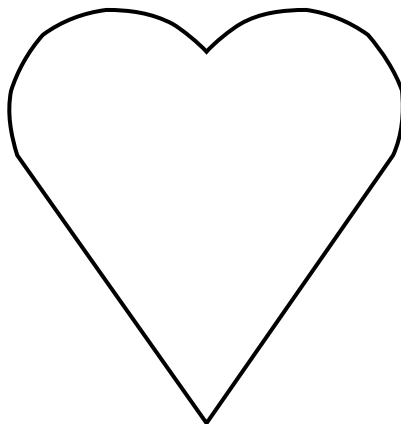
.....

9. Zkus metodu podvojného deníku. Do levého sloupce opiš jakoukoliv větu z textu, která tě něčím zaujala, něco ti připomněla. Do pravého sloupce napiš důvod svého výběru.

Věta nebo část textu	Tvůj komentář k větě nebo části textu

10. Pro Ellen jsou bezpochyby nejdůležitější její rodiči. Kteří lidé jsou důležití pro tebe? Zapiš k srdci jména, čímž znázorníš jejich blízkost svému srdci. Můžeš zaznamenat jména svých rodičů, příbuzných, kamarádů,...

Ohodnot' následující ukázkou počtem hvězdiček podle toho, zda pro tebe byla ukázka čtivá, zajímavá, podnětná, nutila tě k zamyšlení, nebo naopak spíše neatraktivní, nudnější, bez zájmu. Zakroužkuj libovolný počet hvězdiček.

Následující místo je ti volně k dispozici. Napiš si k ukázce krátký komentář, třeba myšlenku, která tě zaujala, co se ti na ukázce líbilo, co nikoliv, jak bys v situaci reagoval ty nebo to, **co si z ukázky odnášíš sám pro sebe.**

.....
.....
.....
.....

Příloha 3 – Pracovní list č. 3

Spočítej hvězdy

Lois Lowryová

Obrázek 1

„Jsi tu sama?“ zeptal se jeden z nich.
Annemarie přikývla. „Ano,“ odpověděla. Pes zavrčel. Ale neušlo jí, že obě zvířata hledí na košík s obědem.
Jeden z vojáků postoupil dopředu. Druhý a ti dva se psy zůstali na místě.

„To se sem ženeš za svítání jen kvůli obědu? Proč si tvůj strýček nedá ryby?“
Co by odpověděla Kirsti? Annemarie se pokusila zahuhňat, jak by to udělala její sestřička.
„Strýček Henrik ryby nerad,“ řekla zvesela. „Říká, že jich má za celý den až po krk, že je nemůže ani cítit. A už vůbec by je nejedl syrové!“ Zašklebila se. „Teda, kdyby měl opravdu velký hlad, tak by si je asi dal. Ale jinak jí k obědu vždycky chleba a sýr.“
Musíš žvanit dál, napomínala se v duchu, jako Kirsti. Hloupá malá holka. „Já mám ryby ráda,“ vykládala. „Hlavně jak je dělá maminka. Někdy je obalí ve strouhance a – „

1. Užij metodu čtení s předvídáním. Předvídej, co bude v příběhu následovat. Annemarie nedořekla svou odpověď, voják ji zřejmě zarazil. Proč? Co následovalo? Napiš svůj odhad na volné místo, popřípadě vývoj příběhu odhadněte ve dvojici. Poté si přečti druhou část ukázky.

.....
.....
.....
.....

Voják natáhl ruku a vzal z košíku křupavou patku chleba. Pozorně si ji prohlédl a pak ji rozlomil na dva kusy.

To by Kirsti naštvalo, připomněla si Annemarie. „Nechte toho!“ vyhrkla zlostně. „To je chleba pro strýčka Henrika! Pekla ho moje maminka!“

Voják si jí nevšímal. Hodil kusy chleba na zem, před každého psa jednu půlku. Psi se na jídlo vrhli a zhlkli chleba na jediné polknutí.

„Neviděla jsi v lese někoho?“ Voják tu otázku prudce vyštěkl.

„Ne. Jenom vás.“ Annemarie se na něj zpříma zadívala. „Co vlastně děláte v lese? Přijdu kvůli vám pozdě. Loď strýčka Henrika odpluje, než mu stačím donést ten oběd. Teda zbytek jeho oběda.“

Voják zvedl kousek sýra a chvíli ho obracel v rukou. Pak se otočil ke trojici za svými zády a na něco se jich německy zeptal.

„Nein,“ odpověděl jeden z nich znuděně. Tohle slovo Annemarie znala, znamenalo „Ne“. Nejspíš se jeho kolega ptal: „Chceš to?“ nebo „Mám to dát psům?“

Voják dál držel sýr, přehazoval ho z jedné ruky do druhé.

Annemarie si otráveně povzdechla. „Už můžu jít, prosím vás?“ zeptala se netrpělivě.

Voják sáhl po jablku. Všiml si hnědých skvrn na slupce a znechuceně nakrčil nos.

„Maso nemáš?“ zadíval se na košík a na ubrousek, který ležel na dně.

Annemarie si ho změřila dotčeným pohledem. „Víte, že žádné maso nemáme,“ odpověděla drze. „Vaše armáda spořádá všechno maso, co je v Dánsku k sehnání.“

Prosím, prosím, žadonila v duchu. Nezvedej ten ubrousek.

Voják se zasmál. Odhodil potlučené jablko na zem. Jeden ze psů se natáhl na vodítku dopředu, přičichl k jablku a zase se stáhl. Ale oba psi dál upřeně hleděli na košík, uši vztyčené a tlamy dokořán. Na růžových hladkých dásních se jim leskly sliny.

„Můj pes cítí maso,“ poznamenal voják.

„Cítí veverky v lese,“ odsekla Annemarie. „Měli byste je vzít na lov.“

Voják napřáhl ruku se sýrem, jako by ho chtěl vrátit do košíku. Ale neudělal to. Místo toho zvedl kytičkovaný bavlněný ubrousek.

Annemarie strnula.

„Moc pěkný oběd má tvůj strýček,“ prohlásil voják pohrdavě a zmuchlal ubrousek v dlani se sýrem. „Jako nějaká ženská,“ dodal posměšně.

Pak se zadíval do košíku. Podal sýr a ubrousek vojákovi po svém boku. „Copak je tohle? Tady na dně?“ zeptal se jiným, napjatým hlasem.

Co by udělala Kirsti? Annemarie dupla nohou. Samotnou ji překvapilo, že jí vyhrkly slzy.

„Nevím!“ řekla přiškrceným hlasem. „Maminka se bude zlobit, že jste mě zastavili a zdržujete mě. A ještě jste připravili strýčka Henrika o oběd, takže se na mě bude zlobit i on!“

Psi zakňučeli a snažili se na napnutých vodítkách dosáhnout na košík. Jeden z vojáků zamumlal cosi německy.

První muž vytáhl balíček. „Proč je to tak pečlivě schované?“ zeptal se ostře.

Annemarie si rukávem svetru otřela oči. „Nebylo to vůbec schované, zrovna jako ten ubrousek. Já nevím, co to je.“ Pak si uvědomila, že mluví pravdu. Neměla nejmenší tušení, co je uvnitř balíčku.

Voják roztrhl papír, zatímco oba psi s vrčením doráželi a tahali za vodítka. Pod krátkou hladkou srstí se jim jasně rýsovaly svaly. Muž nakoukl dovnitř a zamračil se na Annemarie.

2. Předvídej podruhé. Voják se podíval, co se skrývá v pečlivě zabaleném balíčku. Co podle tebe mohla Annemarie tajně přenášet? Jak budou vojáci reagovat?

.....
.....
.....
.....

„Nebul, holka pitomá,“ okřikl ji hrubě. „Tvoje praštná matka poslala tvému strýčkovi kapesník. V Německu mají ženské na práci lepší věci. Nesedí zbaběle doma a nevyšívají kapesníky pro svoje muže.“

Zamával kouskem složené bílé látky a úsečně se zasmál. „Aspoň že na něj nevyšila kytičky.“

Hodil kapesník na zem, pořád napůl zabalený, vedle jablka. Psi se k látce lačně vrhli a pak zklamaně couvli zpátky.

„Tak běž,“ řekl voják. Hodil jí sýr zpátky do košíčku. „Běž za strýčkem a pověz mu, že německým psům jeho chleba moc chutnal.“

Vojáci prošli kolem ní. Jeden se zasmál a všichni si začali povídat ve svém rodném jazyce. Za chvíli zmizeli na pěšince v místech, kudy Annemarie přišla.

Rychle sebrala jablko a roztržený balíček s bílým kapesníkem. Přidala je do košíku a proběhla zatačkou k přístavu, kde už oblohu rozjasnilo časné slunce a začínaly rachotit první motory.¹³³

¹³³ LOWRYOVÁ, Lois. *Spočítej hvězdy*. 1.vyd. Praha: Argo, 2015. 125 s. ISBN 978-80-257-1361-7.

3. V pečlivě zabaleném balíčku byl kapesník. Annemarie jej musela zanést strýčkovi na loď. Zpovej fantazii a odhadni, k čemu mohl sloužit.

.....
.....
.....

4. V jaké době se příběh odehrává? Může ti napovědět obálka knihy. Napiš, co si o této době z hodin dějepisu pamatuješ.

.....
.....
.....

5. Jak se k Annemarii chovali vojáci? Jak zacházeli s jídlem pro strýce?

.....
.....
.....

6. Zkus se vžít do kůže Annemarie. Přenesl bys tajnou věc, i když bys věděl, že by tě vojáci mohli chytit a potrestat? Jak by ses cítil?

.....
.....
.....

7. Jaký by podle tebe měl být hrdina? Napiš alespoň 3 znaky hrdinství.

.....
.....
.....

8. Napiš jména tří libovolných osob (z okruhu tvé rodiny, přátel, z historie), které jsou pro tebe hrdinou/hrdinkou a uveď kratičký důvod proč.

Jméno hrdiny	Důvod

9. Může být hrdinou i dítě? Byla podle tebe hrdinkou i obyčejná dívka jako Annemarie a pokud ano, v čem?

.....
.....
.....
.....
.....

Obrázek 2

10. Udělal jsi ty sám nějaký odvážný čin? Napiš jej, počítají se i maličkosti.

.....
.....
.....
.....

11. Při jaké situaci jsi měl naposledy podobný strach jako hlavní hrdinka?

.....
.....
.....

(Kapesník byl napuštěn králičí krví a kokainem, a když k němu psi hledající skryté Židy přičichli, ztratili na určitou dobu čich.)

Ohodnot' následující ukázkou počtem hvězdiček podle toho, zda pro tebe byla ukázka čtivá, zajímavá, podnětná, nutila tě k zamyšlení, nebo naopak spíše neatraktivní, nudnější, bez zájmu. Zakroužkuj libovolný počet hvězdiček.

Následující místo je ti volně k dispozici. Napiš si k ukázce krátký komentář, třeba myšlenku, která tě zaujala, co se ti na ukázce líbilo, co nikoliv, jak bys v situaci reagoval ty nebo to, **co si z ukázky odnášíš sám pro sebe.**

.....
.....
.....
.....

Příloha – Pracovní list č. 6

Dárce

Lois Lowryová

Jonas pozdravil kamarády i ošetřovatele, kteří se činili opodál. Pak popošel k řadě polstrovaných křesel, kde čekali další staří. Už tu dřív pracoval jako dobrovolník a věděl, co má dělat.

„Teď jste na řadě vy, Larisso,“ řekl, sotva si přečetl jmenovku na ženině županu. „Jen pustím vodu a pak vám pomůžu vstát.“

Zmáčkl knoflík na nejbližší prázdné vaně a díval se, jak se spoustou otvůrků v bocích řine dovnitř voda. Za minutu bude vana plná a pak se voda automaticky zastaví.

Pomohl ženě zvednout se z křesla, dovedl ji k vaně, sundal jí župan a s rukou na paži jí pomáhal držet rovnováhu, když se ukládala dovnitř. Opřela se dozadu a s hlavou na měkké opěrice blaženě vydechla.

„Leží se vám dobře?“ zeptal se Jonas a ona se zavřenýma očima přikývla. Jonas vymáčkl na čistou houbu na okraji vany trochu mycí emulze a začal ženino křehké tělo jemně umývat.

Včera večer se díval, jak otec koupe **novodítě**. Vlastně to bylo v mnohém podobné: jemná kůže, uklidňující dotyk teplé vody, lehké pohyby ruky mazlavé od mýdla. Uvolněný, poklidný úsměv na ženině tváři mu připomněl Gabriela při koupeli.

A navíc ta nahota. U dětí i dospělých bylo proti pravidlům dívat se na cizí nahotu, ale pro novoděti a staré tohle pravidlo neplatilo. Jonas byl rád. Byla otrava pořád se zakrývat, když se člověk převlékal na sportovní hry, a povinná omluva, pokud nedopatřením zabloudil očima k nahému tělu, vyzněla pokaždé hloupě. Nechápal, proč je to zapotřebí. Líbil se mu pocit bezpečí v téhle teplé, tiché místnosti, a stejně se mu líbil odevzdaný, důvěřivý výraz na ženině tváři, když před ním ležela odhalená, bezbranná a svobodná v teplé vodě.

Koutkem oka zahlédl, jak jeho kamarádka Fiona pomáhá starému muži z vany a jemně mu vysouší hubené holé tělo obdelníkem nasákové látky. Pak mu pomohla do županu.

Jonas myslel, že si Larissa zdřímala, jak se starým často stávalo, a dával si záležet na rovnoměrných, jemných pohybech, aby ji neprobudil. Překvapilo ho, když se zavřenýma očima najednou promluvila.

„Dneska ráno jsme slavili Robertovo **vyřazení**,“ řekla. „Bylo to nádherné.“

„Roberta jsem znal!“ vzpomněl si Jonas. „Když jsem tu byl naposledy, pomáhal jsem ho krmit. Byl to velice zajímavý člověk.“

Larissa otevřela oči a šťastně se usmála. „Před vyřazením převyprávěli celý jeho život,“ řekla.

„Vždycky se to tak dělá. Ale abych pravdu řekla,“ dodala šeptem spiklenecky, „někdy je to vyprávění pěkná otrava. Dokonce při něm někdo ze starých usne, třeba když nedávno vyřazovali Ednu. Znal jsi Ednu?“

Jonas zavrtěl hlavou. Na nikoho jménem Edna si nevzpomínal.

„No, snažili se tenkrát, aby to vyznělo, že její život měl nějaký smysl. Každý život má smysl, jak jinak,“ dodala strojeně. „Já netvrdím, že nemá. Ale chudák Edna, no vážně! Byla to **rodička** a pak, než přišla sem, pracovala celá léta v produkci potravin. Nikdy neměla ani svou vlastní **rodinnou jednotku**.“¹³⁴

Obrázek 3

¹³⁴ LOWRYOVÁ, Lois. *Dárce*. 1.vyd. Praha: Argo, 2013. 206 s. ISBN 978-80-257-0870-5.

1. Užij metodu pětilístku. Do pravého sloupce vepiš slova dle zadání, která se podle tebe nejvíce hodí k tématu: **DOBROVOLNÍK**.

Obrázek 4

Podstatné jméno vystihující téma	
2 přídavná jména	
3 slovesa	
Věta o 4 slovech	
Jedno slovo vyjadřující podstatu tématu	

2. Vykonával jsi někdy jakoukoliv dobrovolnou službu (např. prodej věcí na charitu, pomoc s akcí)? A jakou?

.....

.....

.....

3. Jonas dobrovolně pomáhá starat se o starší lidi. V ukázce je umývá. Bylo by ti to příjemné, nebo nepříjemné? A proč?

.....

.....

.....

4. Co se ti líbí/nelíbí na starších lidech (65 let a více)? Zaměř se na jejich chování.

Líbí se mi...	
Nelíbí se mi...	

Obrázek 5

5. Vypiš z ukázky alespoň 4 klíčová slova tedy ta, která hrají v ukázce významnou roli.

6. Za pomoci tebou vybraných klíčových slov shrň v několika větách děj ukázky.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. V textu je podtržená věta: *Každý život má smysl, jak jinak.* Souhlasíš s tímto tvrzením? Své tvrzení zdůvodni.

.....

.....

.....

8. Co je tvým smyslem života?

.....

.....

.....

9. Zapoj fantazii a vysvětli pojmy zvýrazněné v textu. Co by mohly znamenat?

Novodítě	
Vyřazení	
Rodička	
Rodinná jednotka	

Ohodnot' následující ukázkou počtem hvězdiček podle toho, zda pro tebe byla ukázka čtivá, zajímavá, podnětná, nutila tě k zamyšlení, nebo naopak spíše neatraktivní, nudnější, bez zájmu. Zakroužkuj libovolný počet hvězdiček.

Následující místo je ti volně k dispozici. Napiš si k ukázce krátký komentář, třeba myšlenku, která tě zaujala, co se ti na ukázce líbilo, co nikoliv, jak bys v situaci reagoval ty nebo to, **co si z ukázky odnášíš sám pro sebe.**

.....

.....

.....

.....

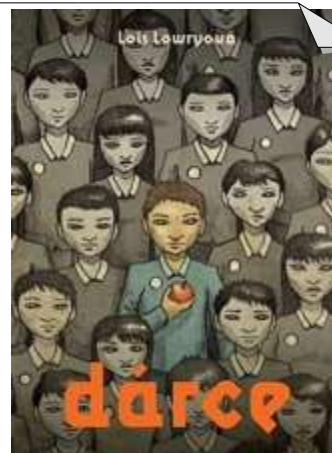

Příloha 5 – Pracovní list č. 5

Dárce

Lois Lowryová

Jednou večer dorazil z výcviku domů s novou tíživou vzpomínkou. Dárce pro něj toho dne vybral děsivou, znepokojivou zkušenost. Dotykem dlaní přenesl Jonase na místo, jaké ještě nikdy neviděl. Byla to horká, větrná pláň, nad kterou se rozkládala nekonečná modrá obloha.

Obrázek 3

Tu a tam rostly trsy řídké trávy, viděl pár keřů a balvanů a opodál se na obzoru rýsovala řada nízkých podsaditých stromů, od kterých se dozadu táhla hustší vegetace. Slyšel jakési zvuky: pronikavý třesk zbraní – v duchu pochytil slovo „pušky“, pak výkřiky, ohlušující praskání větví a nakonec tupé zadunění, jak cosi dopadlo na zem.

Slyšel hlasy, které se navzájem o něčem dorozumívaly. Když vykoukl zpoza křoví, za kterým byl schovaný, připomněl si, co mu dárce před časem říkal o dobách, kdy lidé měli odlišnou barvu kůže. **Dva z mužů před ním měli kůži tmavě hnědou, kdežto ostatní byli světlí.** Když popošel blíž, zjistil, že odřezávají kly slonovi, který nehybně leží na zemi, a pak je zakrvácené táhnou pryč. **V duchu se zhrozil, když uviděl červenou barvu v téhle nové souvislosti.**

A vzápětí byli muži pryč, ujížděli k obzoru a zpod pneumatik odletovaly kamínky. Jeden Jonase trefil do čela, až to zaštipalo. Ale vzpomínka ještě nekončila, i když si to Jonas zoufale přál.

Viděl teď, jak se z místa, kde ho až dosud skrývaly stromy, vynořil další slon. Pomalu, pomaličku došel k zohavenému tělu a zadíval se na něj. Ohebným chobotem přešel po velkém nehybném těle a pak se natáhl vzhůru, s praskáním ulomil několik hustých větví a jemně je po té kupě potrhané tlusté kůže rozprostřel.

Nakonec zaklonil velkou hlavu dozadu, zvedl chobot a vyrazil ze sebe v pusté krajině hlasitý ryk. Jonas nikdy nic podobného neslyšel. **Byl to křik plný vzteku a bolesti a zdálo se, že nikdy neutichne.**

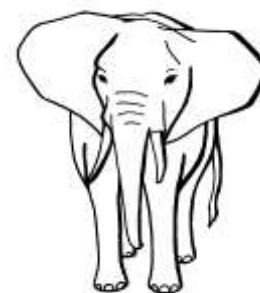
Slyšel ho, ještě když otevřel oči a zůstal zmučeně ležet na posteli, kde přijímal vzpomínky. A hřímal mu ve svědomí i později, když pomalu šlapal do pedálů cestou domů.

„Lily,“ ozval se, když si sestra vzala z police svoji spací pomůcku, vycpaného slona, „věděla jsi, že kdysi sloni skutečně existovali? Živí sloni?“

Podívala se na odrbanou pomůcku a zasmála se, „To víš,“ odpověděla pochybovačně. „Jasně, Jonasi.“¹³⁵

1. Jak hodnotíš čin pytláků?

.....
.....
.....
.....
.....

Obrázek 6

¹³⁵ LOWRYOVÁ, Lois. *Dárce*. 1.vyd. Praha: Argo, 2013. 206 s. ISBN 978-80-257-0870-5.

2. Na co se slonovy kly používají?

.....
.....
.....

3. Byl jsi někdy svědkem ubližování nevinnému zvířeti? Jak by ses v takové situaci zachoval?

.....
.....
.....

4. Mají podle tebe i zvířata emoce? Podle čeho usuzuješ?

.....
.....
.....

5. Jaký máš vztah ke zvířatům?

.....
.....
.....

6. Které zvíře bys chtěl být a proč? Napiš do rámečku zvíře a svůj výběr zdůvodni.

Zvíře	Důvod

7. Jonasovi je předávána vzpomínka skrz dlaně Dárce. Dokázal bys tak těžkou vzpomínku přijmout? Jaké bys měl pocity?

.....
.....
.....
.....

8. Lily Jonasovi nevěří, že kdysi opravdu existovali živí sloni. Myslíš si, že některá zvířata mohla vlivem člověka opravdu vymřít? Svou odpověď zakroužkuj. Znáš nějaký příklad takto vyhynulého druhu zvířete?

ANO X NE

PŘÍKLAD VYHYNULÉHO ZVÍŘETE	
-----------------------------------	--

9. Užij metodu debata s autorem. Co se nám autorka snažila sdělit právě těmito větami? Svůj odhad vepiš do dolního řádku pod větu.

Dva z mužů před ním měli kůži tmavě hnědou, kdežto ostatní byli světlí.

V duchu se zhrozil, když uviděl červenou barvu v téhle nové souvislosti.

Byl to křik plný vzteku a bolesti a zdálo se, že nikdy neutichne.

10. Je podle tebe situace v ukázce aktuální v dnešní době? Uveď důvod, proč je či není.

.....

11. Jakou má ukázka hlavní myšlenku?

.....

12. Jaká píseň by se podle tebe hodila k atmosféře dané ukázky (česká nebo zahraniční)? Můžeš ji pustit na youtube.

.....

Ohodnot' následující ukázku počtem hvězdiček podle toho, zda pro tebe byla ukázka čtivá, zajímavá, podnětná, nutila tě k zamyšlení, nebo naopak spíše neatraktivní, nudnější, bez zájmu. Zakroužkuj libovolný počet hvězdiček.

Následující místo je ti volně k dispozici. Napiš si k ukázce krátký komentář, třeba myšlenku, která tě zaujala, co se ti na ukázce líbilo, co nikoliv, jak bys v situaci reagoval ty nebo to, **co si z ukázky odnášíš sám pro sebe.**

.....

Příloha – Pracovní list č. 6

Dárce

Lois Lowryová

„Ano, příjemce paměti?“ ozvalo se okamžitě. „Co pro vás můžu udělat?“

„Chtěl bych vidět vyřazení dvojčete, záznam z dnešního dopoledne.“

„Hned to bude, příjemce. Děkuji vám za vaše pokyny.“

Jonas upřel oči na obrazovku nad řadou tlačítek.

V tmavém obdélníku začaly problikávat křivolaké čáry, pak se objevila nějaká čísla a po nich datum a čas. Jonas žasl, k čemu všemu má přístup, těšilo ho to a zároveň se divil, že o tom nevěděl dřív.

Najednou uviděl malou místnost bez oken. Byla tu jen postel, stůl s nějakým náčiním – Jonas poznával váhu, pamatoval si, že ji viděl během dobrovolné služby v pěstounském středisku – a skříňka. Na zemi ležel světlý koberec.

„Docela obyčejný pokoj,“ poznamenal. „Já myslel, že se to bude odehrávat v auditoriu, aby se všichni mohli přijít podívat. Na obřad vyřazení chodí všichni staří. Ale když je to teprve novodítě, asi nemají...“

„Pssst,“ napomenul ho dárce. Nespouštěl oči z obrazovky.

Do pokoje vešel Jonasův otec v pěstounském stejnokroji. V náruči choval maličké novodítě zabalené do měkké přikrývky. Hned za ním šla žena ve stejné uniformě a držela druhé novodítě zabalené v podobné přikrývce.

„To je můj otec.“ Jonas si uvědomil, že šeptá, jako by mohl ta dvě spící nemluvnata probudit.

„A ta druhá je jeho asistentka. Je zatím ve výcviku, ale už s ním brzy skončí.“

Oba pěstouni rozbali pokrývky a položili identická dvojčata na postel. Novoděti byly nahé a Jonas viděl, že obě jsou mužského pohlaví. Fascinovaně přihlížel, jak otec jednoho po druhém jemně pokládá na váhu a váží je.

Slyšel, jak se přitom směje. „Výborně,“ obrátil se pak otec k ženě. „Už jsem si myslel, že budou mít oba stejně. To by byl velký problém. Ale tenhle,“ znovu jedno novodítě zabalil a podal ho asistentce, „má přesně šest liber. Takže ho můžete umýt, obléknout a předat do střediska.“

Žena vzala novodítě a vyšla stejnými dveřmi, kterými vstoupila dovnitř.

Jonas sledoval, jak se otec sklání nad zbylým dvojčetem, které se vrtělo na posteli. „A ty, hošíčku, máš jenom pět liber deset uncí. Úplný drobíněk!“

„Tímhle hlasem vždycky mluví s Gabrielem,“ poznamenal Jonas s úsměvem.

„Dívej se,“ připomněl mu dárce.

„Teď ho umyje a teple zabalí,“ vysvětloval Jonas. „Říkal mi to.“

„Bud' zticha, Jonasi,“ okřikl ho dárce podivně sevřeným hlasem. „Dívej se!“

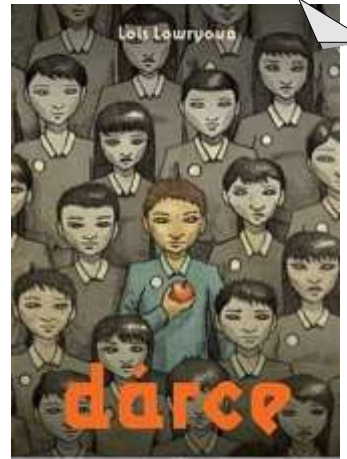
Jonas se poslušně soustředil na obrazovku a čekal, co bude dál. Byl zvědavý hlavně na ten obřad.

Otec se otočil, otevřel skříňku a vyndal z ní injekční stříkačku a malou lahvičku. Opatrně zavedl jehlu do lahvičky a začal do stříkačky nasávat průsvitnou tekutinu.

Jonas soucitně přimhouřil oči. Už zapomněl, že se novoděti musí očkovat. Sám očkování nesnášel, i když věděl, že je nutné.

Překvapilo ho, když otec pečlivě zamířil jehlou k vršku čelíčka novodítěte a zabodl ji do místa, kde pod křehkou kůží tepala krev. Chlapeček se zavrtěl a slabě zanařikal.

„Proč to-“

Obrázek 3

„Psst,“ okřikl ho dárce ostře.

Otec něco říkal a Jonas si uvědomil, že je to odpověď na jeho nedořčenou otázku. Pořád tím mazlivým hlasem, jakým mluvil s novostmi, říkal: „Já vím, bolí to. Já vím, hošíčku. Ale potřeboval jsem žilu, a ty na ručičkách máš ještě stráááázně maličkaté.“

Pomaloučku stiskl píst a tekutina začala proudit do žíly na hlavičce. Za chvíli byla stříkačka prázdná.

„A je to. Nebylo to tak hrozné, vid' že ne?“ poznamenal otec vesele. Pootočil se a odhodil stříkačku do odpadní nádoby.

A teď ho konečně umyje a teple zabalí, říkal si Jonas v duchu, protože už pochopil, že dárce nemá rušit poznámkami.

Dál se díval a viděl, jak novodítě, které už přestalo plakat, šubavě pohnulo ručičkami a nožičkami a zůstalo bezvládně ležet. Hlavička s pootevřenýma očima se mu skulila do strany. Pak už se ani nehnulo.

On ho zabil! Můj otec ho zabil! uvědomil si Jonas, ohromený vlastním poznáním.¹³⁶

1. Popiš své emoce po dočtení ukázky.

.....

.....

.....

2. Použij metodu čtení s otázkami. Text je rozčleněn na dvě části. Tvým úkolem je napsat do sloupečku vpravo alespoň 3 otázky k porozumění textu, na které se následně zeptáš svého spolusedícího.

Otázky k první části textu	
Otázky ke druhé části textu	

3. Jak by ses cítil v kůži Jonase?

.....

.....

.....

4. Na základě ukázky odpověz, proč Jonasův otec dítě zavraždil?

.....

.....

.....

¹³⁶ LOWRYOVÁ, Lois. *Dárce*. 1.vyd. Praha: Argo, 2013. 206 s. ISBN 978-80-257-0870-5.

5. „Není to ten nejsilnější, kdo přežije, ani ten nejinteligentnější, ale ten, kdo se dokáže nejlépe přizpůsobit.“¹³⁷ **Souhlasíš s výrokem Charlese Darwina? Svou odpověď zdůvodni.**

.....

EUTANAZIE = usmrcení na žádost, v České republice není povolena a je posuzována jako vražda

6. **Jonasův otec dítě zavraždil, o tom není pochyb. Ve světě však existuje eutanazie, kdy se jedinec může sám rozhodnout ukončit život třeba v případě nevyléčitelné nemoci. Souhlasíš s ní nebo jsi spíše proti? Svou odpověď zakroužkuj. Jaká jsou podle tebe její pozitiva a negativa?**

ANO X NE X NEVÍM

Pozitiva eutanazie +	
Negativa eutanazie -	

7. **Podle kterých znaků lze usoudit, že se Jonas nenachází v nám známé reálné společnosti? Najdi alespoň 3 znaky této společnosti, kterými se liší od té naší.**

První znak:.....
 Druhý znak:.....
 Třetí znak:.....

8. **Podtrhni v druhé části ukázky místa, v nichž sis dokázal ve své mysli dobře představit, co se právě děje.**

9. **Jaký název by podle tebe mohla ukázka mít? Vepiš do rámečku.**

10. **Převyprávěj příběh z pohledu jedné z postav (v 1. os, č. j. - já). Na výběr máš Jonase, dárce, otce Jonase, asistentku nebo novodítě. Vybranou postavu napiš do rámečku.**

¹³⁷ AZcitáty. [online]. ©2009 - 2017 [cit. 26. 3. 2018]. Dostupné z: <http://azcitaty.cz/citaty/charles-darwin/>

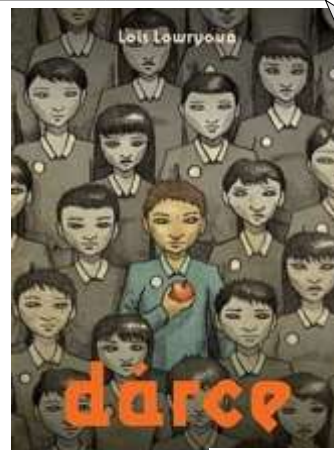

Příloha 7 – Pracovní list č. 7

Dárce

Lois Lowryová

1. Použij metodu volné psaní. Napiš souvislý text na téma PRAVIDLA. Piš, co tě napadá. Na psaní máš pět minut, nesoustřed' se na pravopis a nevracej se v textu zpět.

Obrázek 3

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

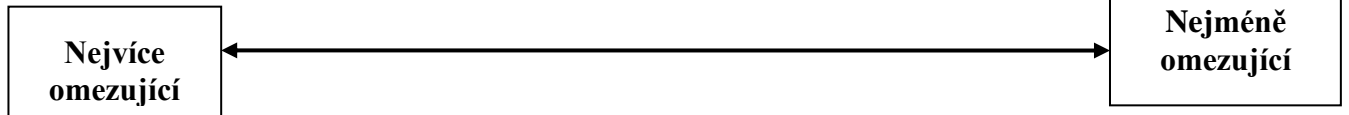
Přečti si následující pravidla. Budeme s nimi dále pracovat.

- A) Dokonce i výběr partnerů byl tak promyšlený, že když si dospělý zažádal o partnera nebo partnerku, trvalo celé měsíce a někdy i roky, než se dočkal schválení a vyhlášení nového spojení. Braly se v potaz nejrůznější vlastnosti – povaha, hladina energie, inteligence, zájmy – a všechny musely být v dokonalém souladu. Jejich spojení jako všechna ostatní po tři roky pečlivě sledovala Rada starších a všechny aspekty musely dopadnout uspokojivě, aby si dvojice mohla zažádat o dítě.
- B) Na každou rodinnou jednotku připadaly dvě děti: jedno ženského a jedno mužského pohlaví. V pravidlech to stálo naprosto jasně.
- C) Dotýkat se občana mimo rodinnou jednotku platilo za hrubou nezdvořilost.
- D) Malé děti byly trestány podle odstupňovaného systému ran disciplinární hůlkou, což byla tenká, pružná tyčka, která při dopadu bolestivě štípla. Odborníci na výchovu byli v jejím používání důkladně školeni: za menší přestupky jedna rychlá rána přes dlaně, za druhý přestupek tři ostřejší šlehnutí přes lýtka.
- E) O úspěších se nebylo možné v běžné konverzaci vůbec zmínit, protože by člověk porušil pravidlo zakazující vychloubání, ačkoli to tak třeba vůbec nemyslel. Nebylo to nějak zásadní pravidlo, spíš upozornění na nezdvořilost, a trestalo se jen mírným pokáráním.
- F) Pozor! Připomínáme všem občanům ženského pohlaví mladším devíti, že jsou povinni mít mašle ve vlasech úhledně uvázané.

G) Pozor! Připomínáme občanům mužského pohlaví, že je zakázáno odnášet z rekreační zóny jakékoli předměty a že svačina se má sníst, ne křečkovat do zásoby.¹³⁸

2. Vyznač na čáře písmena jednotlivých pravidel na rozhraní nejvíce omezujících až po nejméně omezujících.

3. Které pravidlo jsi vybral jako nejvíce omezující a proč? Do rámečku napiš písmeno vybraného pravidla.

protože,.....

4. Které pravidlo jsi naopak vybral jako nejméně omezující a proč?

protože,.....

5. Jsou pravidla pro společnost důležitá? Svou odpověď zdůvodni.

ANO x NE

.....

6. Napiš tři pravidla, která musíš dodržovat a nemáš je rád. Může se jednat o pravidla ve škole, doma, v partě kamarádů, ve společnosti aj.

¹³⁸ LOWRYOVÁ, Lois. *Dárce*. 1.vyd. Praha: Argo, 2013. 206 s. ISBN 978-80-257-0870-5.

7. Napiš alespoň šest přídavných jmen, která podle tebe charakterizují danou společnost.

8. Dokázal by sis představit život v takové společnosti? Svou odpověď zdůvodni.

ANO x NE

.....
.....
.....

9. Děti ve společnosti jsou trestané hůlkou. Souhlasíš s takovým trestem? Svůj názor obhaj.

ANO x NE

.....
.....
.....
.....

10. Zapoj svou kreativitu a nakresli do rámečku obrázek, jak si danou společnost představuješ.

Ohodnot' následující ukázkou počtem hvězdiček podle toho, zda pro tebe byla ukázka čtivá, zajímavá, podnětná, nutila tě k zamyšlení, nebo naopak spíše neatraktivní, nudnější, bez zájmu. Zakroužkuj libovolný počet hvězdiček.

Následující místo je ti volně k dispozici. Napiš si k ukázce krátký komentář, třeba myšlenku, která tě zaujala, co se ti na ukázce líbilo, co nikoliv, jak bys v situaci reagoval ty nebo to, **co si z ukázky odnášíš sám pro sebe.**

.....
.....
.....
.....

Příloha 8 – Pracovní list č. 8

Hledání modré

Lois Lowryová

TEXT A

Kira kolem sebe viděla jen nenávislné výrazy žen, které vyšly z okolních chýší a spoléhaly na Vandaru, že jim poradí a povede je. Několik jich už také drželo v ruce kameny. Jakmile vyletí první kámen, ostatní se přidají, o tom nepochybovala. Všechny jen čekaly, která to udělá
Obrázek 7 první.

Co by udělala moje matka? přemýšlela Kira horečně. Pokoušela se z kousíčku matčina ducha, který v ní přežíval, vydobýt nějakou moudrou radu.

Nebo můj otec, který se nikdy nedozvěděl, že jsem na světě? Mám v sobě i jeho ducha.

Kira napřímila ramena a promluvila. Její hlas zněl vyrovnaně a snažila se pohlédnout do očí postupně všem ženám kolem sebe. Některé sklopily pohled a zadívaly se do země. To bylo dobré znamení. Svědčilo to o jejich slabosti.

„Víte, že s vesnickým sporem, který by mohl skončit smrtí, se musíme obrátit na Radu Strážců,“ připomněla jim Kira. Ozvalo se souhlasné mručení. Vandara dál svírala v pěsti kámen, ramena napjatá, jako by chtěla užuž hodit.

Kira se zadívala přímo na ni, ale její slova se obracela k ostatním, hledala u nich podporu. Nedoufala v soucit, protože věděla, že by se ho nedočkala, ale spoléhala na jejich strach.

„Vzpomeňte si, že pokud se takový spor nepřednese Radě a pokud při něm někdo přijde o život...“

Znovu zaslechla tlumený šepot. „Pokud někdo přijde o život...“ opakovaly ženy nejistým, bojácným tónem.

Kira chvíli počkala. Napřímila se, jak jen mohla.

TEXT B

„Vrátila jsem se, abych znovu postavila svou skrýš,“ oznámila Vandaře.

„Už nemáš místo. Patří teď mně. I ty stromky jsou moje.“

„Nasekám si vlastní,“ nedala se Kira. „Ale budu stavět právě tady. Bylo to otcovo místo, než jsem se narodila, a po jeho smrti přešlo na matku. A když je mrtvá i ona, patří mně.“

Z okolních chýší se vynořily další ženy. „My tohle místo potřebujeme,“ křikla jedna.

„Postavíme z těch stromků ohradu pro mrňousy. Vandara na to přišla.“

Kira se podívala na ženu, která hrubě svírala paži jednoho z mrňousů. „Není to špatný nápad,“ poznamenala, „jestli opravdu chcete tu drobotinu někam zavřít. Ale na tomhle místě to nepůjde. Můžete si tu ohradu postavit jinde.“

Viděla, jak se Vandara sehnula a zvedla ze země kámen velký jak dětská pěst. „My tě tu nechceme,“ řekla. „Už do naší vesnice nepatříš. Jsi nám k ničemu, s tou svojí nohou. Matka tě vždycky chránila, ale už tady není. A ty by ses měla taky klidit. Proč jsi rovnou nezůstala tam na Poli?“

TEXT C

Jakmile utišila hlad, posadila se, aby ulevila své špatné noze. Rozhlédla se. Na kraji jejího pozemku, kousek od hromádky popela, ležela hranička mladých stromků už zbavených větví, jako by se jí někdo chystal pomoci se stavbou.

Kira ovšem věděla svoje. Vstala a váhavě zvedla z hromady jeden štíhlý, pružný kmínek.

V tu chvíli se z nedaleké mýtiny, odkud ji bezpochyby sledovala, vynořila Vandara. Kira netušila, kde žije, ani jestli má mužáka a děti. Nepatřila jí žádná z chýší v okolí. Ale byla známá po celé vesnici. Lidé si o ní šuškali. Znali ji a vážili si jí. Nebo se jí báli.

TEXT D

Nakonec jedna z žen ono pravidlo dořekla. „Pak způsobitel smrti musí zemřít.“

„Ano. Způsobitel smrti musí zemřít.“ Další hlasy opakovaly slova po ní. Jedna žena po druhé nechala kámen vypadnout z ruky. Jedna po druhé daly najevo, že nechtějí být způsobitelem smrti. Kira si trochu oddechla. Čekala. Dívala se.

Nakonec držela zbraň už jen Vandara. S nenávislným pohledem výhruzně zvedla paži, jako by chtěla hodit. Nakonec ale i ona odmrstila kámen na zem a ten se neškodně odkutálel Kiře k nohám.

„V tom případě ji předvedu před Radu Strážců,“ oznámila Vandara ženám. „Jsem ochotná vznést proti ní žalobu. Ať ji vyženou sami.“ Chraplavě se zasmála. „Nemá smysl marnit život, abychom se jí zbavili. Ještě před zítřejším soumrakem bude tohle místo naše a ona bude pryč. Bude čekat na Poli, až si ji vezme zvěř.“

TEXT E

Vandara byla vysoká a svalnatá, s dlouhými zcuchanými vlasy, které si stahovala dozadu a svazovala řemínkem. Měla tmavé oči a její pronikavý pohled pronikl zbytky klidu, které se Kira snažila udržet. Zubatá jizva, která začínala na bradě a táhla se po krku až na široké rameno, byla údajně památkou na dávný boj s divou zvěří. Nikdo jiný takové zranění ještě nepřežil a jizva všem připomínala jak Vandařinu odvahu a houževnatost, tak její zášť. K těm šrámům přišla tehdy, šeptaly si děti, když se pokoušela ukrást mládě a napadla ji jeho matka.

Dnes, tváří v tvář Kiře, se opět chystala zničit mladého tvora. Na rozdíl od divé zvěře Kira neměla drápy, kterými by se mohla bránit. Sevřela pevněji svou dřevěnou hůl a snažila se oplatit ženě upřený pohled, aniž by dala najevo špetku strachu.¹³⁹

1. Přečti si jednotlivé části textu od A až do E. Tvým úkolem je seřadit text chronologicky. Do rámečků запиš písmena textů, jak jdou správně po sobě.

--	--	--	--	--

2. Jak se ženy ve vesnici chovaly ke Kiře?

.....

.....

.....

.....

.....

¹³⁹ LOWRYOVÁ, Lois. *Hledání modré*. 1. vyd. Praha: Argo, 2016. 221 s. ISBN 978-80-257-1927-5.

3. Charakterizuj Vandaru.

Vzhled	Povaha

4. Znáš někoho, kdo je Vandaře podobný? Pokud ano, v čem?

.....
.....
.....

5. Kira je velmi osamocená. Kdy naposledy ses cítil podobně osamocený jako hlavní hrdinka?

.....
.....
.....

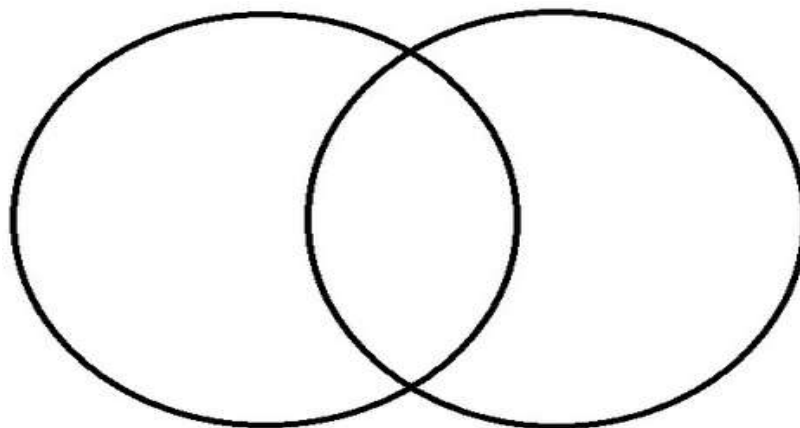
6. Kira říká, že má v sobě ducha své matky i otce. Co máš po rodičích ty? Co jsi zdědil?

.....
.....
.....
.....

7. Vyplň bubliny. Jakou vlastnost máš společnou s hlavní hrdinkou Kirou?

Tuto vlastnost máme společnou

Takový jsem já

Taková je Kira

8. Napiš krátký dopis nebo vzkaz Kiře, který se váže k její životní situaci.

Milá Kiro,

9. Jak podle tebe spor Kiry a Vandary dopadne? Komu dá Rada Strážců za pravdu?

.....

.....

.....

10. Popiš na základě ukázky pojmy Rada Strážců a Pole?

Rada Strážců	
Pole	

11. V ukázce je zmíněno pravidlo: *Pokud někdo přijde o život, pak způsobitel smrti musí zemřít.* Souhlasíš s tímto pravidlem? Svou odpověď zdůvodni.

ANO x NE

.....

.....

Ohodnot' následující ukázkou počtem hvězdiček podle toho, zda pro tebe byla ukázka čtivá, zajímavá, podnětná, nutila tě k zamyšlení, nebo naopak spíše neatraktivní, nudnější, bez zájmu. Zakroužkuj libovolný počet hvězdiček.

Následující místo je ti volně k dispozici. Napiš si k ukázce krátký komentář, třeba myšlenku, která tě zaujala, co se ti na ukázce líbilo, co nikoliv, jak bys v situaci reagoval ty nebo to, **co si z ukázky odnášíš sám pro sebe.**

.....

.....

.....

Příloha 9 – Pracovní list č. 9

Hledání modré

Lois Lowryová

Na horní chodbě se Kira s Thomasem rozloučili a rozešli se do svých pokojů. Bylo už pozdě a potřebovali se vyspat, protože ráno je jako obvykle čekala práce.

Když se Kira chystala do postele, nešlo jí z hlavy pomyšlení na vyděšenou, opuštěnou holčičku o patro níž.

Jaké písně ji nutí se učit? Proč tady vůbec je? Obvykle se osiřelé děti dávaly na výchovu do jiné rodiny.

Stejná otázka, jakou s Thomasem probírali o den dřív. A také odpověď byla tatáž, ke které dospěli: všichni tři byli umělci. Tvořili písně, řezby, vyšívané vzory. Jako umělci měli zřejmě nějaký zvláštní význam, který úplně nechápala. Ale díky němu teď byli všichni tři tady, pohodlně ubytovaní, dobře živení, opečovávaní.

Vykartáčovala si vlasy, vyčistila zuby a zalezla do postele. Otevřeným oknem vál dovnitř mírný vánek. Pod oknem čekala napůl dokončená stavba, kde bude mít svou barvířskou zahradu, ohniště a přístřešek. Na stole na konci pokoje se ve tmě rýsoval obrys složeného, zakrytého Zpěvákova roucha.

Najednou si Kira uvědomila, že ačkoli její dveře nejsou zamčené, není tak úplně volná. Její život se omezoval na to všechno kolem, na práci. Radost, kterou dřív cítila, když se jí barevné nitky začínaly pod prsty splétat do jejích vlastních tvarů a vzorců, se začínala vytrácet. Roucho nepatřilo jí, i když se při práci seznamovala s jeho příběhem. Skoro by teď sama dokázala převyprávět historii světa, která jí za tu dobu prošla prsty, a ona se musela soustředit na každický detail. Ale její ruce a její srdce toužily po něčem jiném.

Thomas si sice nikdy nestěžoval, ale i on se zmínil, že ho po práci často bolívá hlava. A malá Zpěvačka dole říkala totéž. *Cpou do mě pořád nový věci*, stěžovala si. A ona přitom chtěla svobodu, chtěla si zpívat svoje písničky jako dřív.

Kira na tom byla stejně. Přála si, aby se její ruce nemusely zabývat rouchem a mohly si dělat, co se jim zlíbí. Najednou by odsud nejradši odešla, navzdory všemu pohodlí, a vrátila se k životu, jaký vedla dřív.

Zabořila hlavu do polštáře a poprvé se samým zoufalstvím rozplakala.

Oni tři – malá Zpěvačka, která jednou zaujme místo spoutaného Zpěváka, Řezbář Thomas, který tak pečlivě vyřezal historii jejich světa, a ona sama, která tu historii oděla barvami – jsou umělci, kteří můžou stvořit budoucnost.

Přízní, strojí Strážci sami nic vytvořit nedokázali. Ale protože byli silní a lstiví, přišli na to, jak pro svoje potřeby využít schopnosti druhých. Nutili děti popisovat budoucnost, jakou chtěli mít, ne takovou, jaká by být mohla.¹⁴⁰

1. Podtrhni pocity, které cítíš po dočtení ukázky.

Přátelství	Nespravedlnost	Radost	Bezmoc
Odhodlanost	Neklid	Smutek	Pýcha

Obrázek 7

¹⁴⁰ LOWRYOVÁ, Lois. *Hledání modré*. 1. vyd. Praha: Argo, 2016. 221 s. ISBN 978-80-257-1927-5.

2. Zdůvodni, proč Kira nebyla svobodná.

.....
.....
.....

3. Co pro tebe znamená svoboda?

.....
.....
.....

4. V jaké situaci ses naposledy cítil nesvobodný?

.....
.....
.....

5. Na jaké svobody (práva) máme nárok v naší zemi? Vyjmenuj alespoň tři.

6. Jak se podle tebe Kira zachová? Zůstane, nebo uteče?

.....
.....
.....

7. Odhadni, proč se kniha jmenuje Hledání modré. Zapoj fantazii.

.....
.....
.....

8. Kira má talent na vyšívání. Na co máš talent ty?

--

9. V ukázce jsou zmínění Strážci. Na základě ukázky je stručně charakterizuj.

.....
.....
.....
.....
.....

10. Jak si představuješ svět zhruba za 50 let? Napiš alespoň tři znaky, kterými se bude lišit od dnešní doby.

11. Užij metodu trojitého deníku. Do prvního sloupečku vypiš větu nebo část textu, která na tebe zapůsobila, něco ti připomněla. Do prostředního sloupečku napiš komentář, proč sis danou větu nebo pasáž textu vybral. Poté předej svůj pracovní list spolusedícímu, který do třetího sloupečku zapíše svůj vlastní komentář vážící se buď k vybrané větě či textu, nebo k tvému komentáři.

Věta nebo část textu	Tvůj komentář k větě nebo části textu	Komentář spolusedícího

Ohodnot' následující ukázkou počtem hvězdiček podle toho, zda pro tebe byla ukázka čtivá, zajímavá, podnětná, nutila tě k zamyšlení, nebo naopak spíše neatraktivní, nudnější, bez zájmu. Zakroužkuj libovolný počet hvězdiček.

Následující místo je ti volně k dispozici. Napiš si k ukázce krátký komentář, třeba myšlenku, která tě zaujala, co se ti na ukázce líbilo, co nikoliv, jak bys v situaci reagoval ty nebo to, **co si z ukázky odnášíš sám pro sebe.**

.....

.....

.....

Anotace

Jméno a příjmení:	Petra Koudelníčková
Katedra:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	Mgr. Jana Sladová, Ph. D.
Rok obhajoby:	2018

Název práce:	Didaktické využití textů z knih Lois Lowryové v literární výchově
Název v angličtině:	The didactic use of texts from books Lois Lowry in literary education
Anotace práce:	V diplomové práci její autorka navrhuje didaktické využití vybraných textů z knih americké autorky pro děti a mládež Lois Lowryové. Teoretická část rozdělená na tři kapitoly v první kapitole pojednává o biografii autorky, ve druhé kapitole o její bibliografii a třetí kapitola se věnuje třem knihám přeloženým do češtiny. Praktická část obsahuje didaktická využití vybraných textů z česky přeložených titulů.
Klíčová slova:	biografie, bibliografie, ukázka z knihy, pracovní list
Anotace v angličtině:	In the diploma thesis her author proposes the didactic use of selected texts from the books of the american author for children and youth Lois Lowry. The theoretical part divided into three chapters in the first chapter deals with the biography of the author, in the second chapter about her bibliography and the third chapter deals with three books translated into czech language. The practical part included the didactic use of selected texts from the czech translation of the titles.
Klíčová slova v angličtině:	biography, bibliography, text from book, worksheet
Přílohy vázané v práci:	9 příloh: Pracovní list č. 1

	Pracovní list č. 2 Pracovní list č. 3 Pracovní list č. 4 Pracovní list č. 1 Pracovní list č. 6 Pracovní list č. 7 Pracovní list č. 8 Pracovní list č. 9
Rozsah práce:	75 stran, přílohy
Jazyk práce:	český